

FIZIOLOGIJA SRCA

dr Danijela Kirovski

profesor

Katedra za fiziologiju i biohemiju

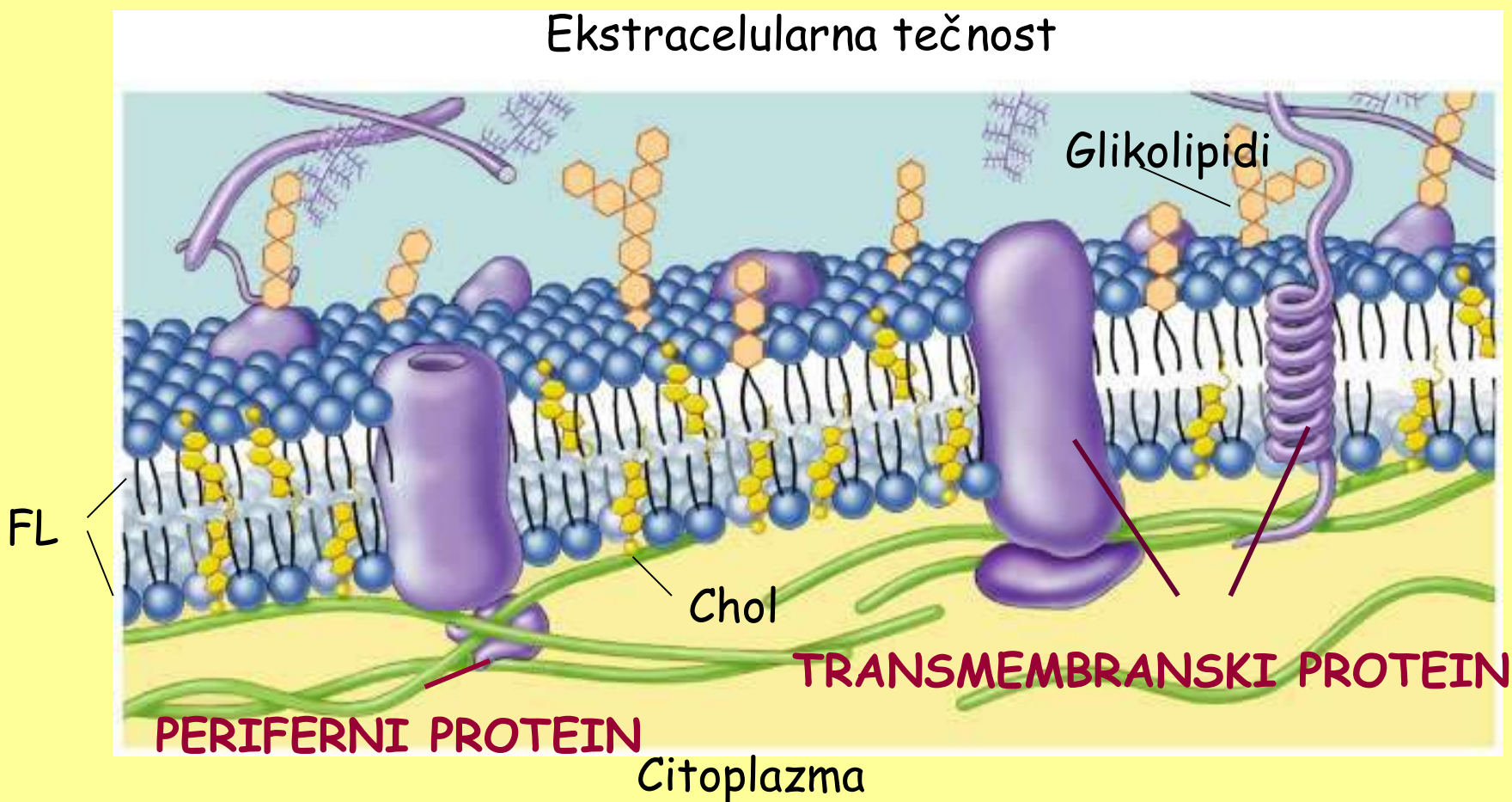
Fakulteta veterinarske medicine

Univerziteta u Beogradu

Pre detaljnog opisa fizilogije srca
Fiziologija ćelijske membrane

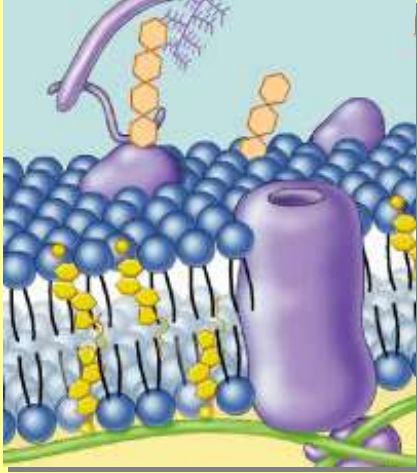
Fiziologija ćelijske membrane

Dvosloj lipida i proteini (funkcija membrane!)

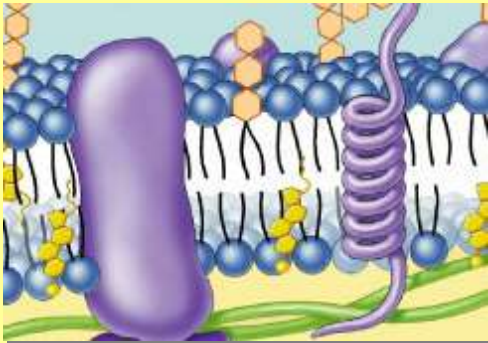
Proteini ćelijske membrane

PERIFERNI PROTEIN

Identifikacija ćelije, enzimi

TRANSMEMBRANSKI PROTEINI

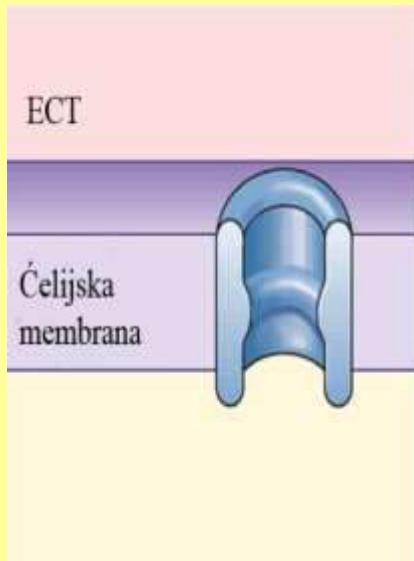

Kanali, pumpe, nosači, receptori

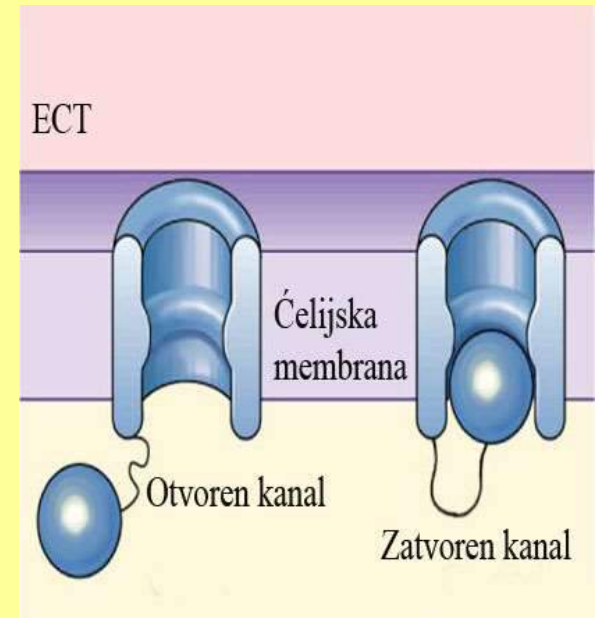
TRANSMEMBRANSKI PROTEINI

Kanali

Pasivan kanal

Aktivan kanal

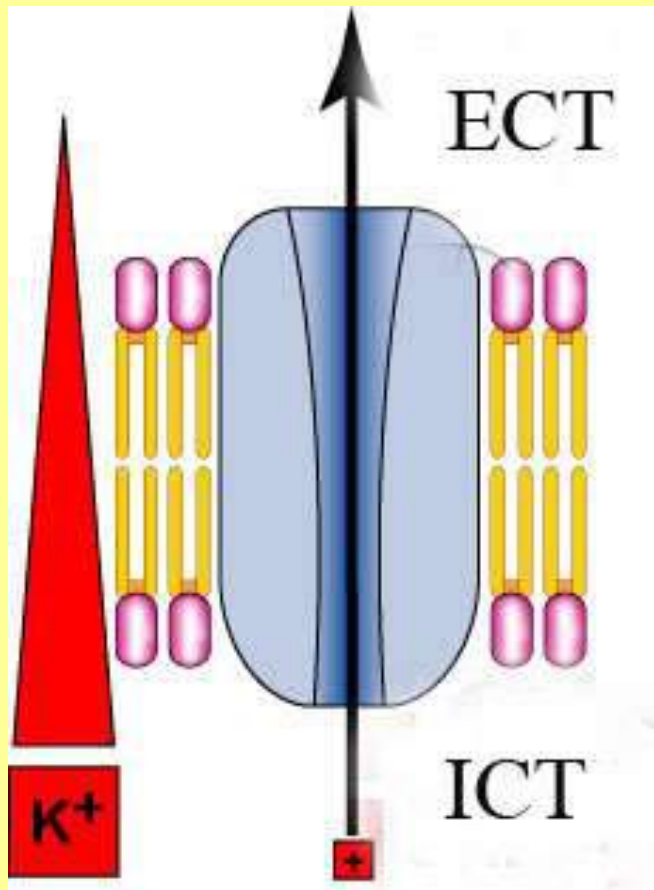

Kanali za jone (K, Na, Ca...)...vodu

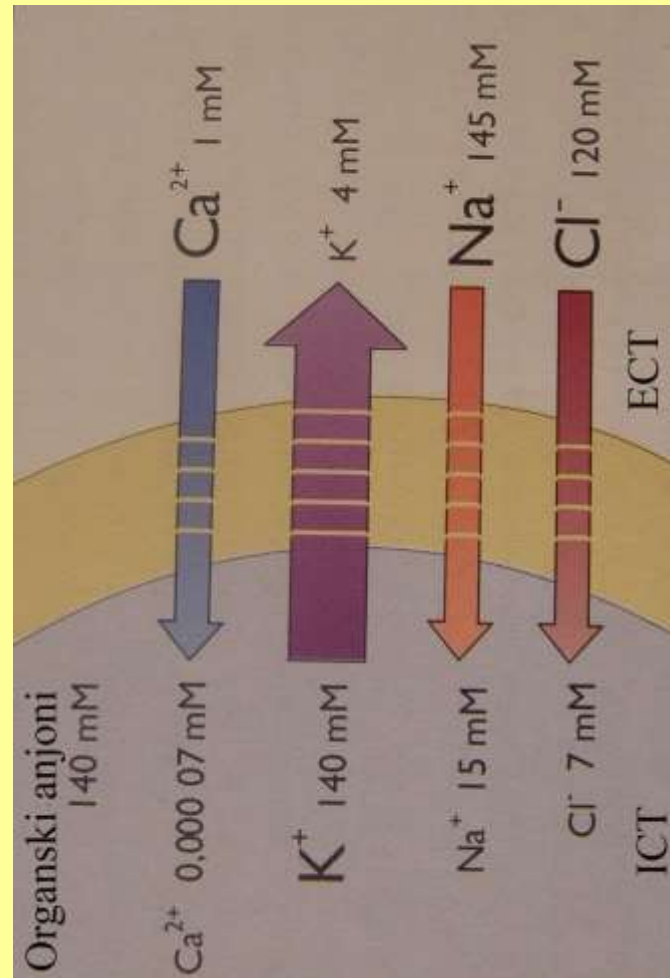
Kroz njih joni prolaze difuzijom - sa mesta veće na mesto manje koncentracije

Pasivan kanal

1. Kalijumov kanal

2. Natrijumov kanal

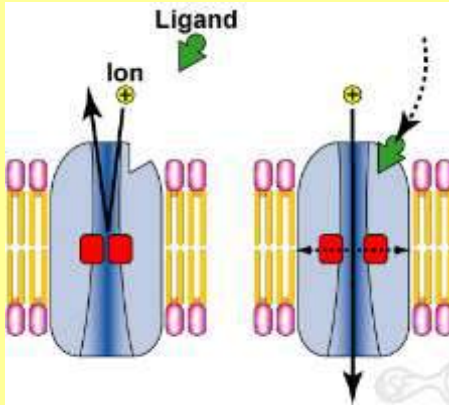

TRANSMEMBRANSKI PROTEINI

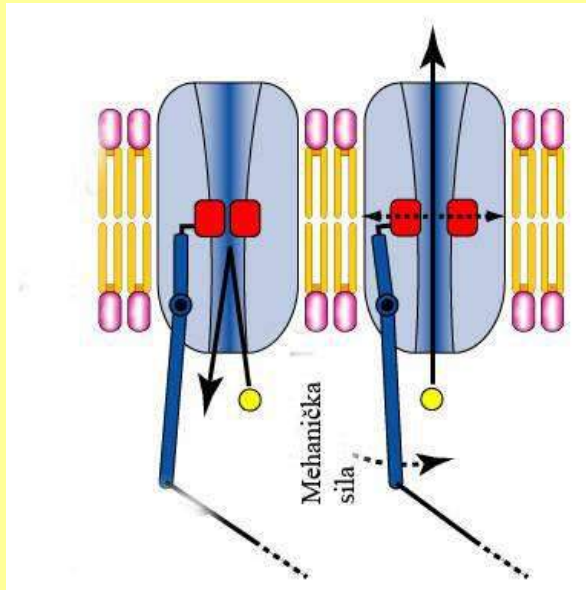
Kanali

Aktivan kanal

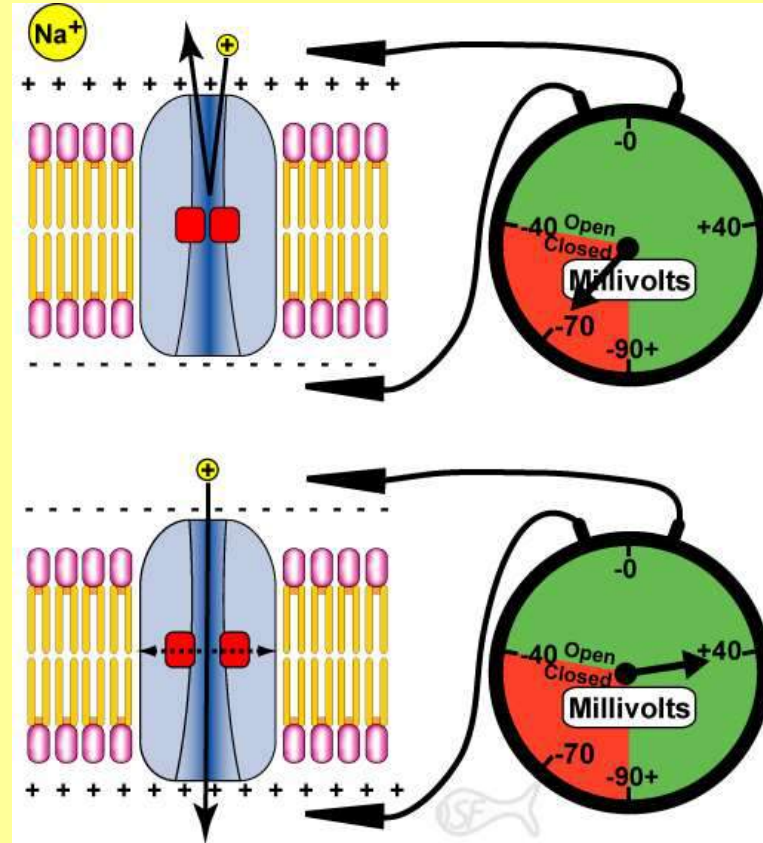
1. Ligand zavistan

2. Strečing kanal

3. Voltažno zavistan

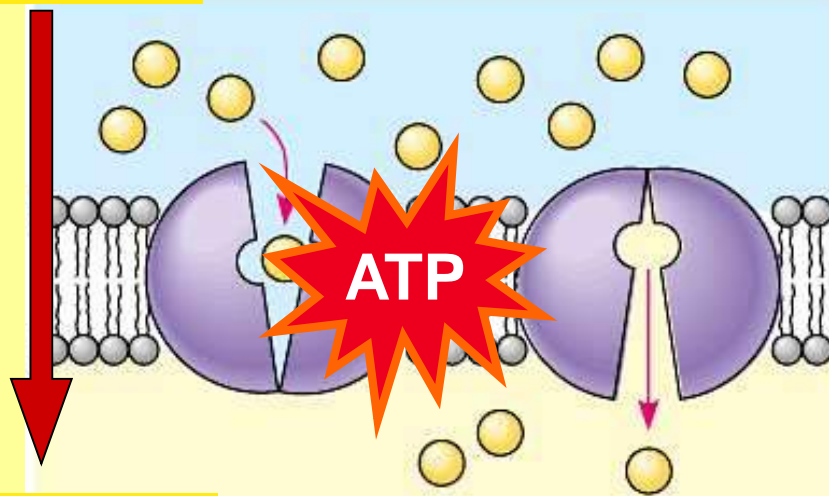

TRANSMEMBRANSKI PROTEINI

Pumpe

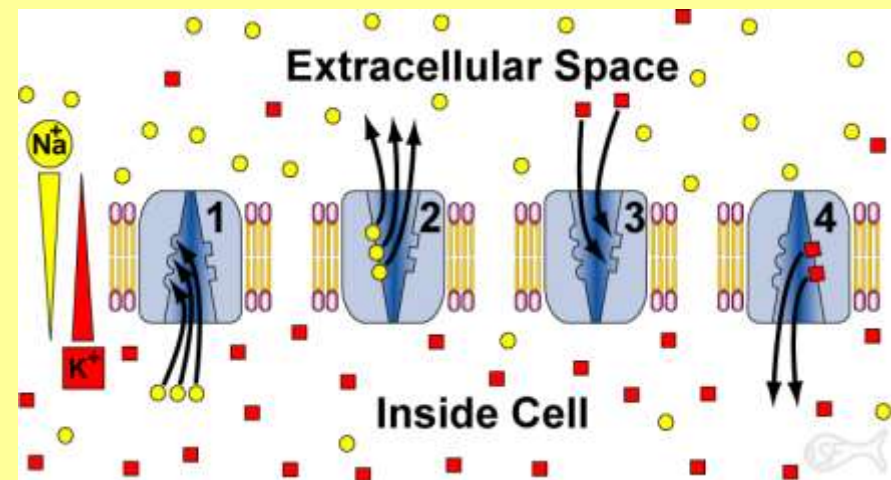
Na/K pumpa

Niska conc

Visoka conc

“PUMPA”

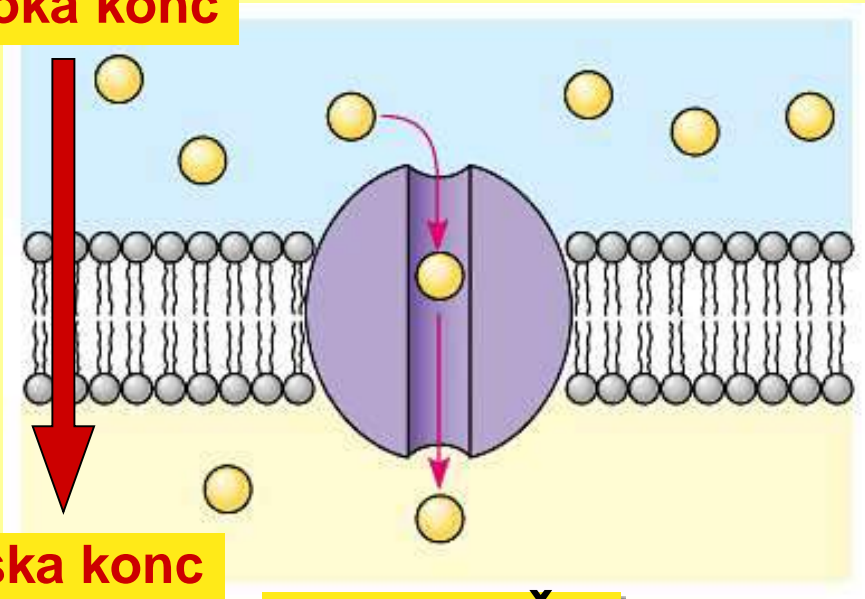

TRANSMEMBRANSKI PROTEINI

Nosači

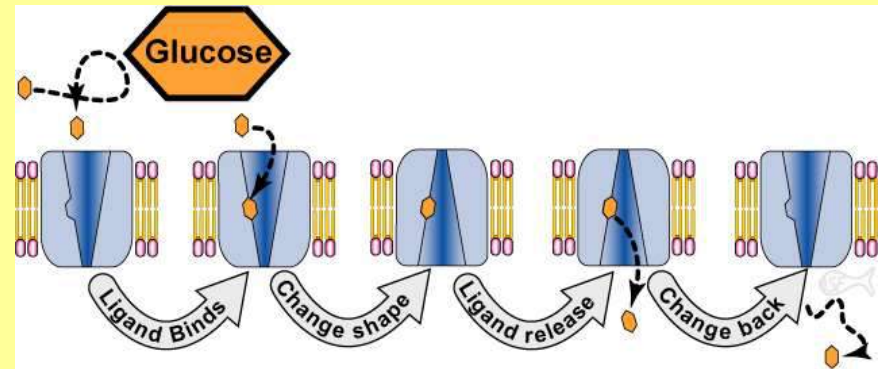
GLUT

Visoka konc

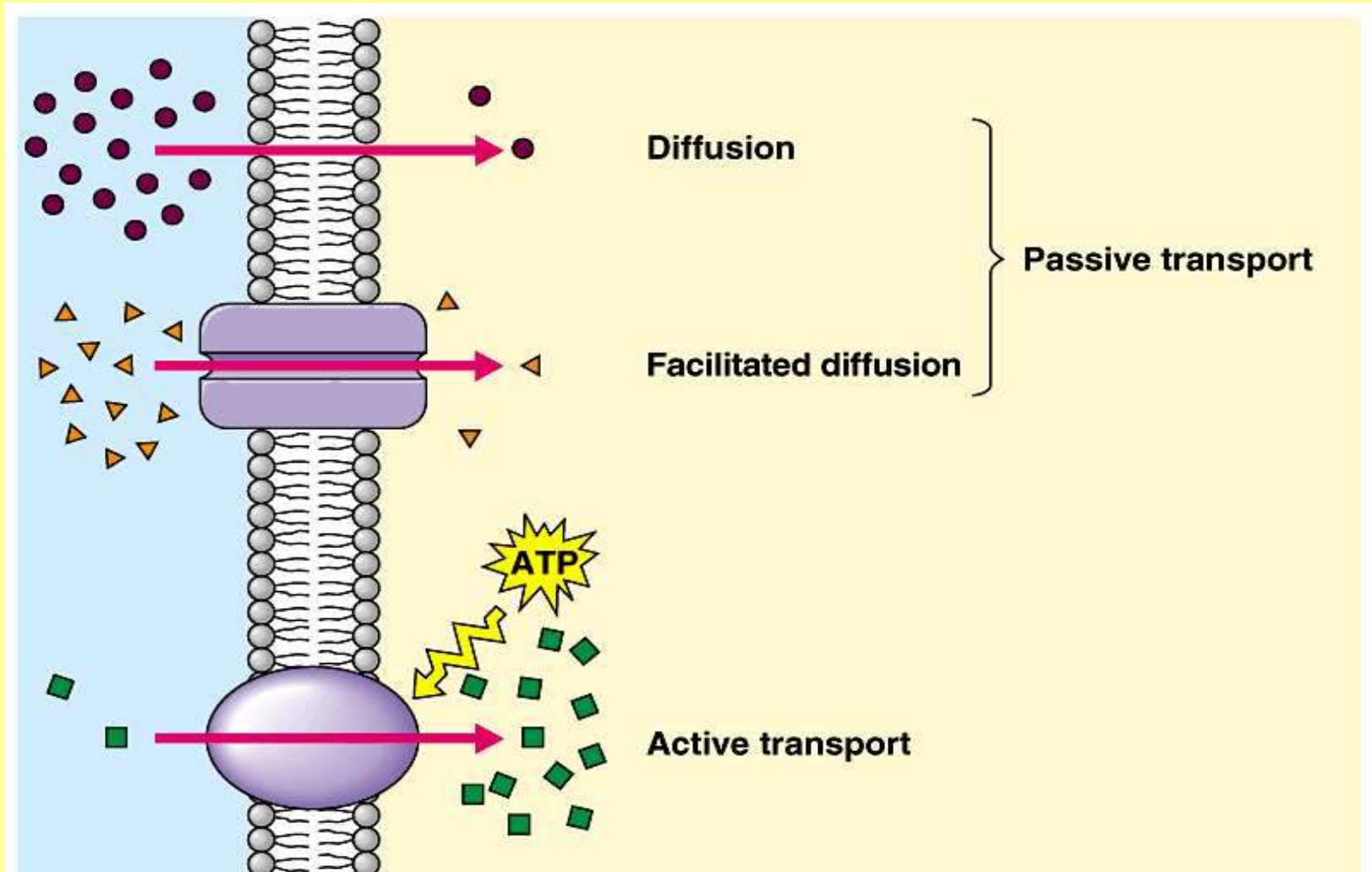

Niska konc

“NOSAČ”

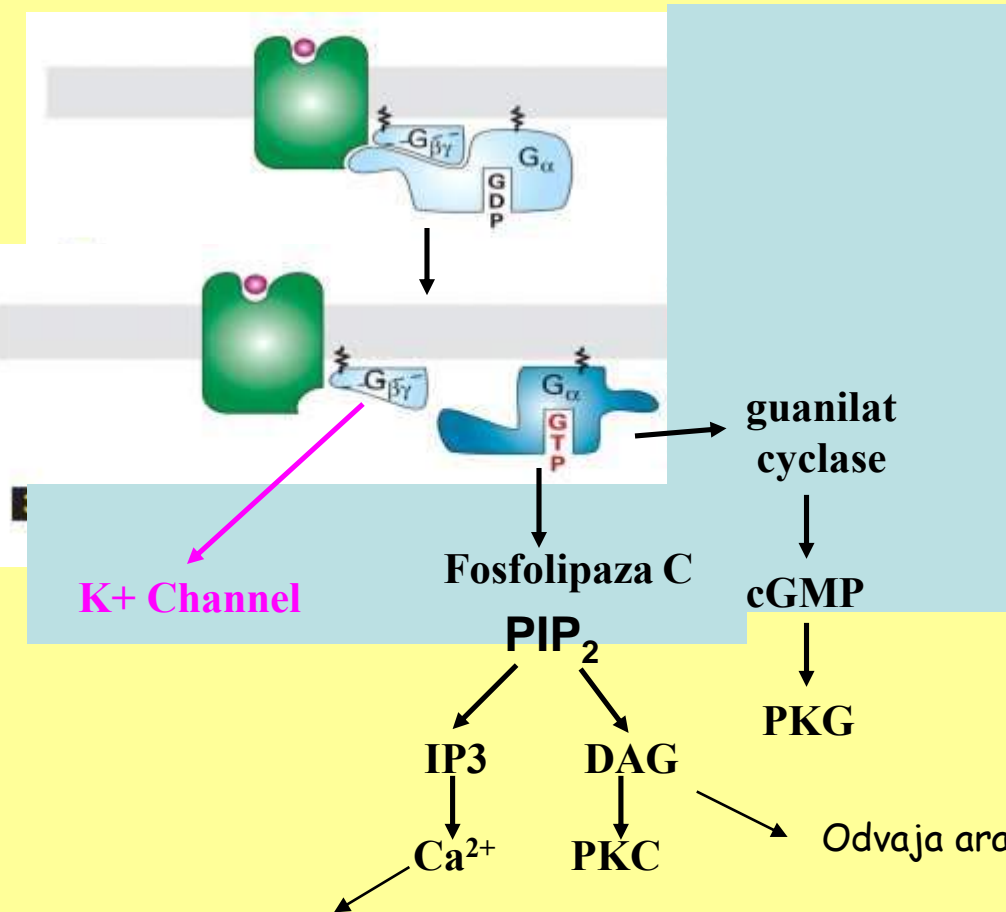

ISTI JON MOŽE DA SE TRANSPORTUJE NA RAZLIČITE NAČINE

TRANSMEMBRANSKI PROTEINI

Receptori (proteinski)

Sekundarni glasnici:

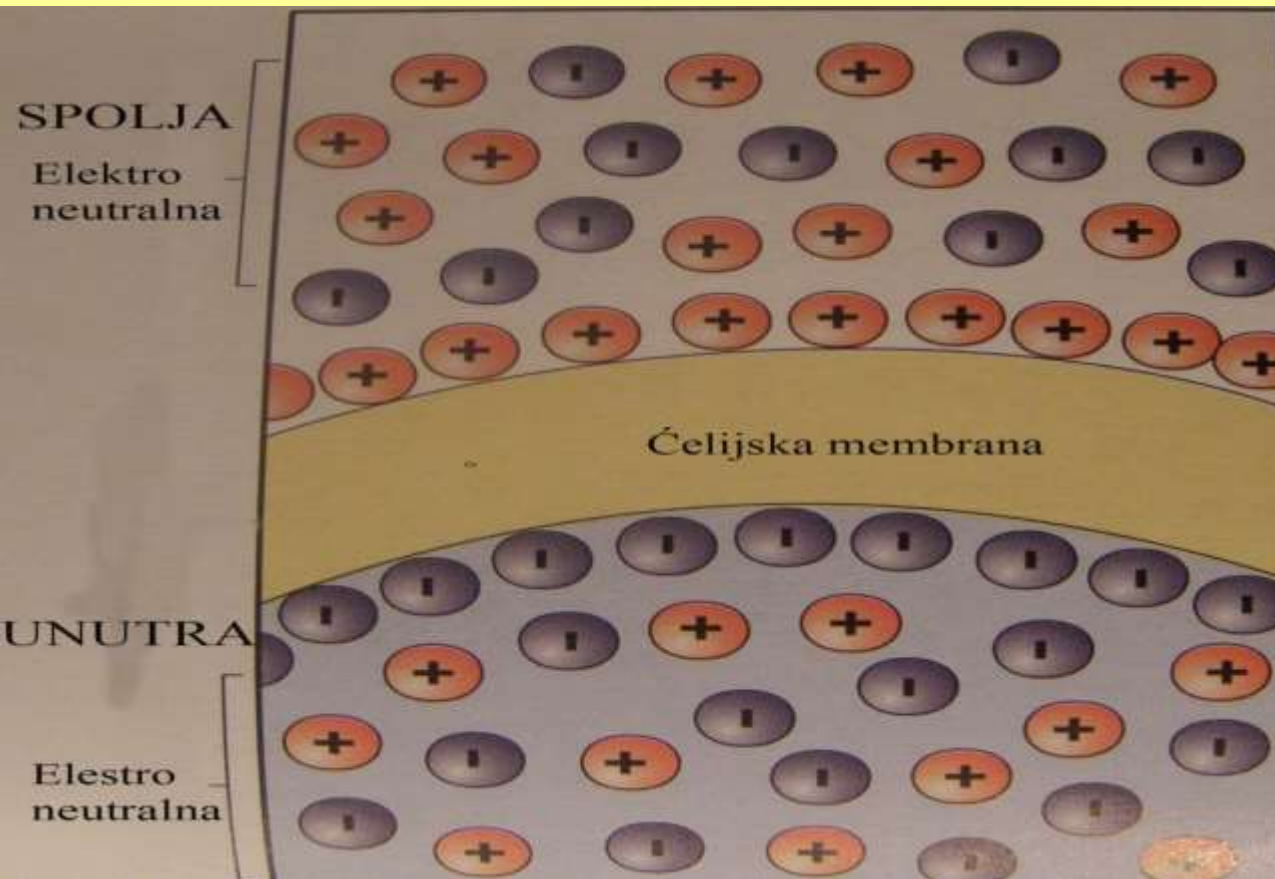
- cAMP
- Inozitol trifosfat (IP₃)
- Diacilglicerol (DAG)
- cGMP

Odvaja arahidosnku kiselinu

Aktivira enzima ili otvara Ca kanale

Fiziologija ćelije ekcitolabilnog tkiva

Membranski potencijal mirovanja - MPM (Kalijumov potencijal)

Natrijumovi joni
Hloridi

KATJONI

MPM **Neuroni**
(od -60 do -70 mV)
debeli -90 mV

ANJONI

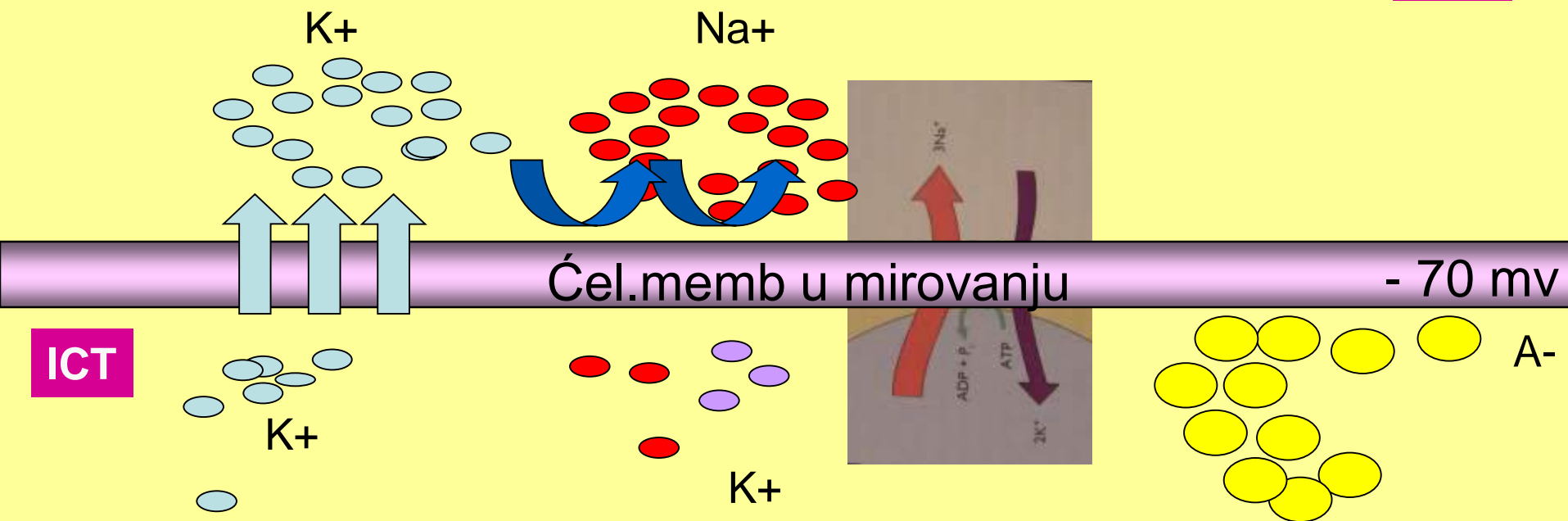
Kalijumovi joni
Organski joni

Membrana u mirovanju

Ekscitabilna tkiva

Membranski potencijal mirovanja - MPM (Kalijumov potencijal)

ECT

ICT

K+

Ćel.memb u mirovanju

- 70 mv

A-

K+

1. Pasivni kalijumovi kanali

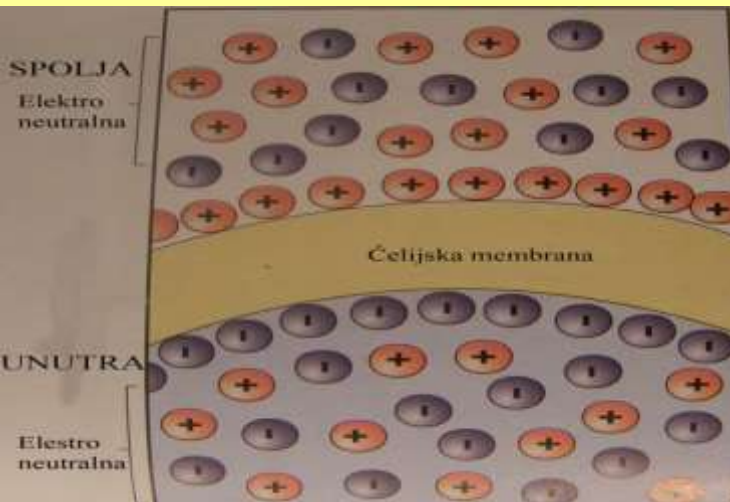
2. Na/K pumpa

3. Donanov efekat

Ekscitabilna tkiva

HIPOPOLIRASANOST I HIPERPOLARISANOST MEMBRANE

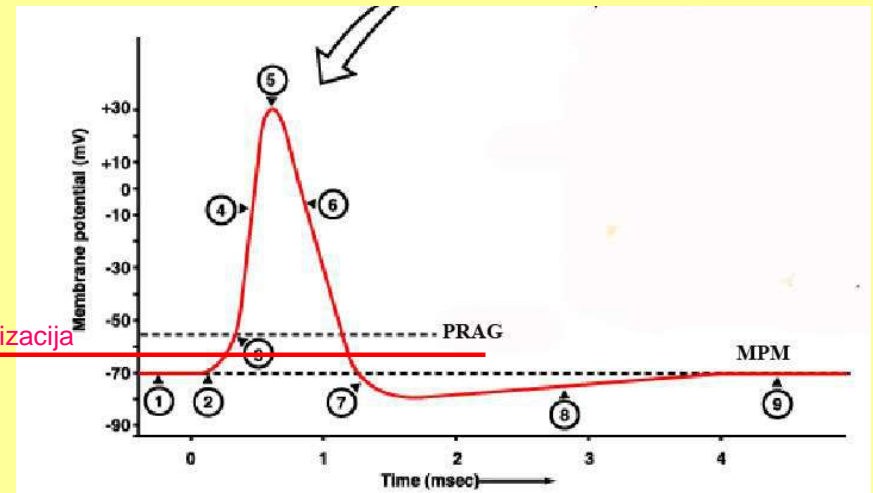
HIPOPOLARISANOST - smanjena polarisanost membrane
(smanjena razlika između spoljašnje i unutrašnje strane membrane)
Zbog povećane propustljivosti Na i/ili Ca

Na/Ca

Hipopolarizacija

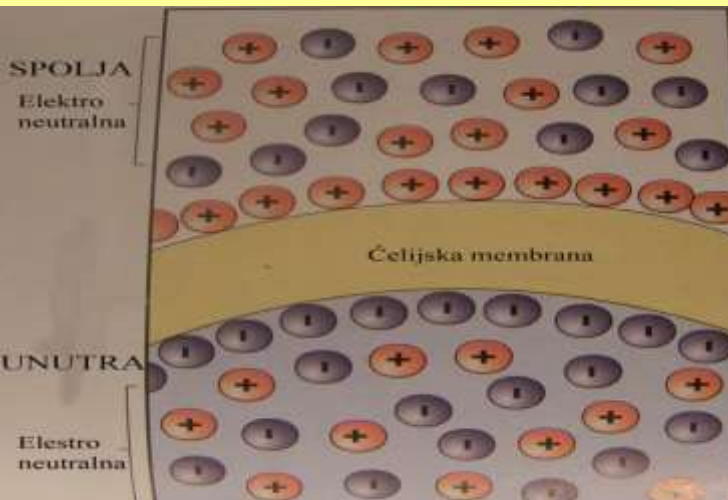

MPM Neuron
(od -60 do -70 mV)
debeli -90 mV

Ekscitabilna tkiva

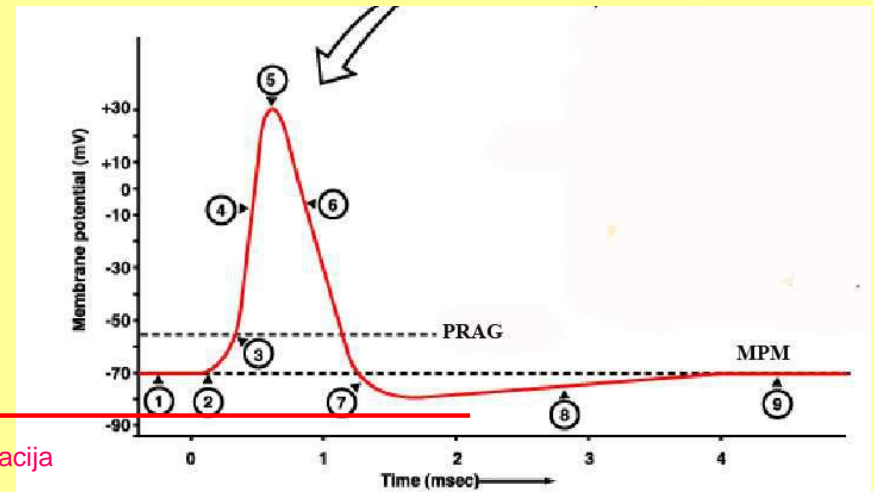
HIPOPOLIRASANOST I HIPERPOLARISANOST MEMBRANE

HIPERPOLARISANOST - povećana polarisanost membrane
(povećana razlika između spoljašnje i unutrašnje strane membrane)
Zbog povećane propustljivosti K^+ i/ili Cl^-

Na/Ca
 Cl
 K

Hiperplarizacija

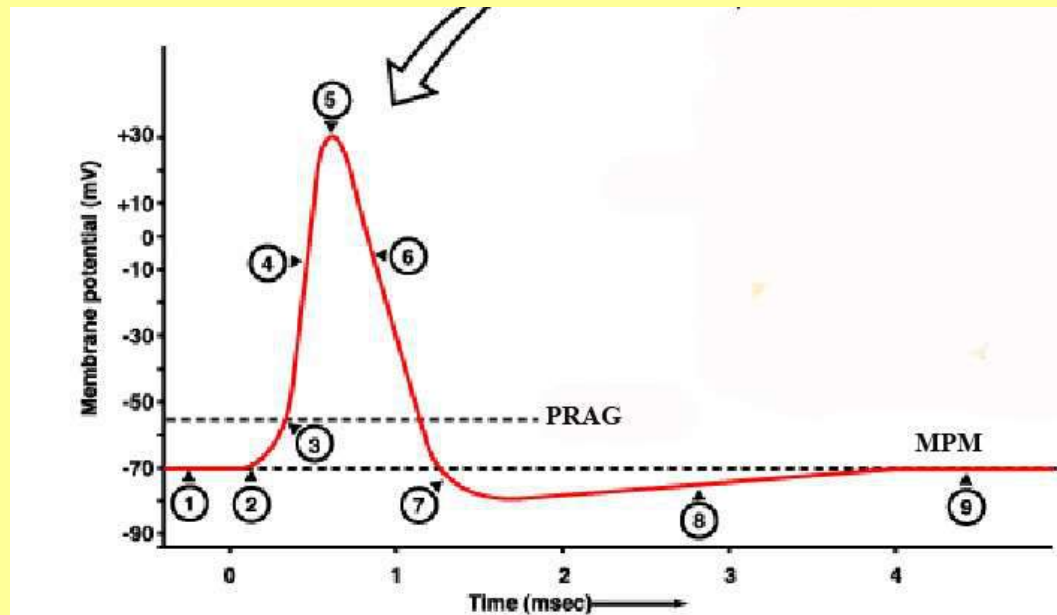

MPM Neuroni
(od -60 do -70 mV)
debeli -90 mV

Kada se ekcituju desi se

$A_p = \text{impuls} = \text{biostruja}$

1. MPM
2. Stimulus koji dovodi do **HIPOPOLARIZACIJE** (otvara kanale za Na/Ca i ulaz Na/Ca)
3. Ulaskom Na jona dostiže se **PRAG** i otvaraju se voltažno zavisni kanali za Na (-55 mV)
4. Ulaze Na joni - **DEPOLARIZACIJA**
5. Zatvaraju se Na/Ca kanali a otvaraju voltažno zavisni K kanali (+15 mV)
6. Kalijum izlazi iz ćelije - **REPOLARIZACIJA**
7. Kalijum i dalje izlazi i preko MPM - **HIPERPOLARIZACIJA**
8. Zatvaraju se kanali za K
9. MPM

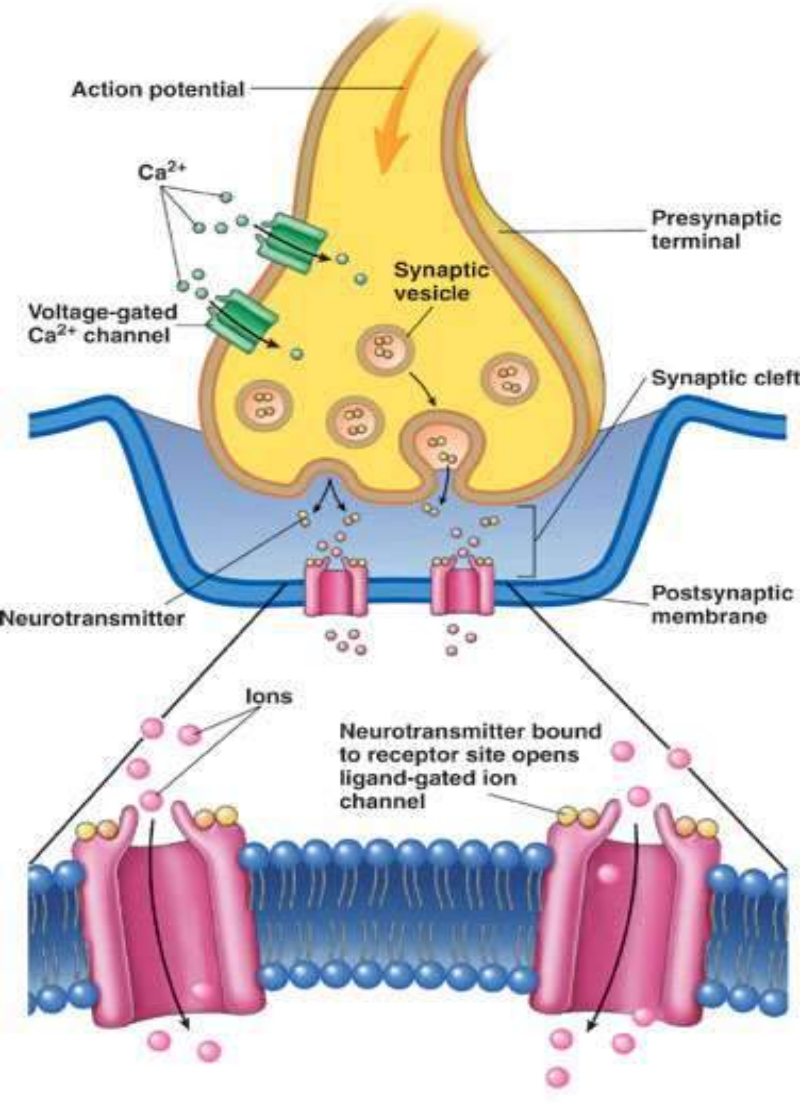

Sinapsa (fiziološke komunikacije među ćelijama)

1. Hemijske sinapse (centralne i periferne)

Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. Permission required for reproduction or display.

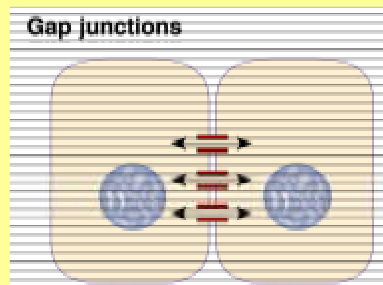
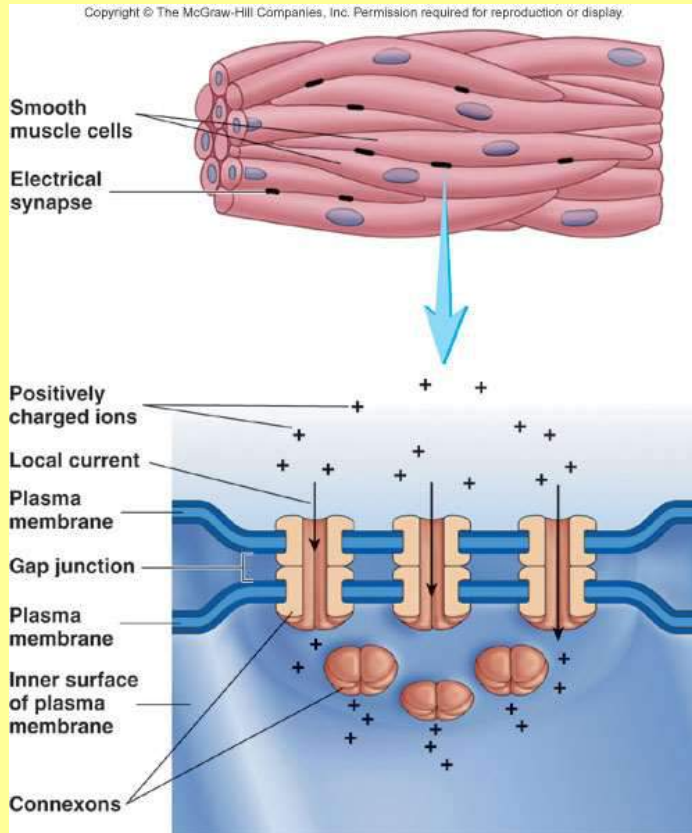
- Ostvaruju se uz posredstvo **NEUROTRANSMITERA** (oslobođen od presinaptičke ćelije)
- Obavijene su glija ćelijama (izolacija)

SASTOJI SE OD

- Presinaptičke membrane
- Sinaptičke pukotine
- Postsinaptičke membrane

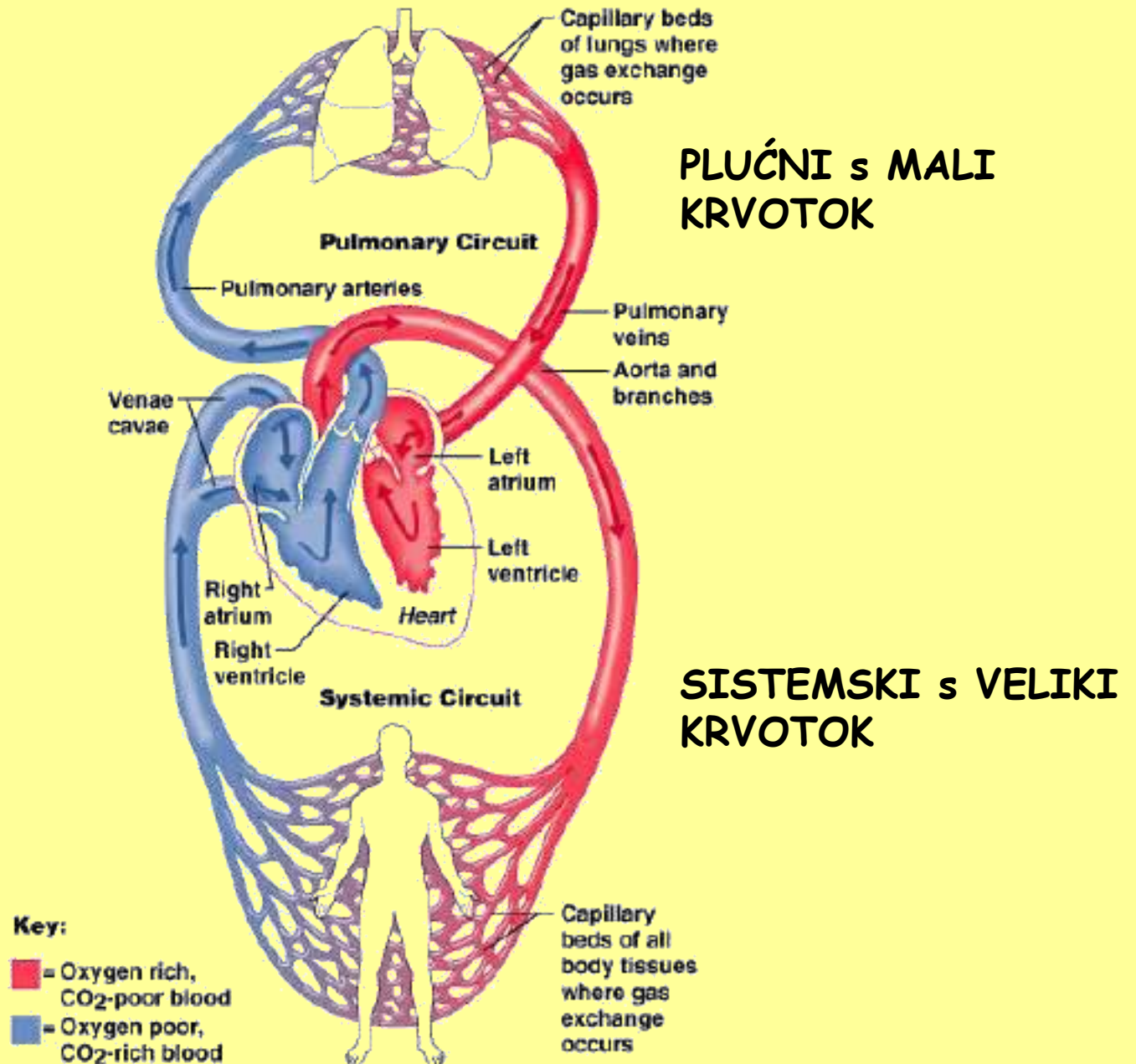
Sinapsa (fiziološke komunikacije među ćelijama)

2. Električne sinapse (centralne i periferne)

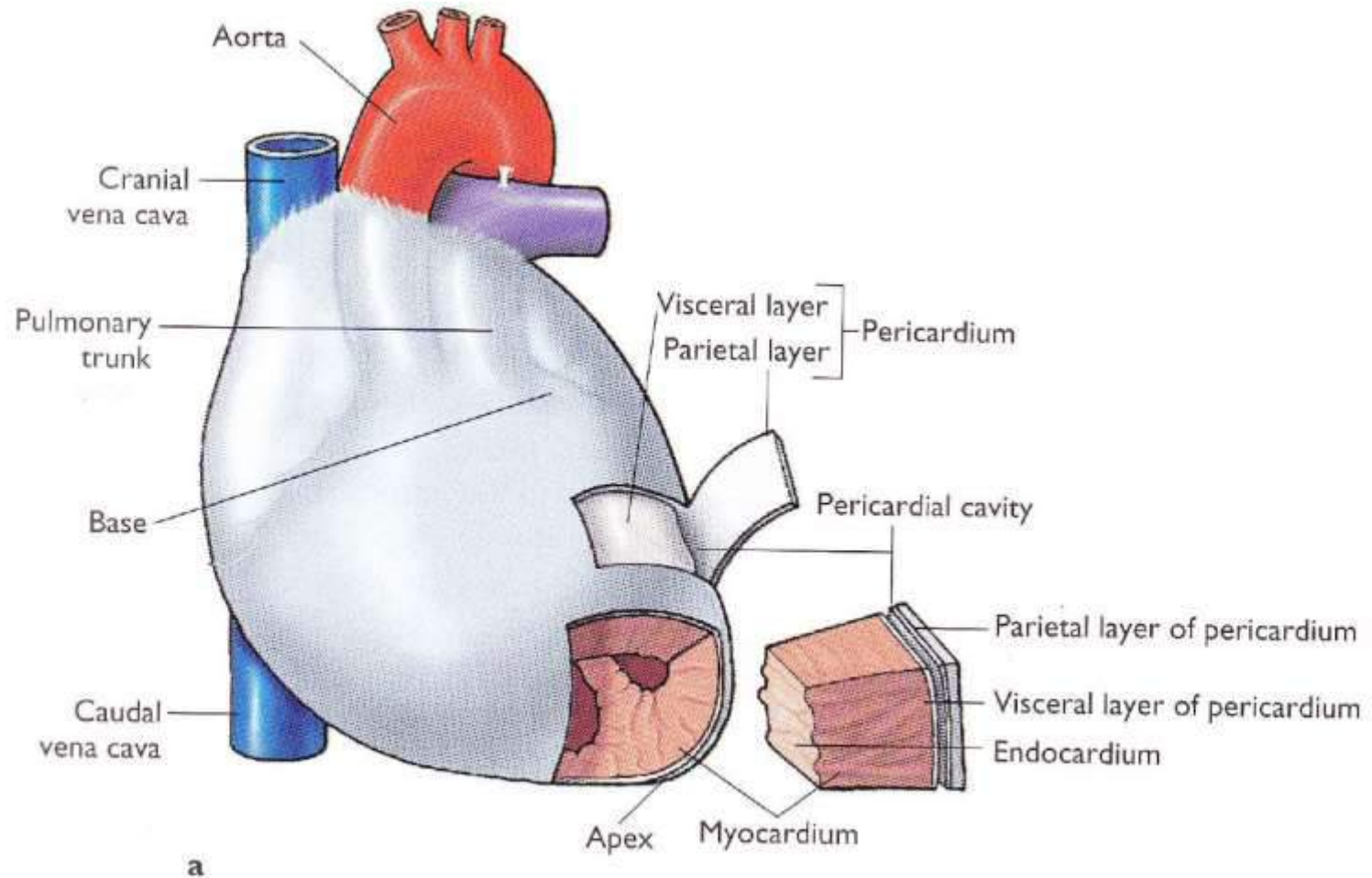

- Pre- i postsinaptički neuron vezan **gap junctions**
  - Dozvoljava direktan protok jona među susednim ćelijama. **Koneksoni**: proteinski tuneli u ćelijskoj membrani.
- Centralni: Retki u CNS
- Periferni: ima ih u srčanom i mnogim glatkim mišićima. Trenutni prenos akcionog potencijala.
- Nisu neophodni neurotransmiteri (nema sinaptičkog zadržavanja)
- Prenos signala je dvosmeran
- Mogu biti samo ekscitacijske

Srce

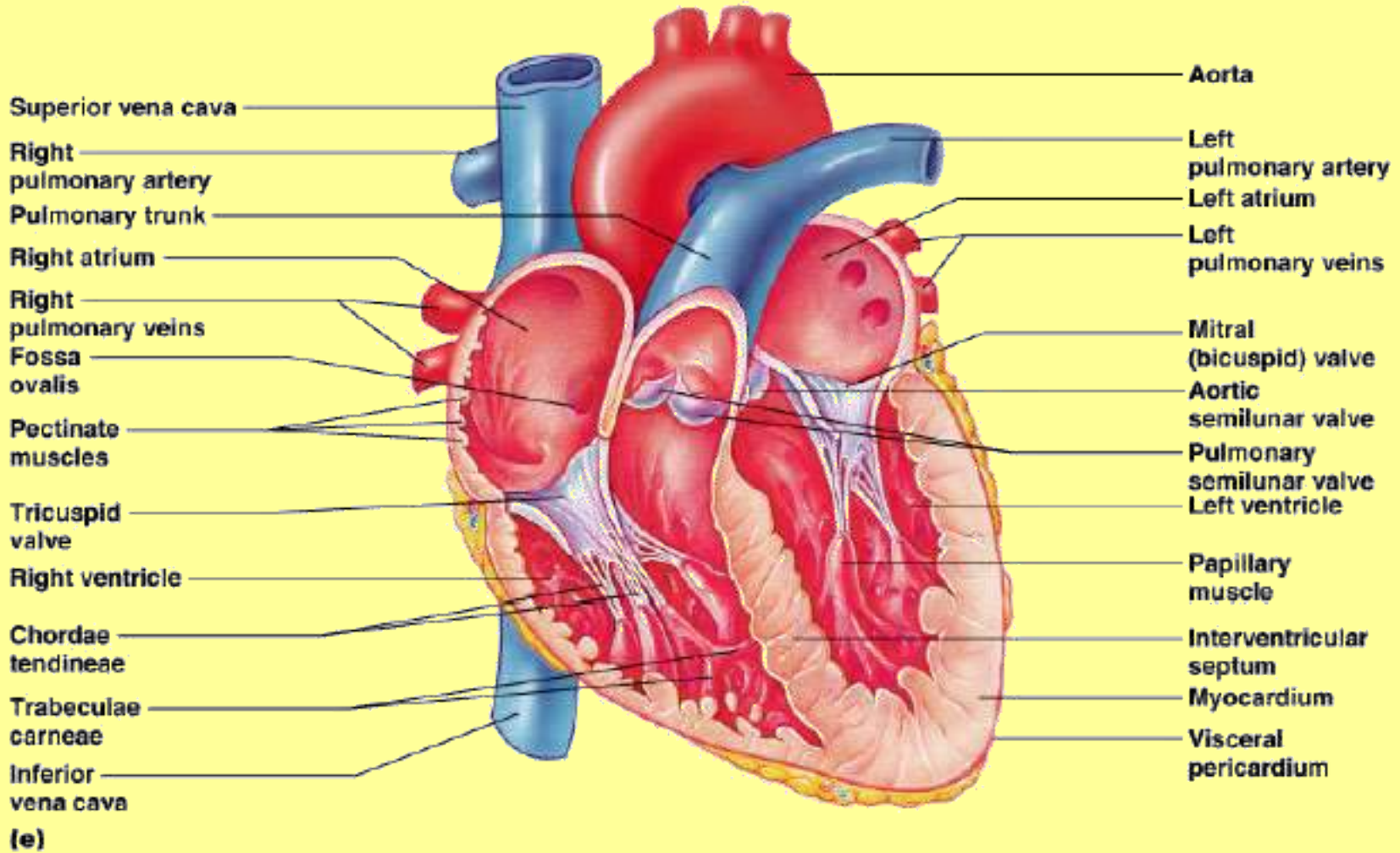

Srce - građa

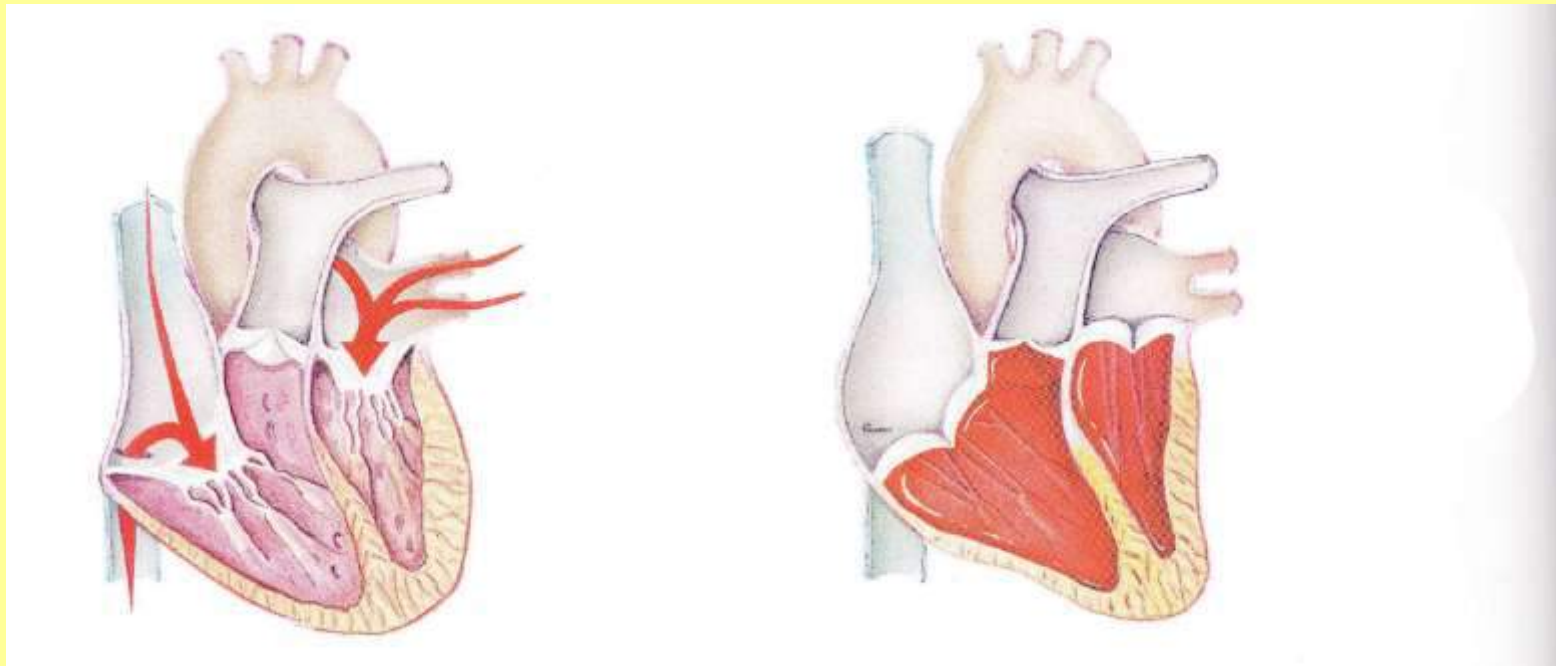

Valvule - zalisci

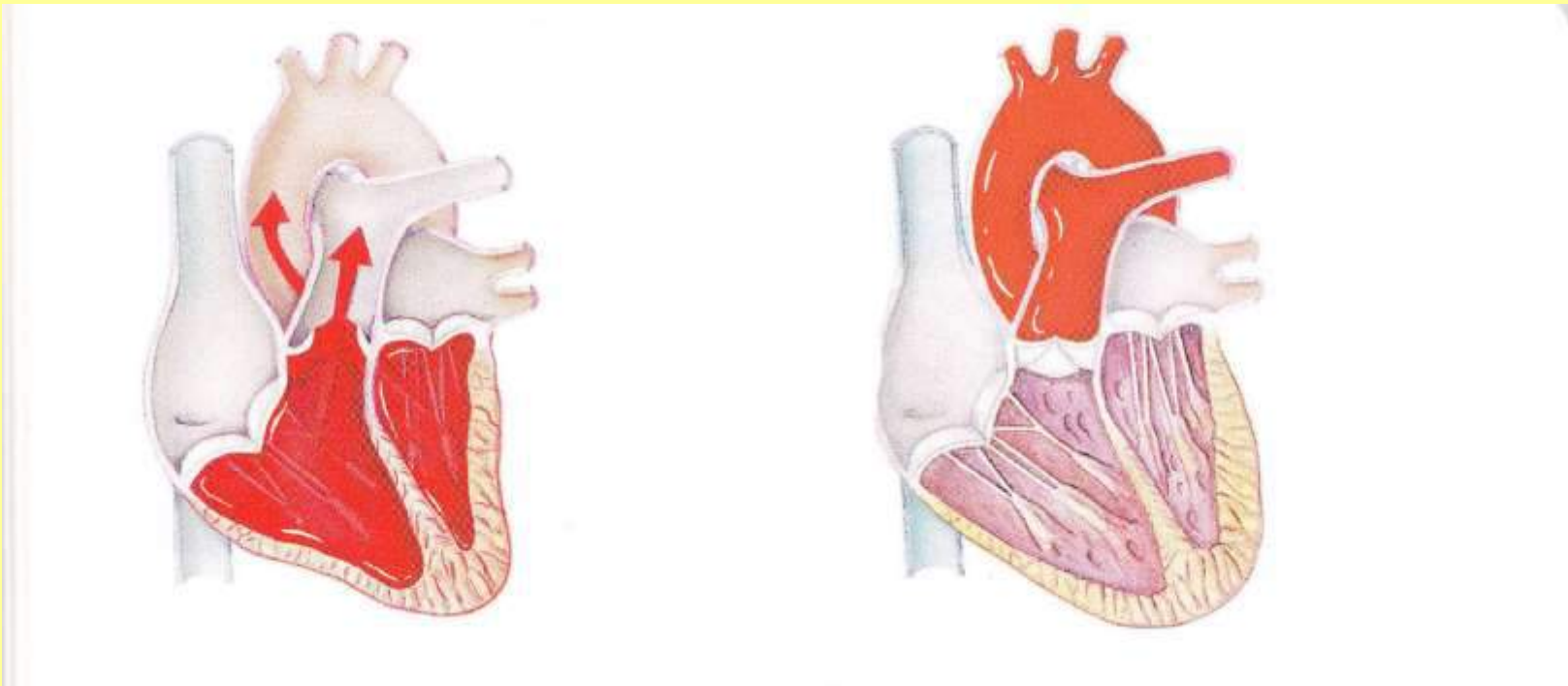
Na ušću vv. cave i vv. pulmonales – nema zalistaka

Zalisci atrioventrikularni

Zalisci semilunarni

MIOKARD

MIOKARD pretkomora - 2 mm

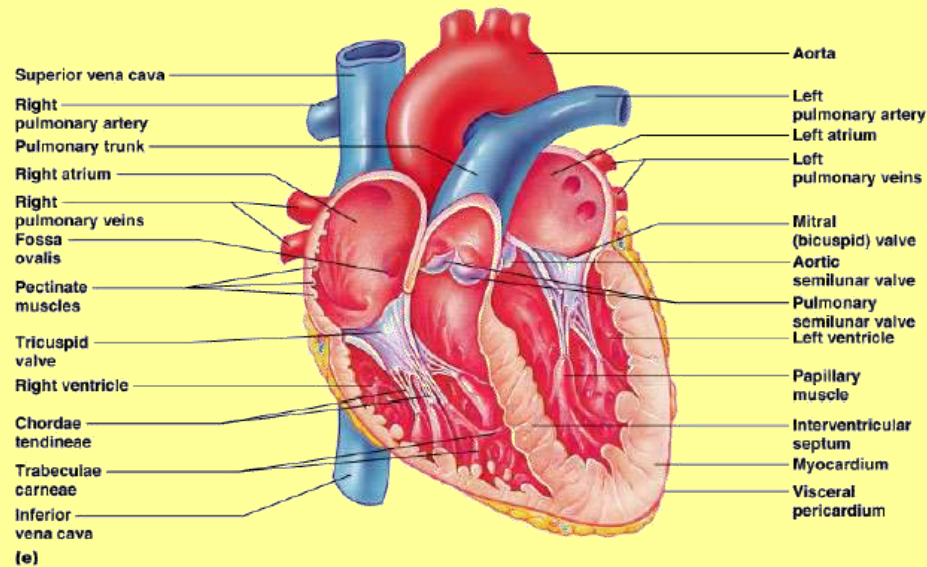
Unutrašnji – longitudinalni sloj (poseban za svaku pretkomoru)

Spoljašnji – cirkulatorni (zajednički) – istovremena kontrakcija pretkomora

MIOKARD komora

Deblja jer između dva longitudinalna ima cirkularni

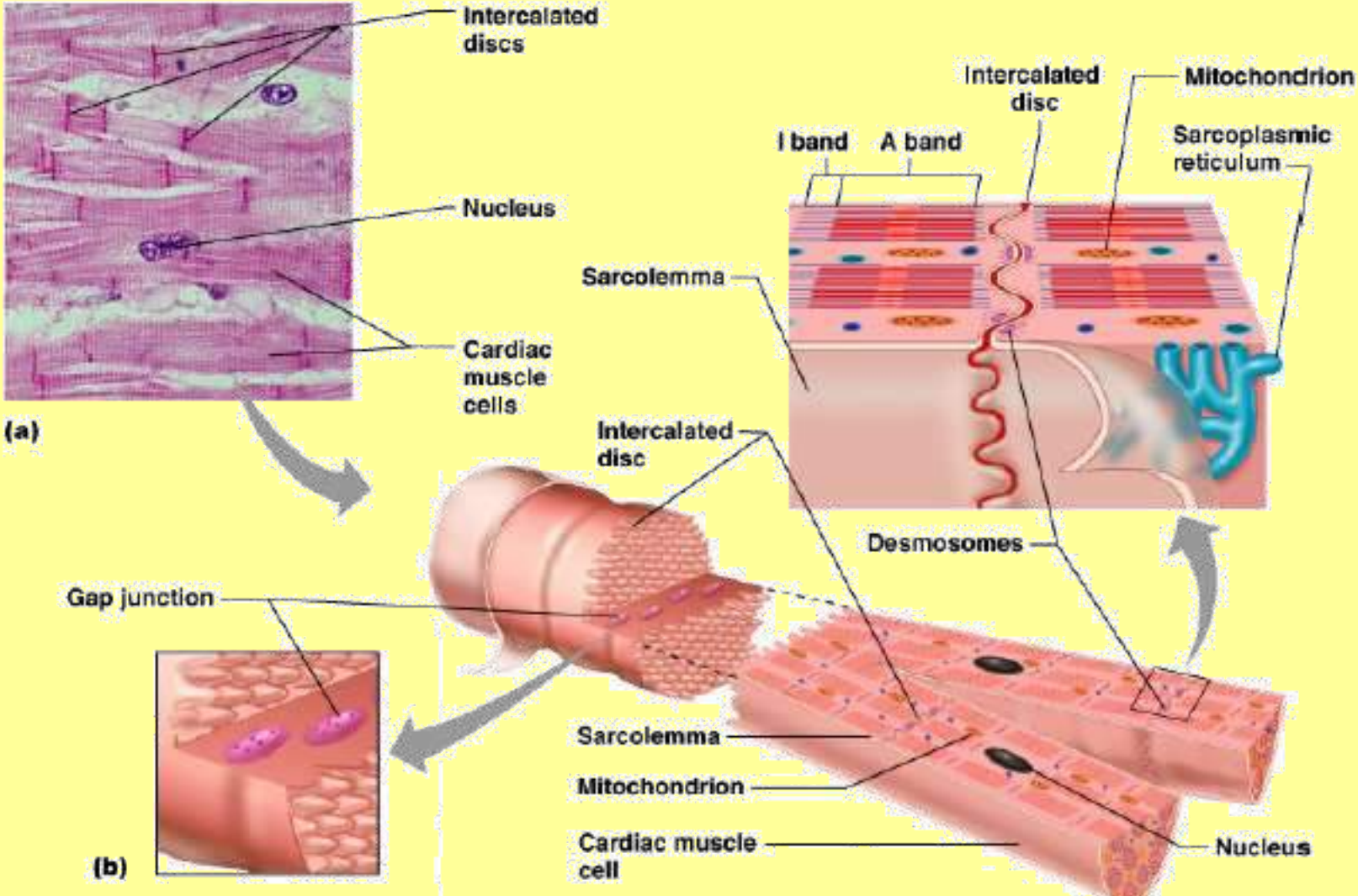
Leva komora – deblji – veći pritisak (17 kPa)

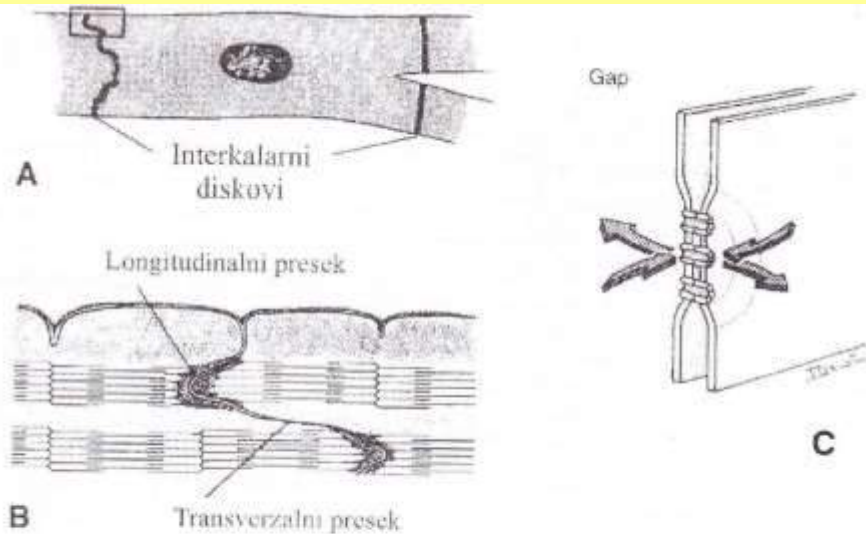

Srčani mišić - osobine glatkog i poprečno prugastog mišića

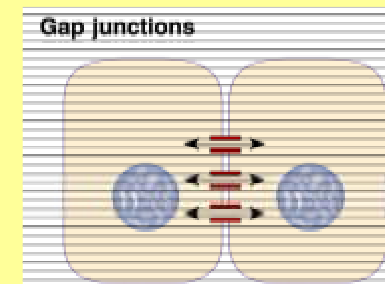
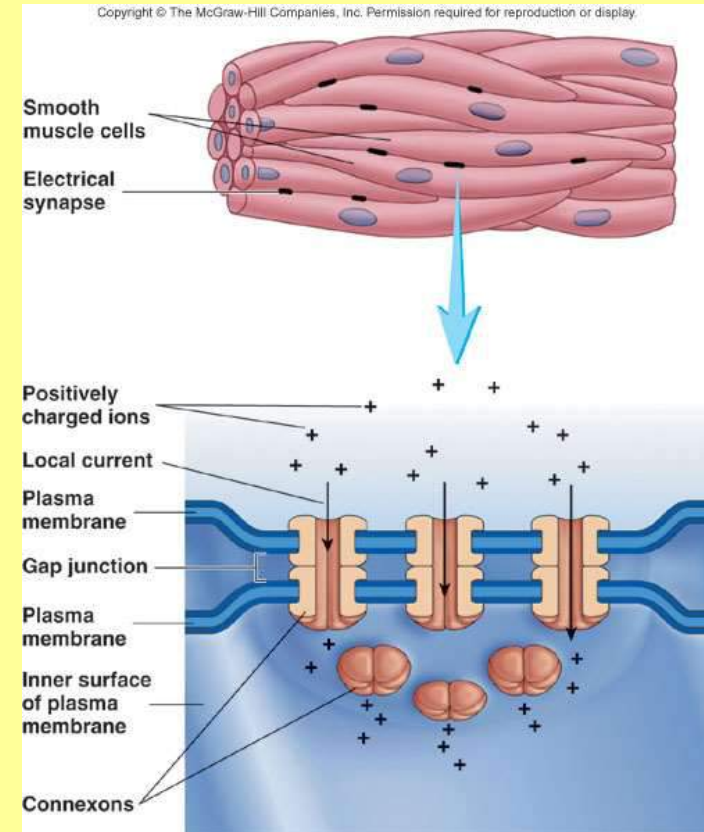
Poprečno prugasti - građa i mehanizam kontrakcije
Glatki - načini komunikacije između ćelija (ELEKTRIČNE SINAPSE)

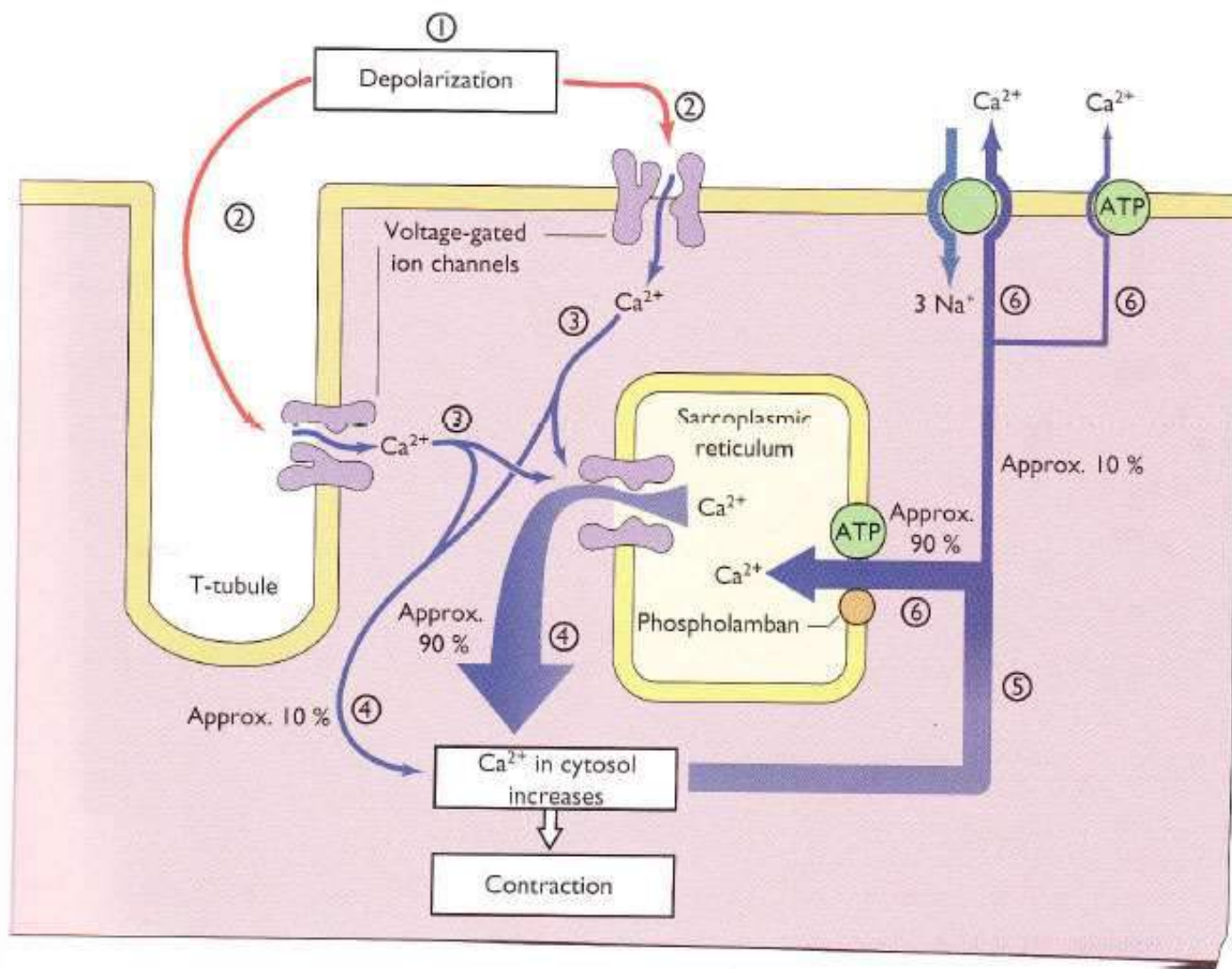
ĆELIJA MIOKARDA

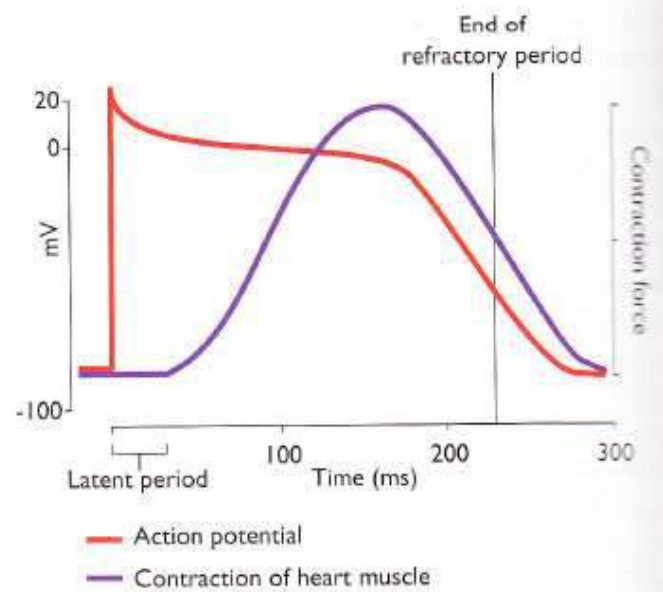
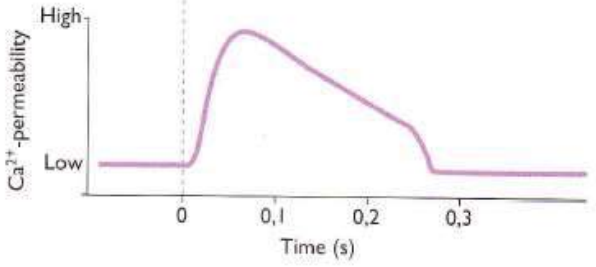
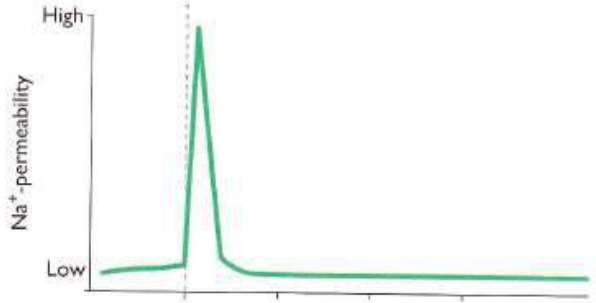
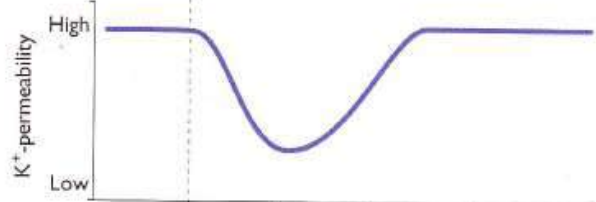
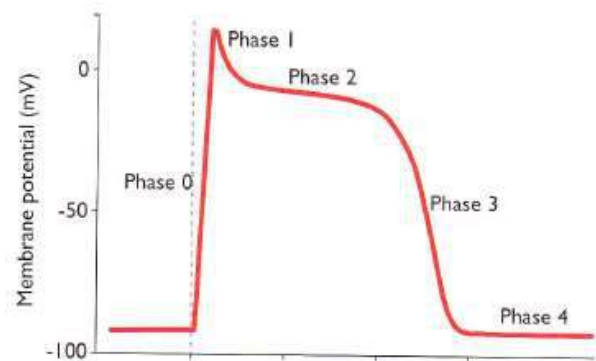

Slika 4.3. A – Shema mišićnog vlakna miokarda sa interkalarnim diskovima; B – Transverzalni i longitudinalni delovi interkalarnog diska; C – Shematski prikaz jedne porozne veze (large gap junction)

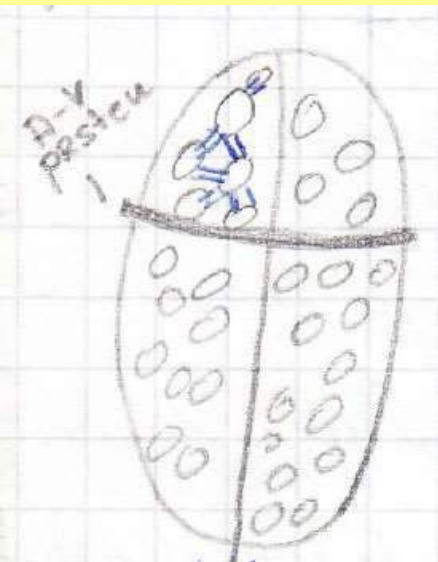
Prenošenje biološke struje sa ćelije na ćeliju

— Action potential
— Contraction of heart muscle

Prenošenje biološke struje sa ćelije na ćeliju

ZAKON SVE I NIŠTA U KONTRAKCIJI

MIOKARD PRETKOMORA je jedan električni sincicijum
MIOKARD KOMORA je drugi električni sincicijum

Energija za rad miokardskih ćelija

1 do 2 jedra

Mitohondrije (oksidacioni procesi i dobijanje ATPa)

65 % E - metabolizam masnih kiselina

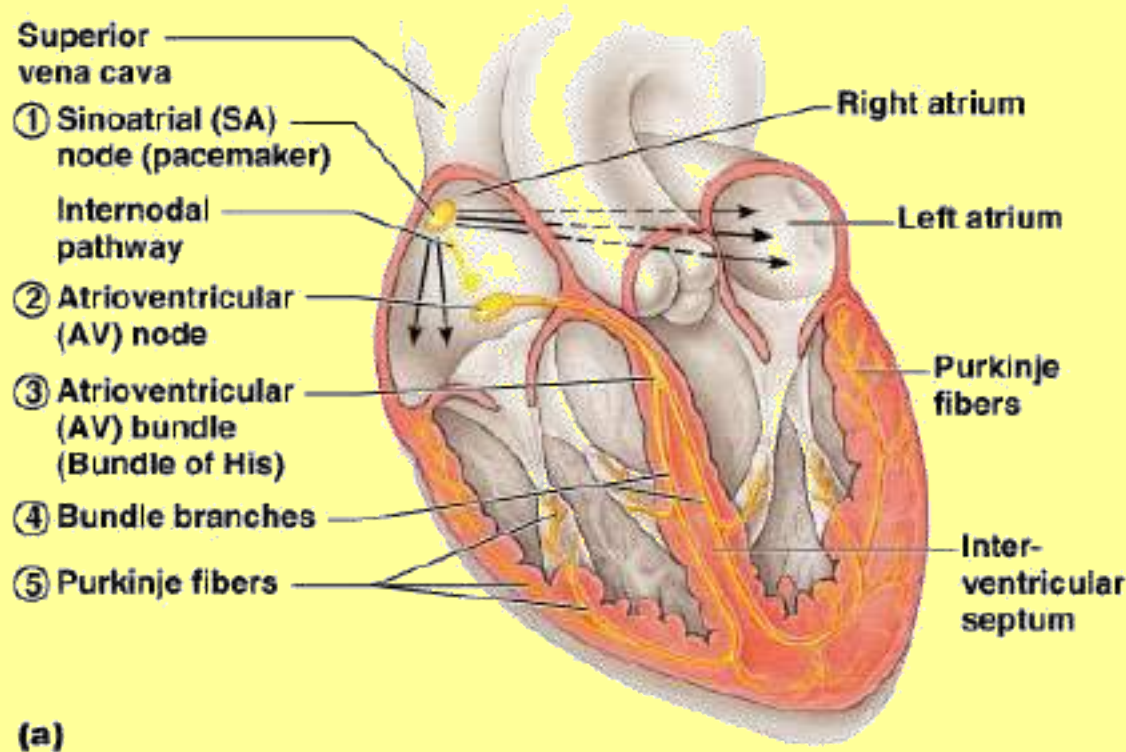
30 % E - metabolizam glukoze

5 % E - od drugih metabolita (npr mlečna kiselina...može na ketonska tela)

PEĆ NA SVA GORIVA (npr mozak samo na glukozu)

AUTOMATIZAM SRČANOG RADA

SSSI - sistem za stvaranje i sprovođenje impulsa
(SA čvor, AV čvor, Hisov snop)
Internodusni putevi (SA do AV čvor)

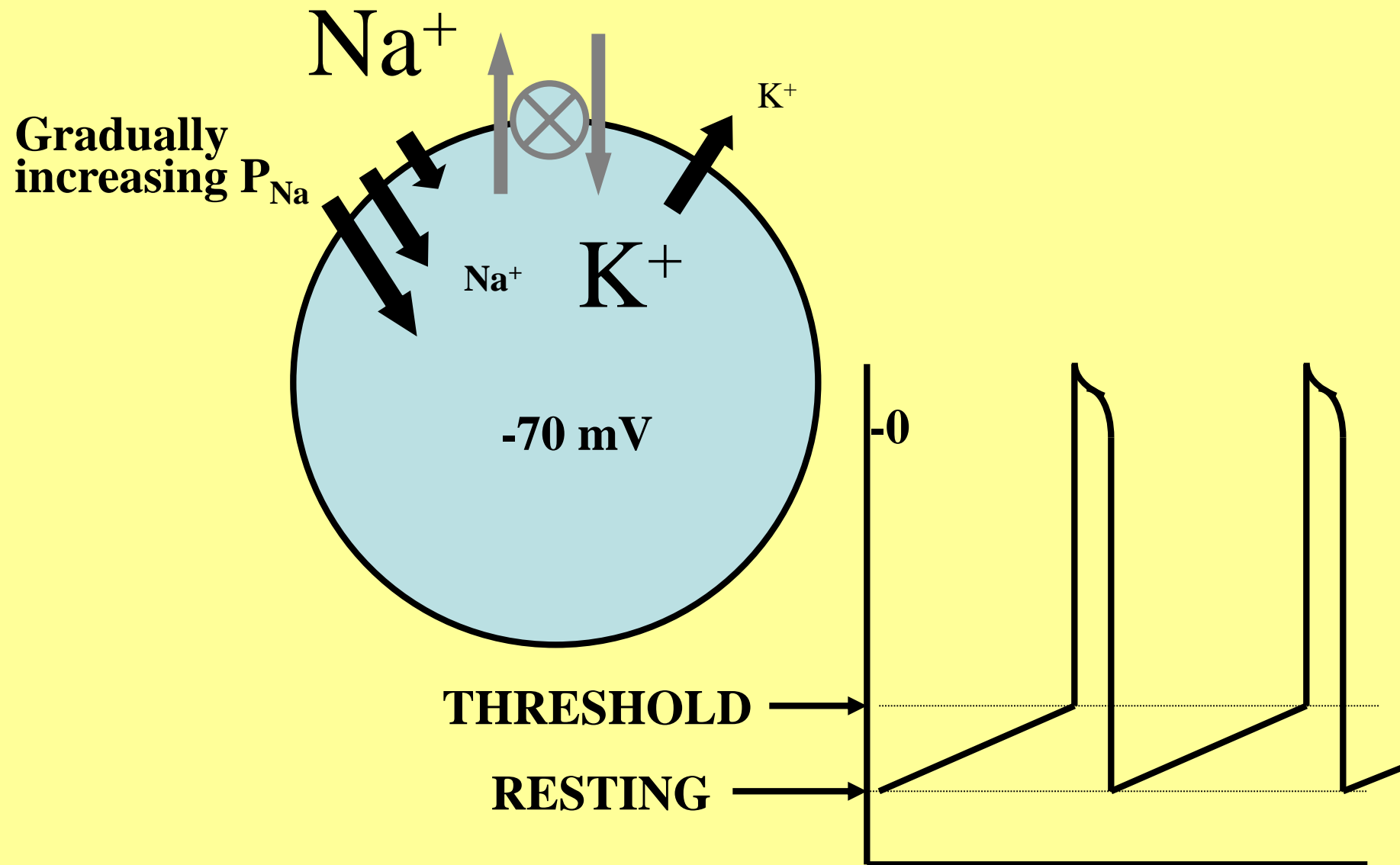

Purkinijeve ćelije

Purkinijeve ćelije

AUTOMATIZAM PURKINIJEVIH ĆELIJA

PASIVNI KANALI ZA NATRIJUM

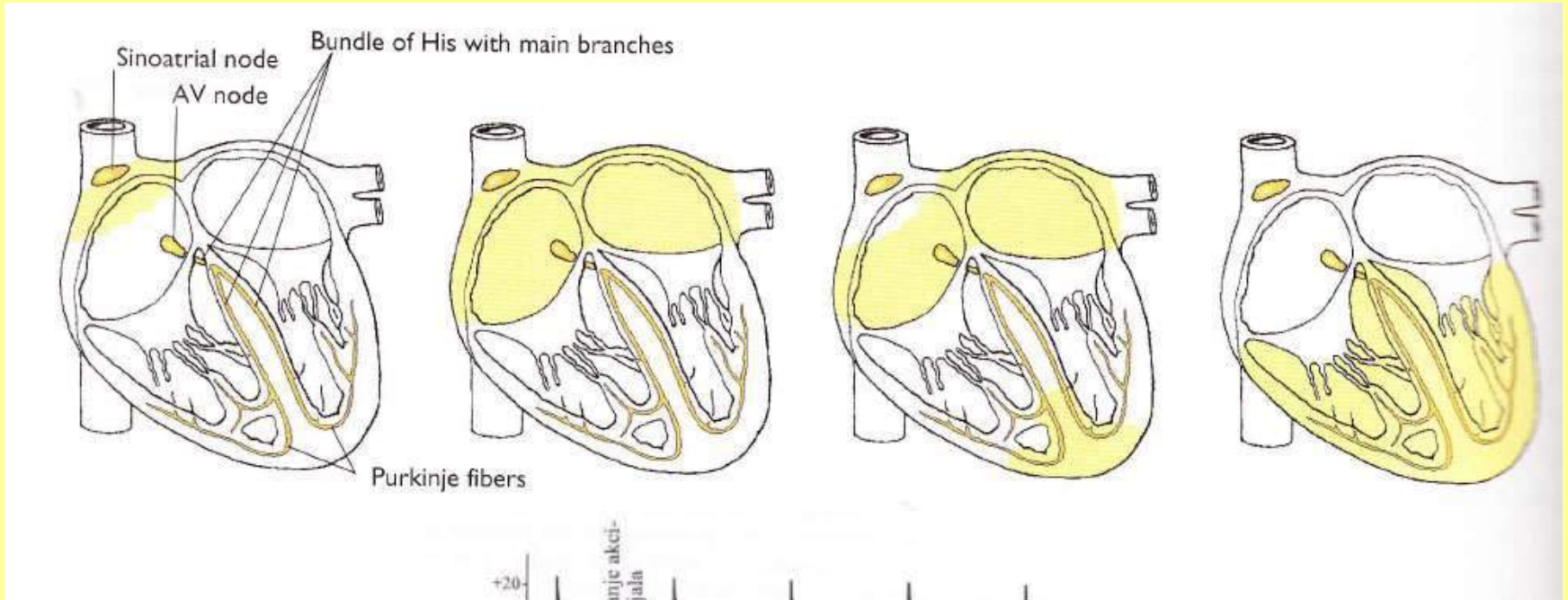

SA čvor

Subendokardno u zidu desne pretkomore

Primarni vodič ritma srčanog rada (60 impulsa u minuti)

Slika 4.7. Ritmičko slanje impulsa iz jednog vlakna SA čvora

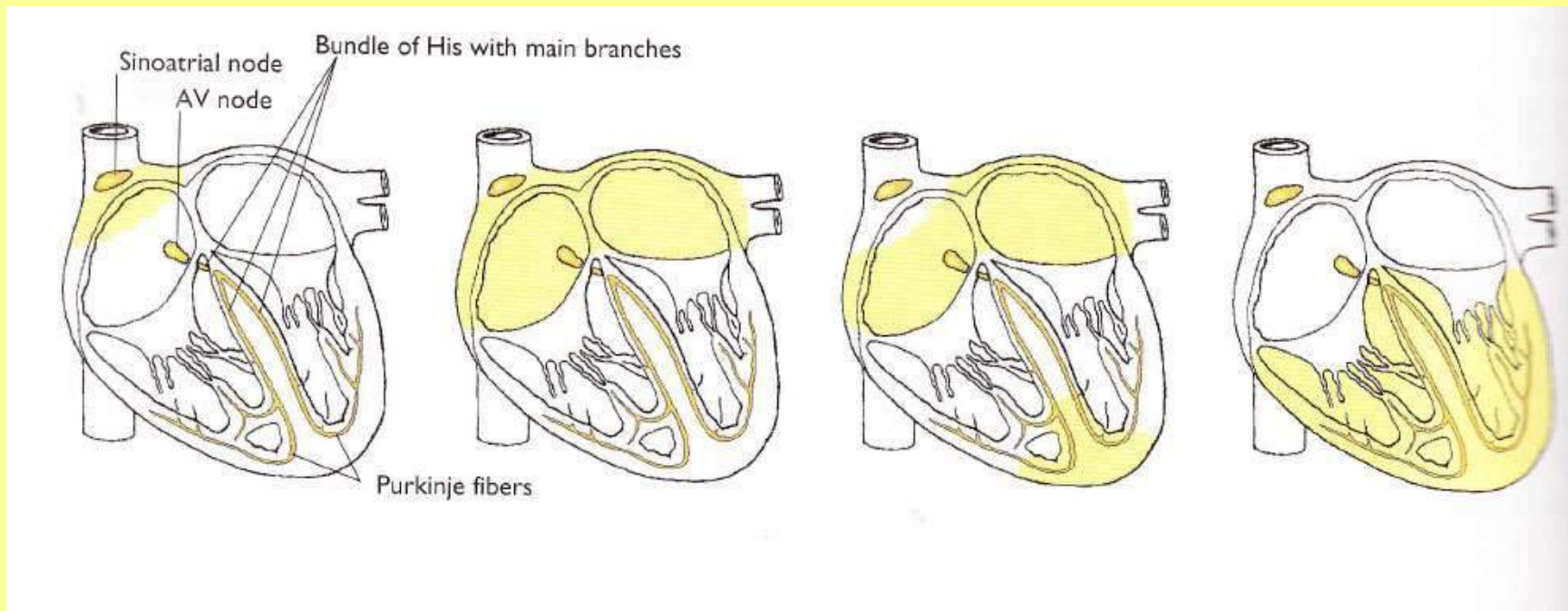
AV čvor

Atrioventrikularna pregrada (pored valvula u desnoj pretkomori)

Sekundarni vodič ritma srčanog rada

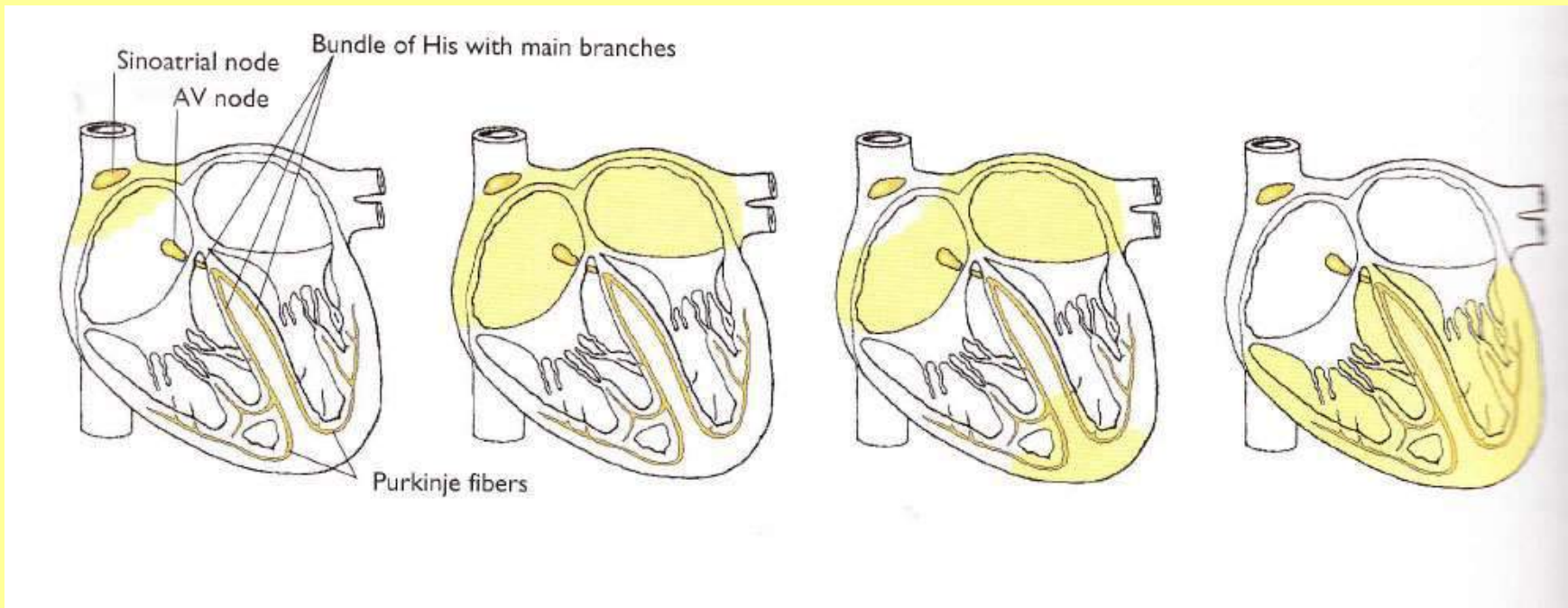
Prenosi impuls sa pretkomore na komoru (četiri internodusna puta od SA)

Usporava impuls (završetak sistole PK pre sistole K)

Hisov snop

Međukomorna pregrada pa dve Tawarine grane (subendokardno)
pa Purkinijeva vlakna
Prenosi impuls od AV čvora do miokarda K (najbrže putuju)
Tercijalni vodič ritma

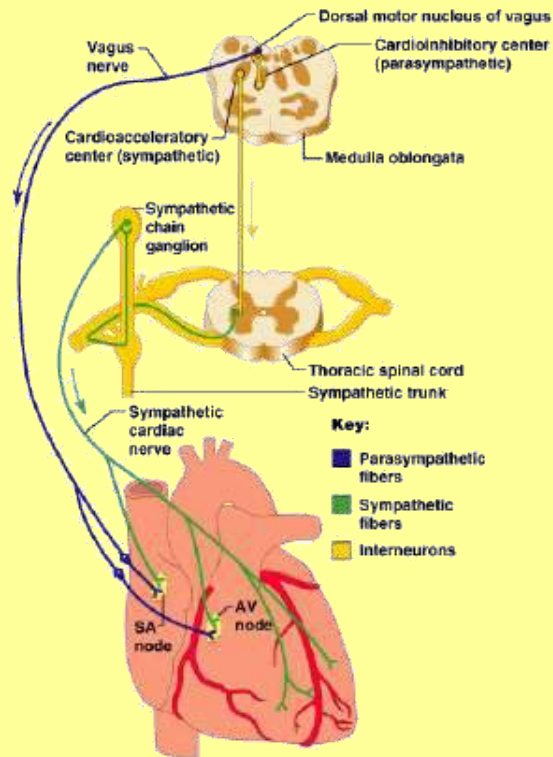

INERVACIJA SRCA

Dejstvo simpatikusa i parasimpatikusa na srce

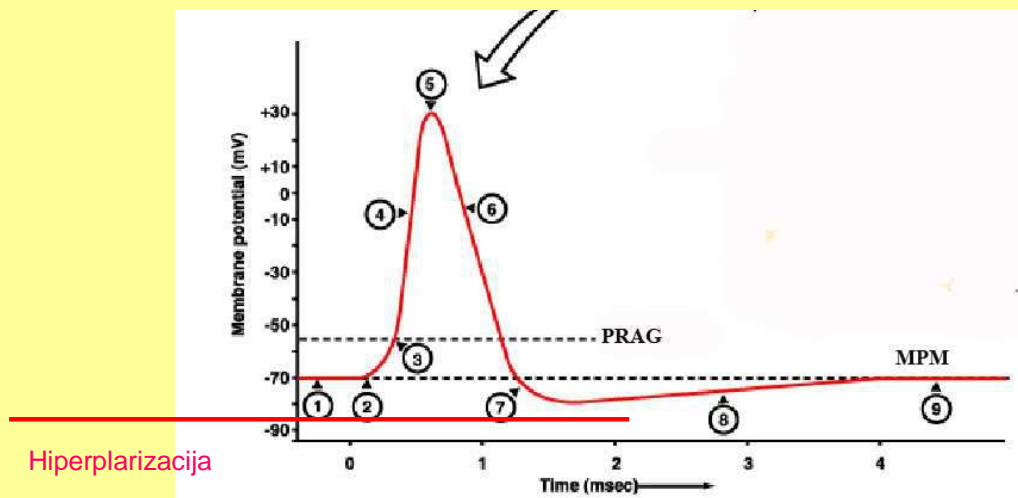
Heart Physiology

- **Modifying the Basic Rhythm: Extrinsic Innervation of the Heart**

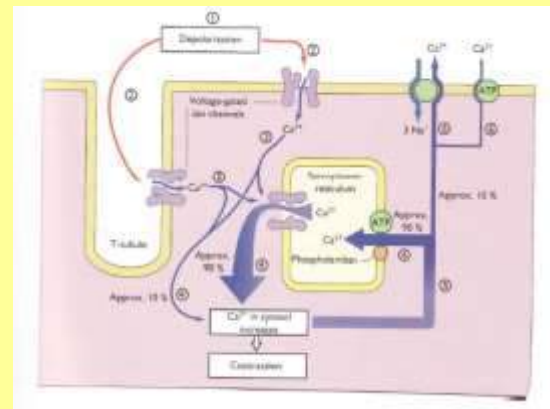

DEJSTVO PARASIMPATIKUSA (KI centar u PM)

1. **Negativno hronotropno dejstvo (BRADIKARDIJA)**...Tokom sna
ACh povećava propustljivost za K za vreme mirovanja – K izlazi - hiperpolarizacija

2. **Negativno inotropno dejstvo (smanjena snaga)**
ACh smanjuje količinu kalcijuma u ćeliji

DEJSTVO PARASIMPATIKUSA

3. Negativno batmotropno dejstvo (smanjena razdražljivost miokarda)

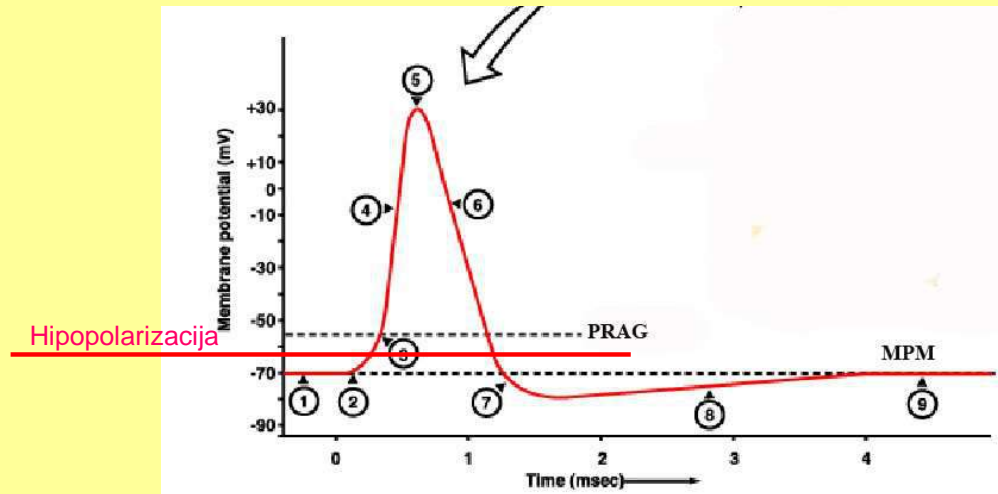
4. Negativno dromotropno dejstvo – smanjena provodljivost impulsa

GOLCOV OGLED

DEJSTVO SIMPATIKUSA (KA centar u PM)

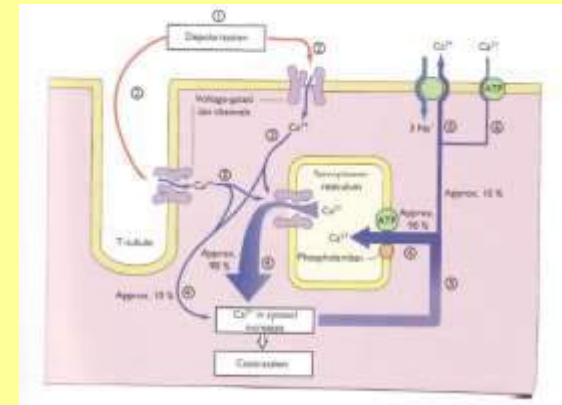
1. Pozitivno hronotropno dejstvo (TAHIKARDIJA)...

Noradrenalin povećava ulazak Na i Ca - hipopolarizacija

2. Pozitivno inotropno dejstvo (povećana snaga)

Nor povećava količinu kalcijuma u ćeliji

DEJSTVO SIMPATIKUSA

3. Pozitivno batmotropno dejstvo (povećana razdražljivost miokarda)

4. Pozitivno dromotropno dejstvo – povećana provodljivost impulsa

**DEJSTVO SIMPATIKUSA je kod rada
(koronarna vazodilatacija)**

i.....DEJSTVO..

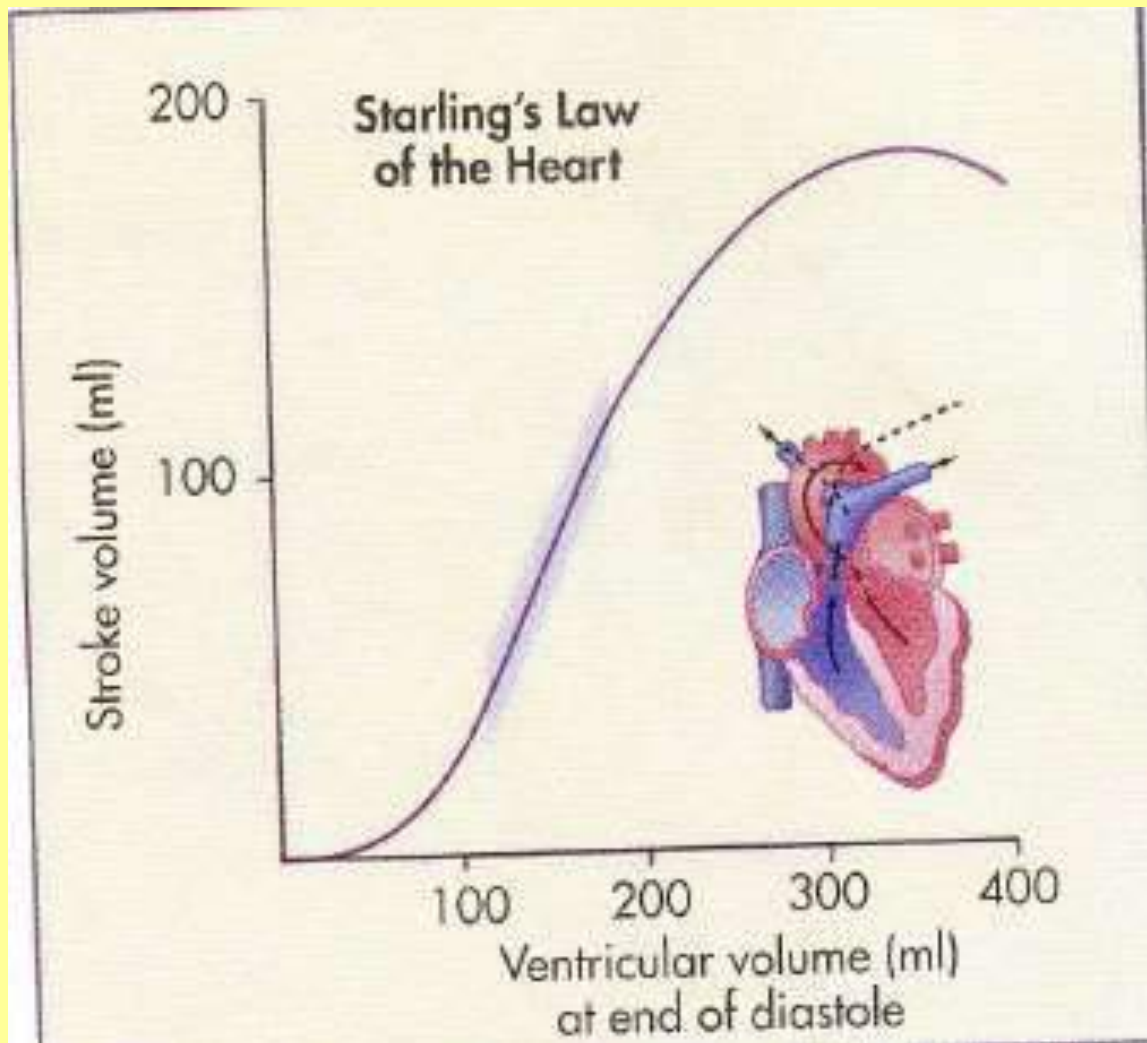
Adrenalin, noradrenalin nadbubrega (imitiraju simpatikus)

Tireoidni hormoni (pozitivno inotropno) - pojačava ekspresiju Ca-aktivirane ATPaze sarkoplazmatskog retikuluma

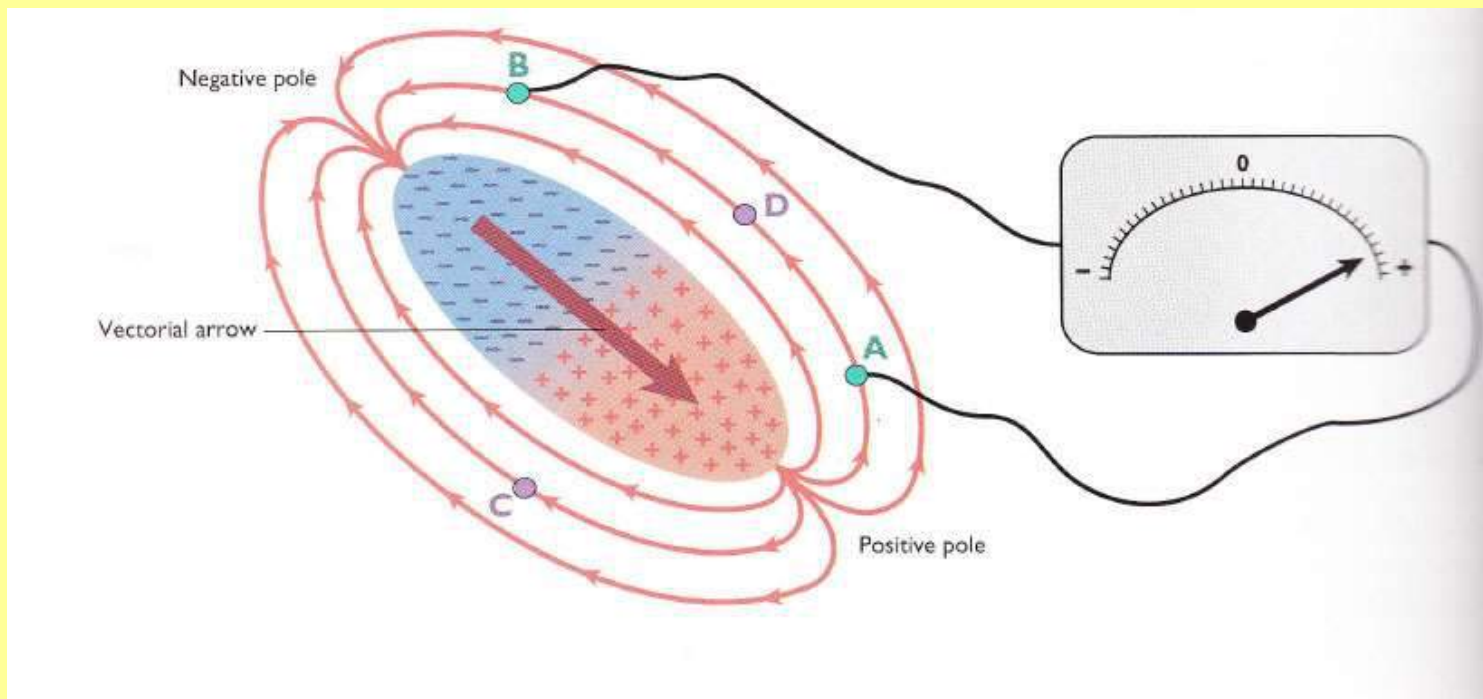
Glukagon (pozitivno inotropno dejstvo) - aktivira adenilat ciklazu i tako prevodi ATP u cAMP

Digitalis....pojačava snagu ...lek (nije u organizmu...) - pospešuje ulazak Ca u ćeliju

Starlingov zakon

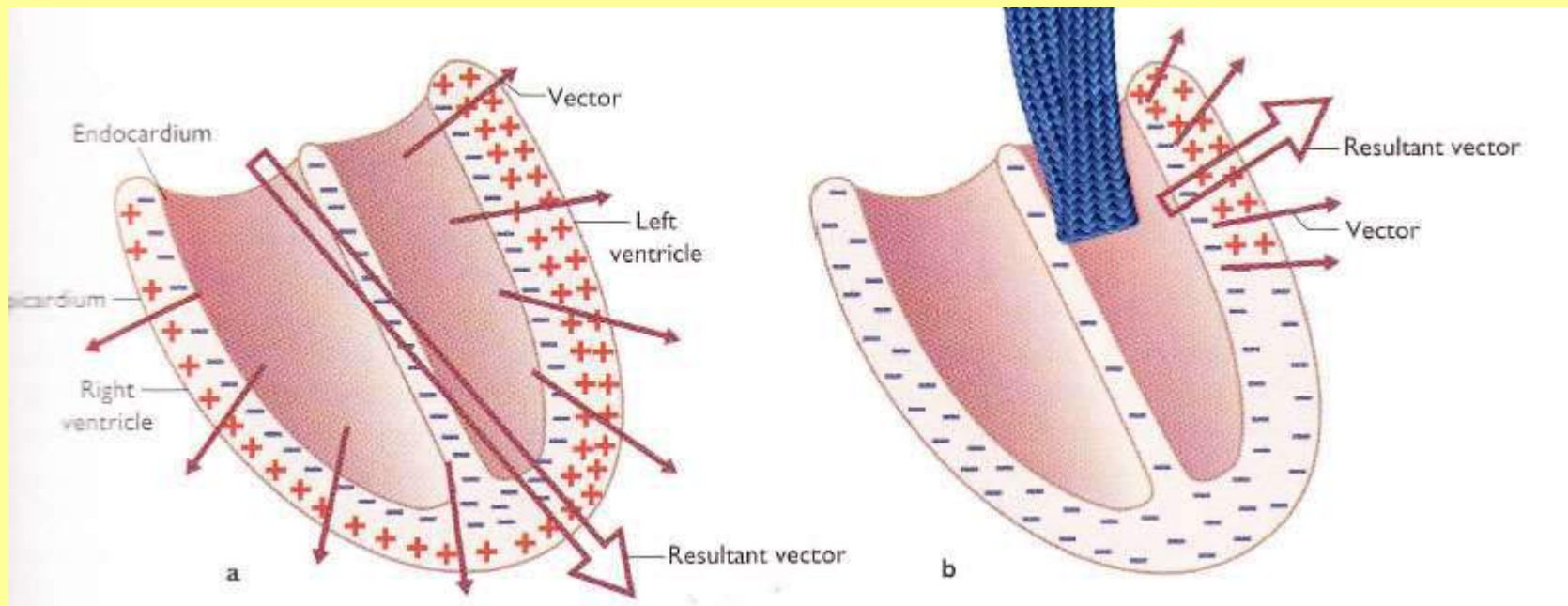
ELEKTROKARDIOGRAFIJA (EKG)

Merimo voltažu tj razliku u potencijalu između negativnog i pozitivnog pola postavljanjem elektroda

ELEKTROKARDIOGRAFIJA (EKG)

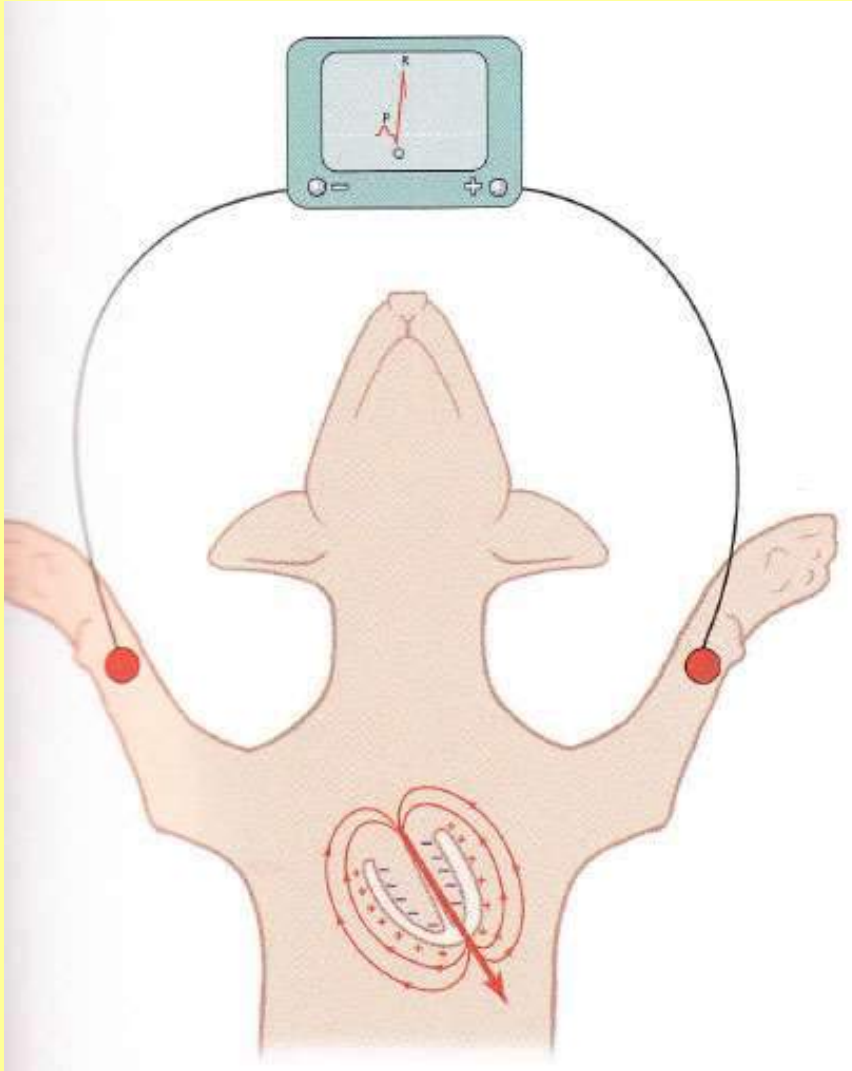
Metoda registrovanja razika u električnom potencijalu nastalih u toku procesa depolarizacije i repolarizacije (Ap) prekomora i komora

Zajednički vektor

ELEKTROKARDIOGRAFIJA (EKG)

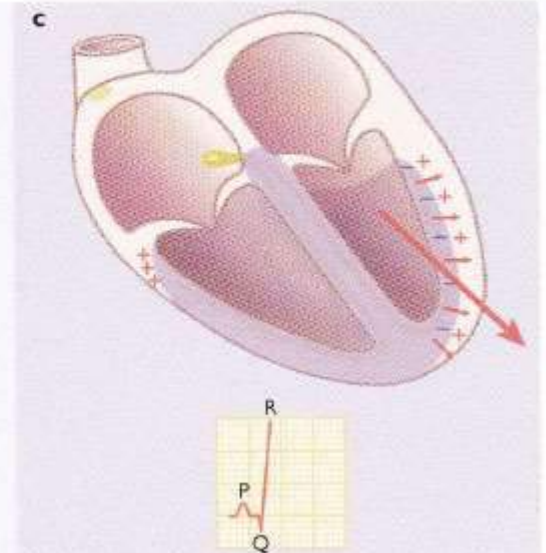
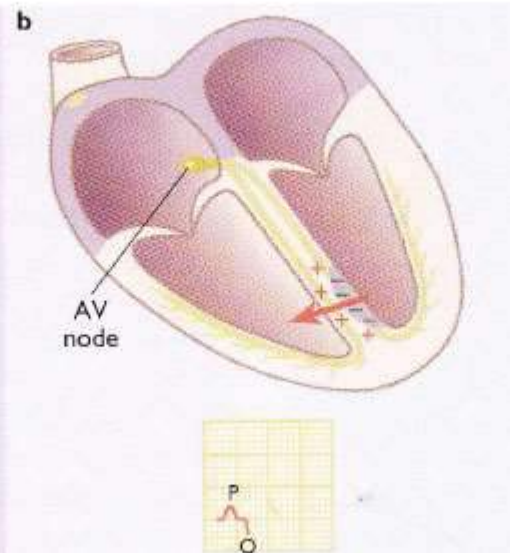
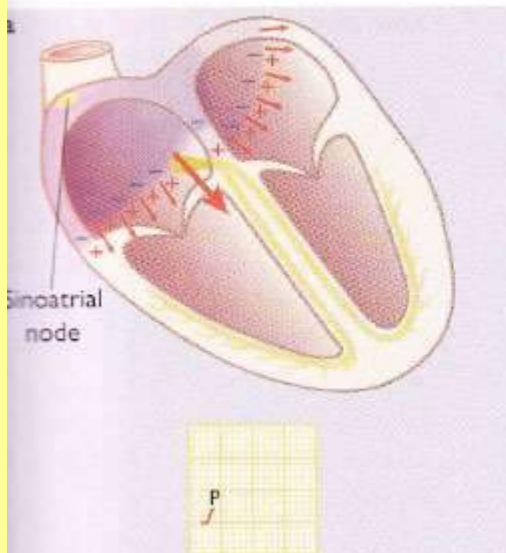
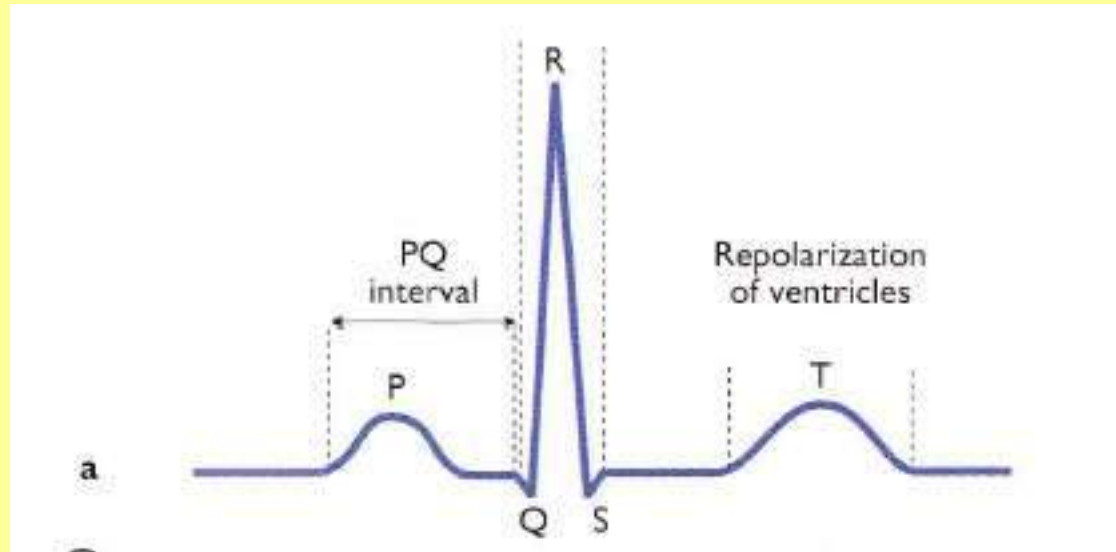
Registrovanje se vrši sa površine tela životinje

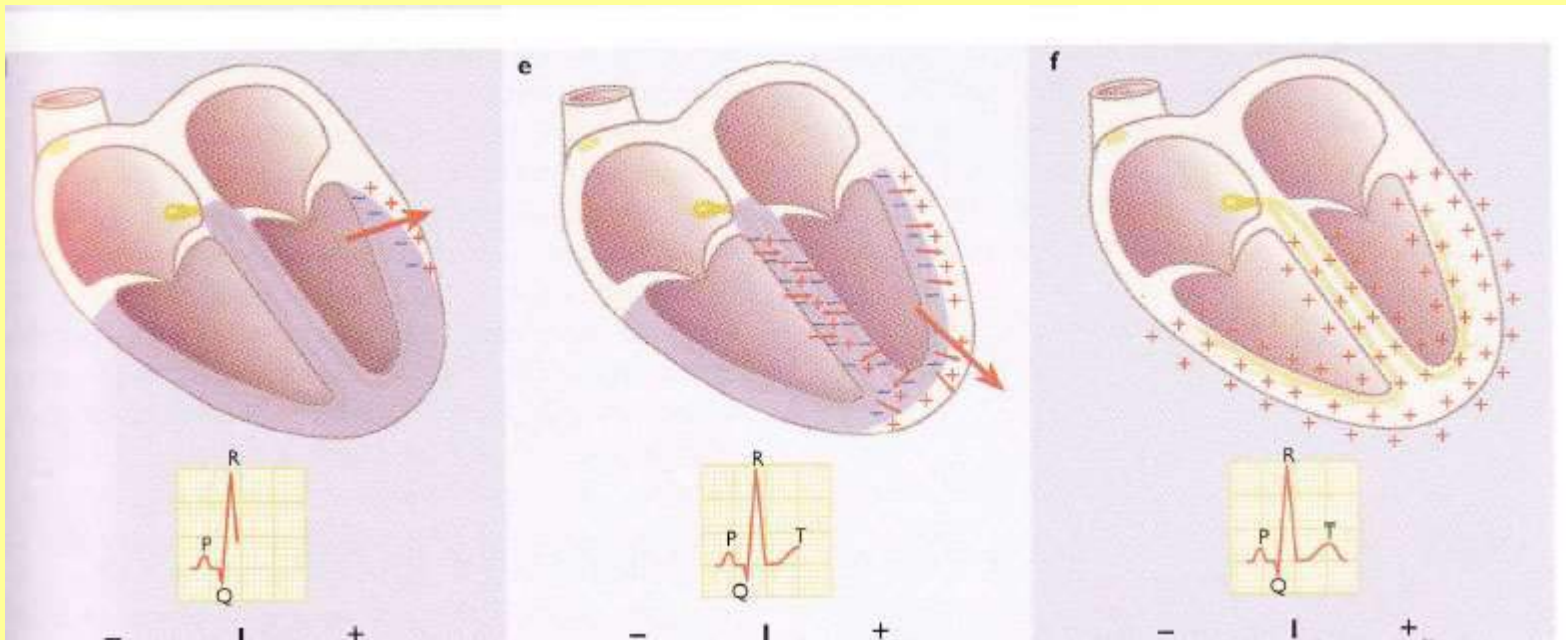
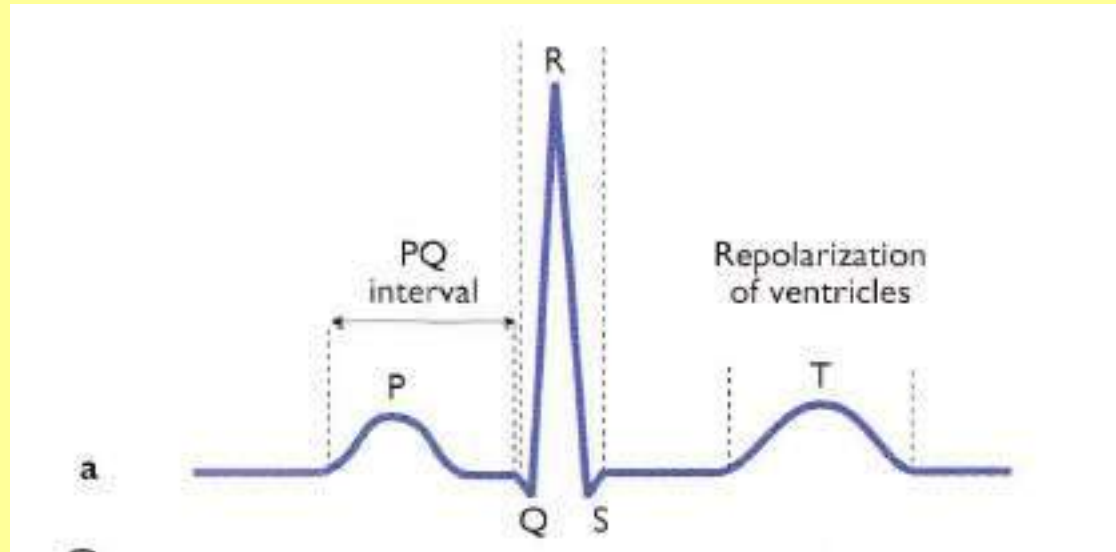
Elektrokardiograf

Elektrokardiogram

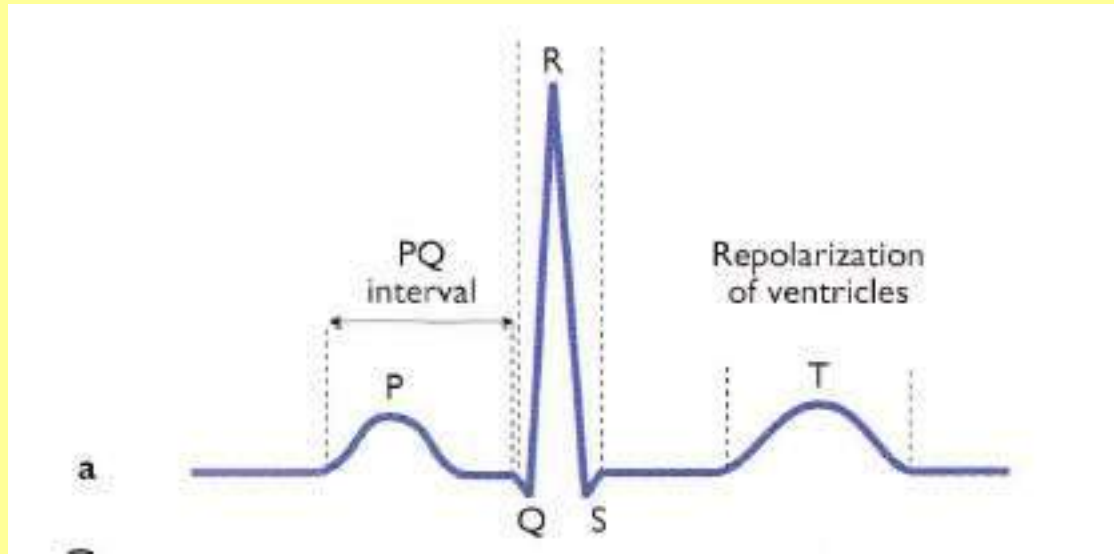
ELEKTROKARDIOGRAM

ELEKTROKARDIOGRAM

ELEKTROKARDIOGRAM

+ zubac U

REGISTROVANJE EKG

1. BIPOLARNO REGISTROVANJE

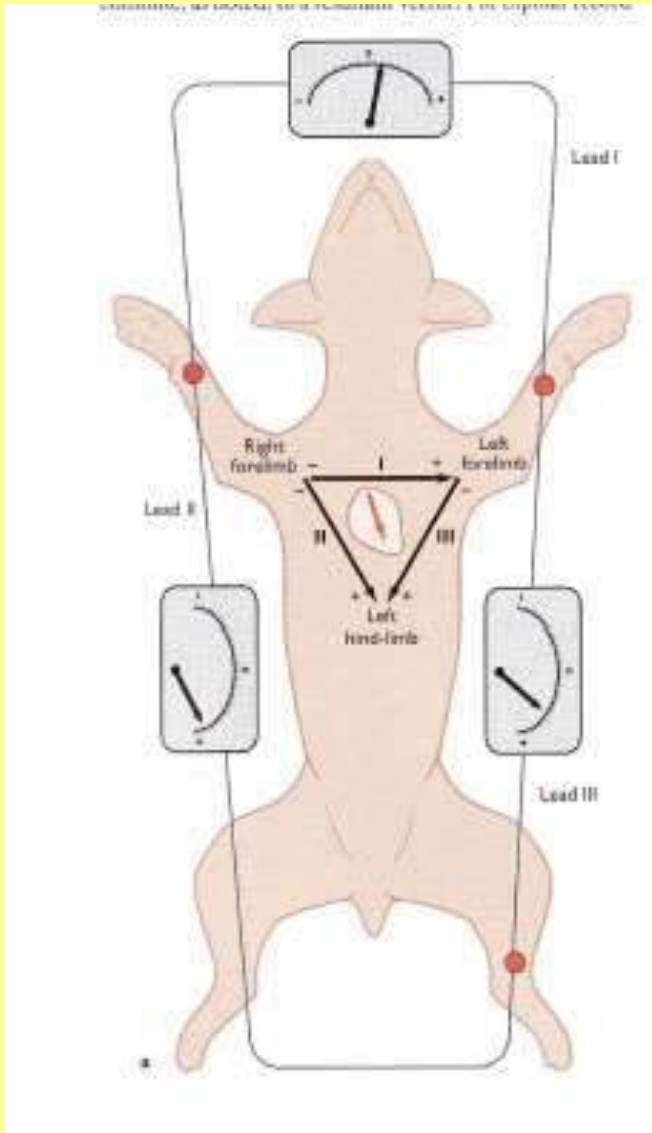
2. MONOPOLARNO REGISTROVANJE

a. POJAČANI ODVODI SA EKSTREMITETA

b. PREKORDIJALNI ODVODI

REGISTROVANJE EKG

1. BIPOLARNO REGISTROVANJE

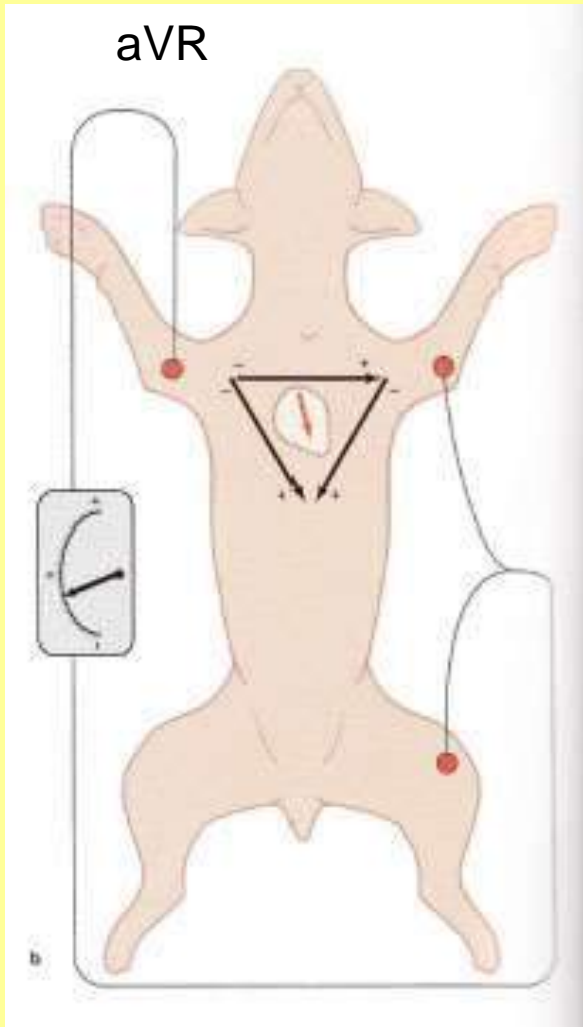
I odvod (D1 derivacija) – desna ruka (-) leva ruka (+)

II odvod (D2 derivacija) – desna ruka (-) leva noga (+)

III odvod (D3 derivacija) – leva ruka (-) leva noga (+)

REGISTROVANJE EKG

2. MONOPOLARNO REGISTROVANJE (pojačan odvod sa ekstremiteta)

aVR – desna ruka (+)

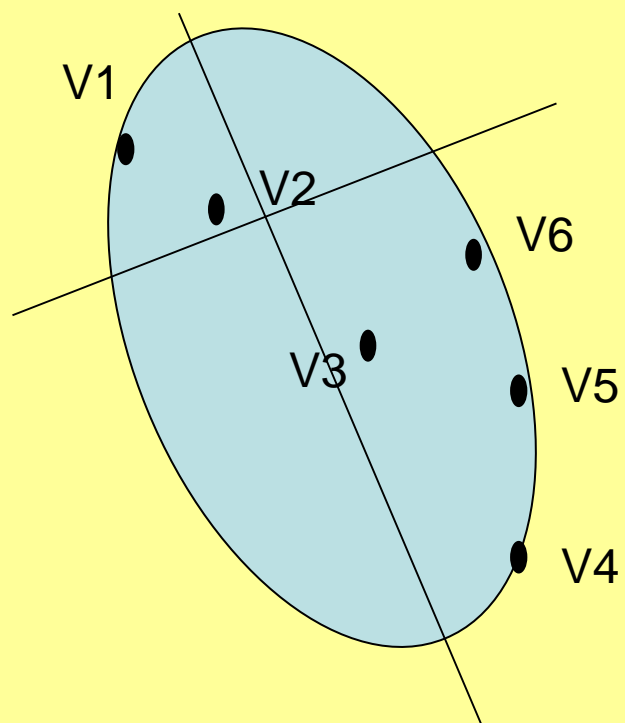
aVL – leva ruka (+)

aVF – leva noga (+)

REGISTROVANJE EKG

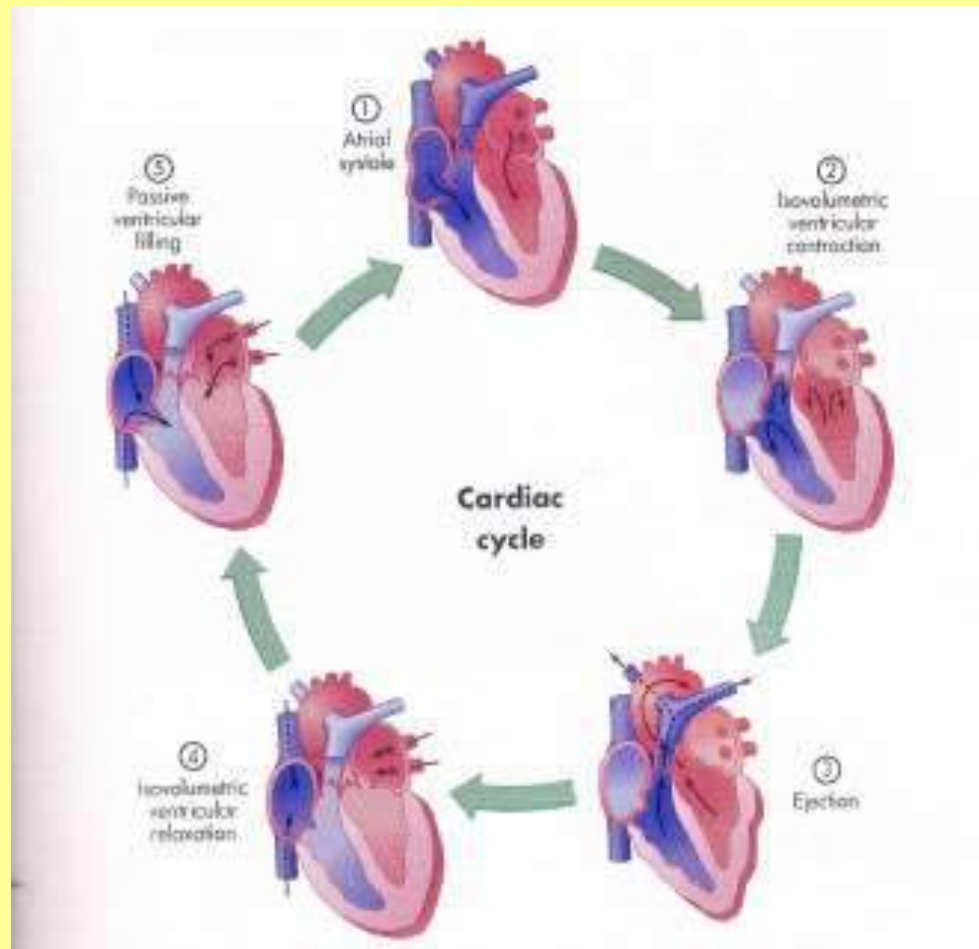
2. MONOPOLARNO REGISTROVANJE (prekordijalni odvodi)

Elektroda je gumena pumpica

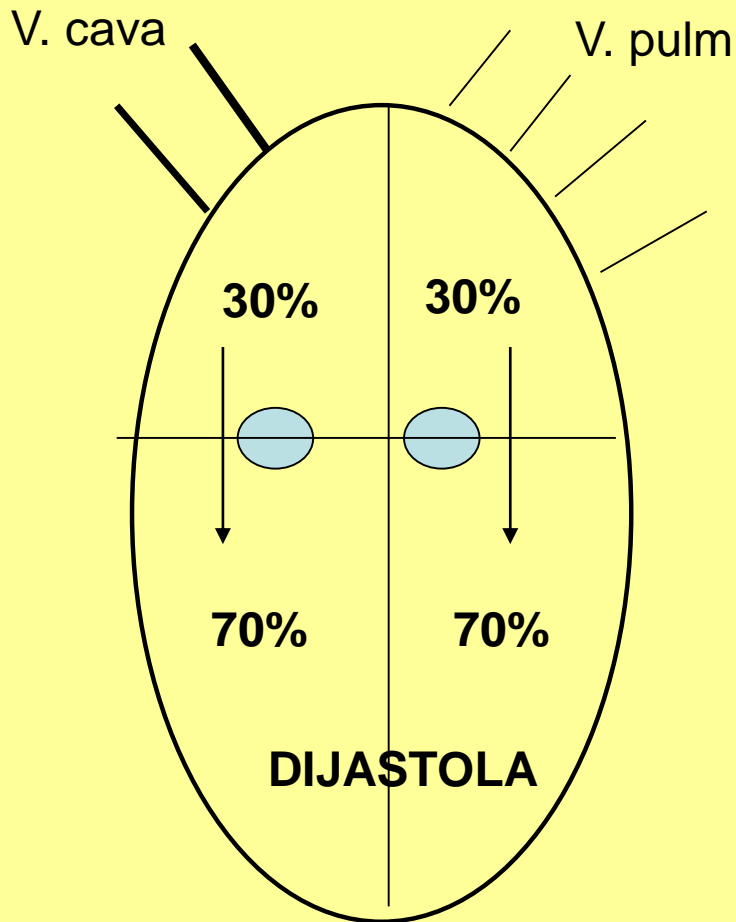
SRČANA REVOLUCIJA - mehanički događaji

Sve što se desi u srcu za vreme jednog otkucaja srca tj kao posledica širenja jednog Ap. Čine je sistola i diastola pretkomora i komora.

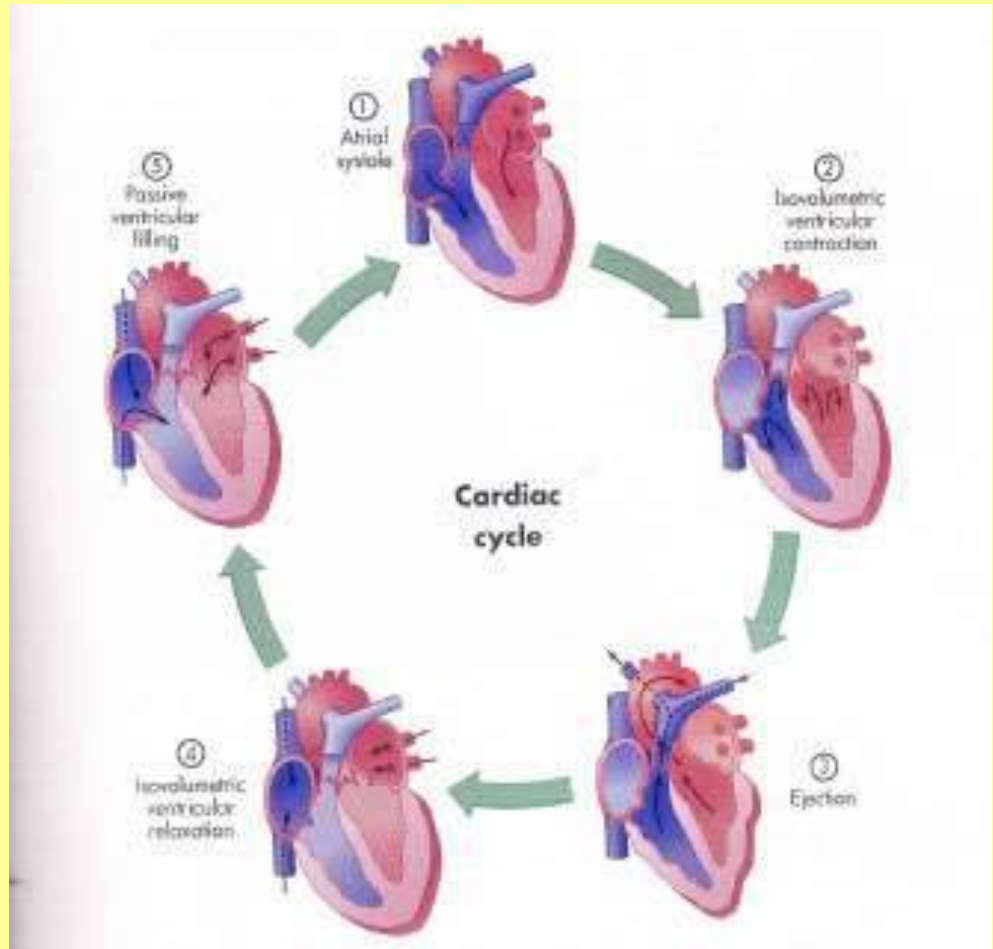

SRČANA REVOLUCIJA - sistola pretkomora

Miokard oko ušća vena je cirkularan i kod kontrakcije se steže
AV zalisci se otvaraju.

Zatvorene
Semilunarne valvule

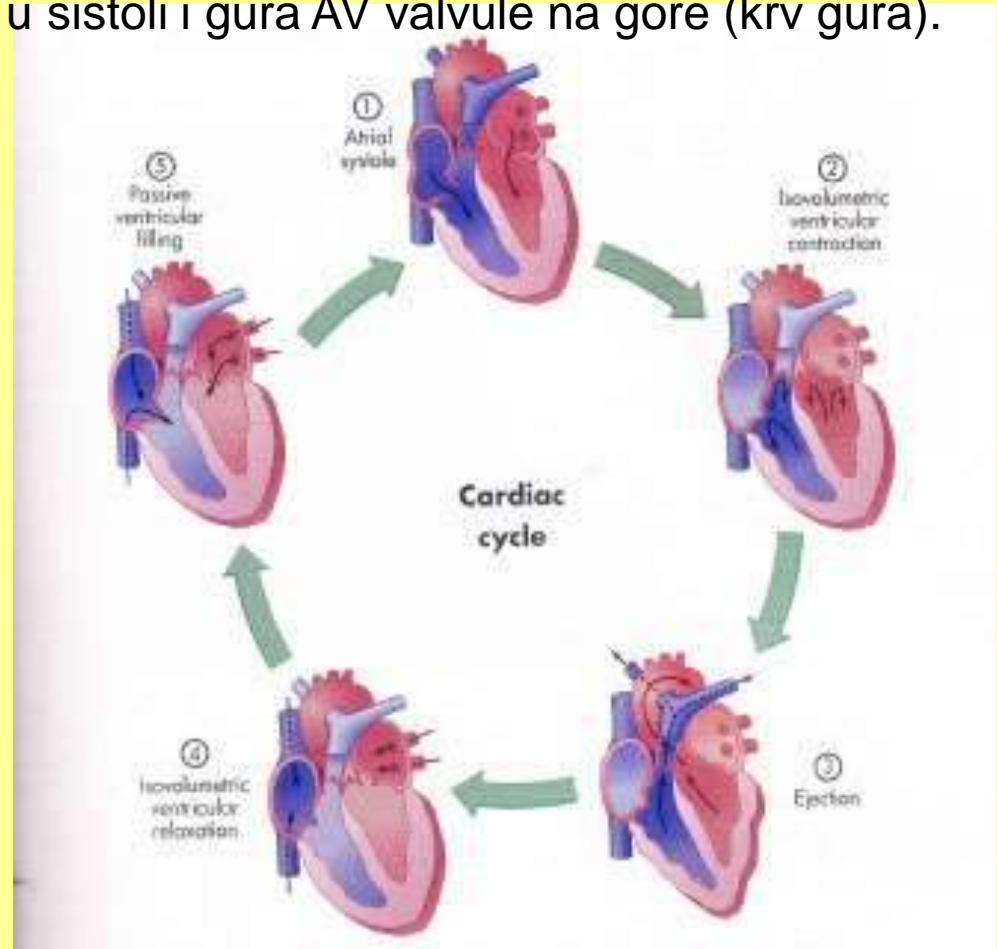
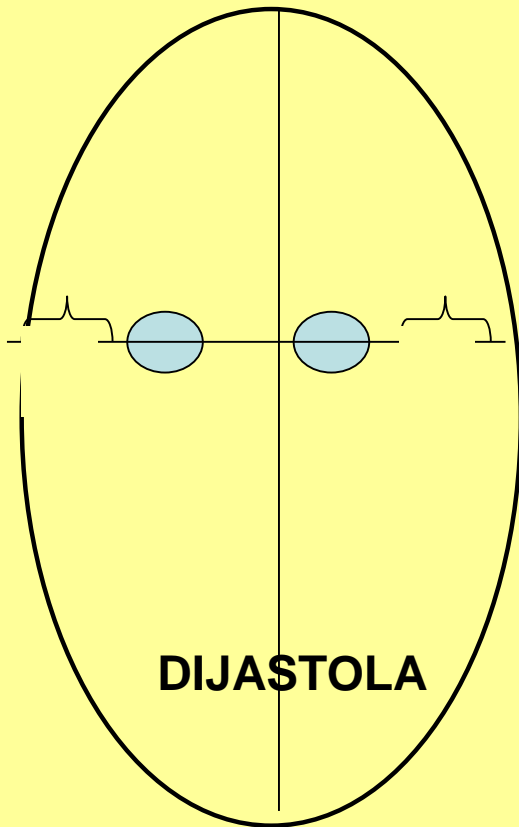
SRČANA REVOLUCIJA - dijastola pretkomora

MALA SRČANA PAUZA

Venska ušća su raširena – pune se PK mada slabo

Na početku dijastole PK i komore su u dijastoli – mala srčana pauza (prolaz impulsa AV)

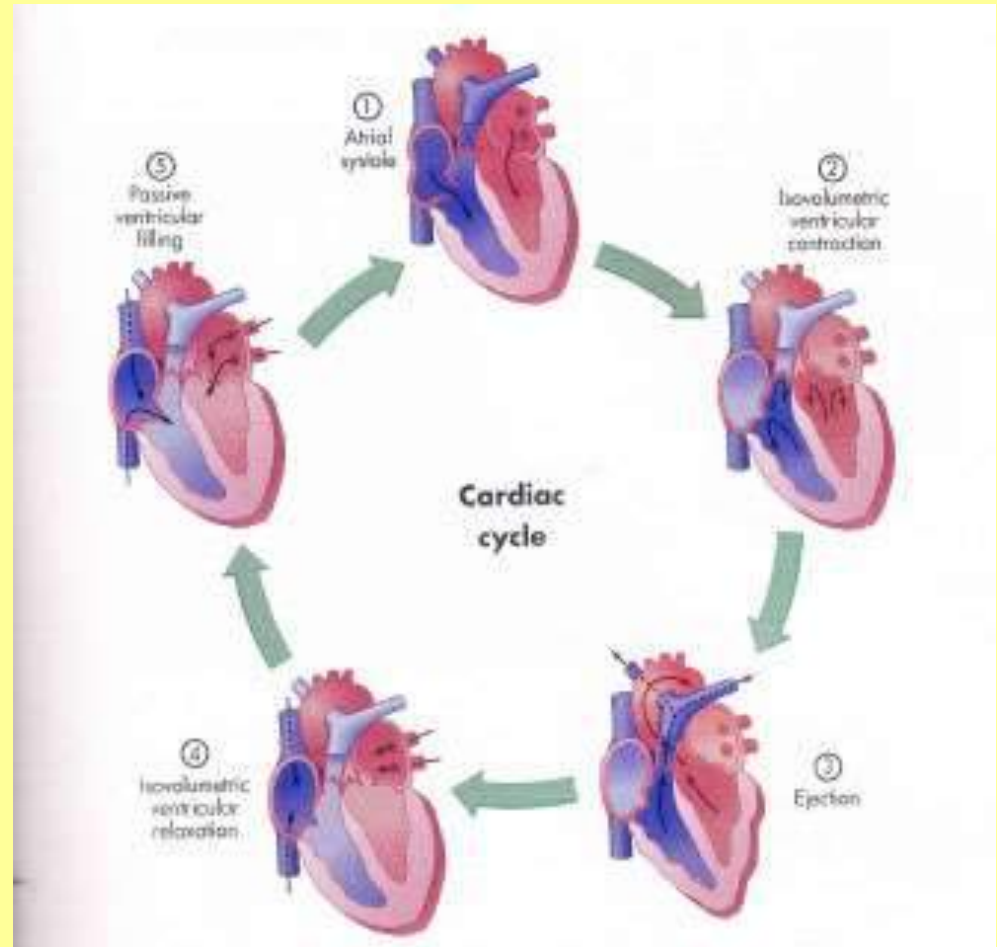
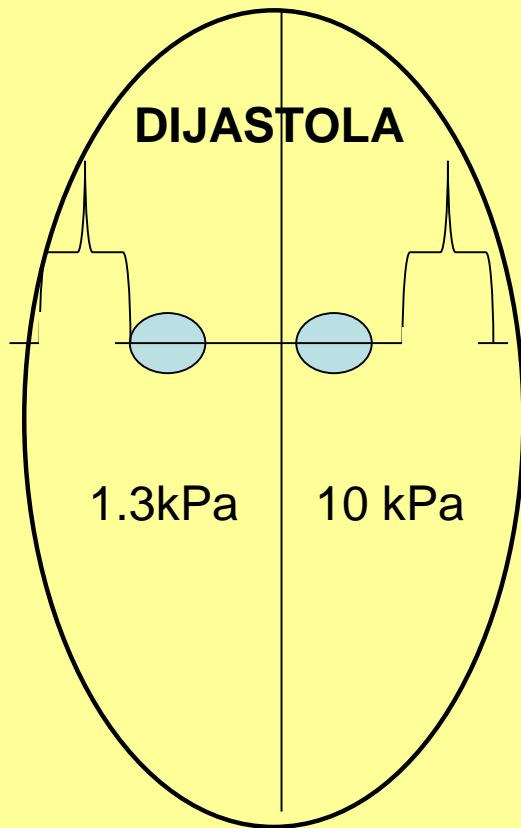
AV zalisci su zatvoreni jer je komora u sistoli i gura AV valvule na gore (krv gura).

SRČANA REVOLUCIJA - sistola komora

1. Izovolumetrijska faza

I dalje dijastola PK ali ušća slabo raširena

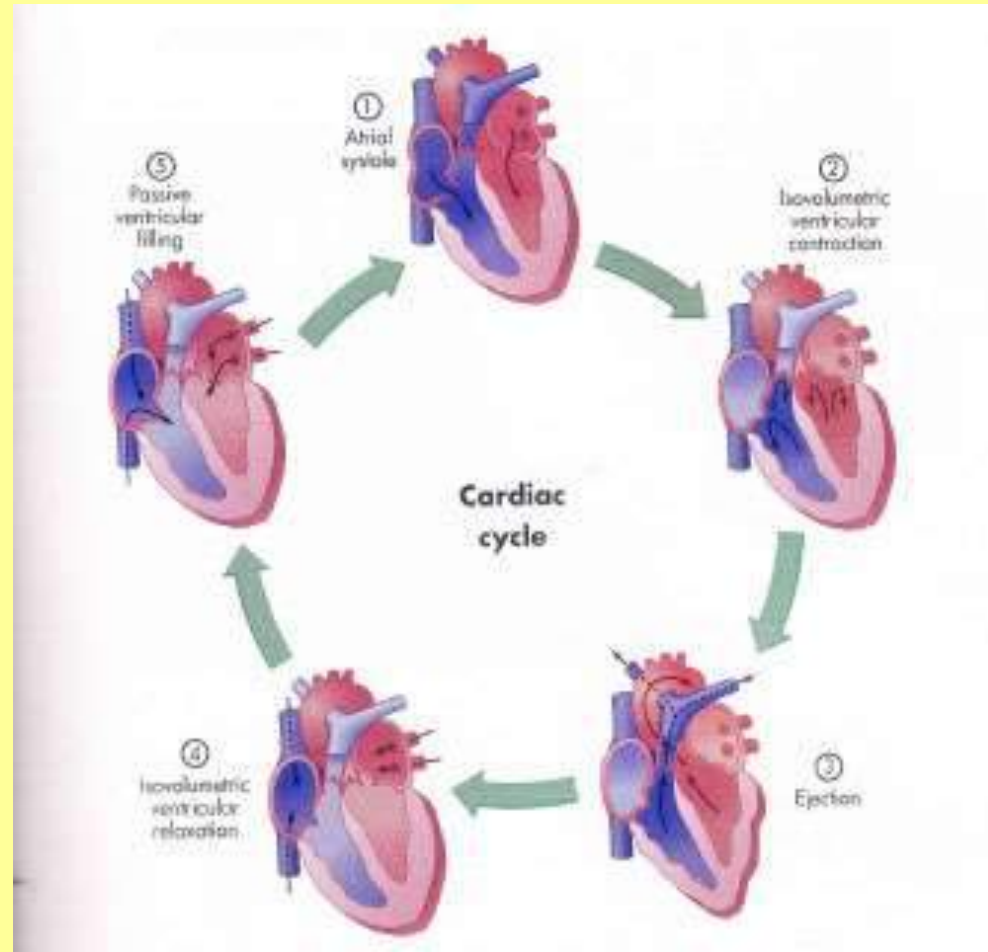
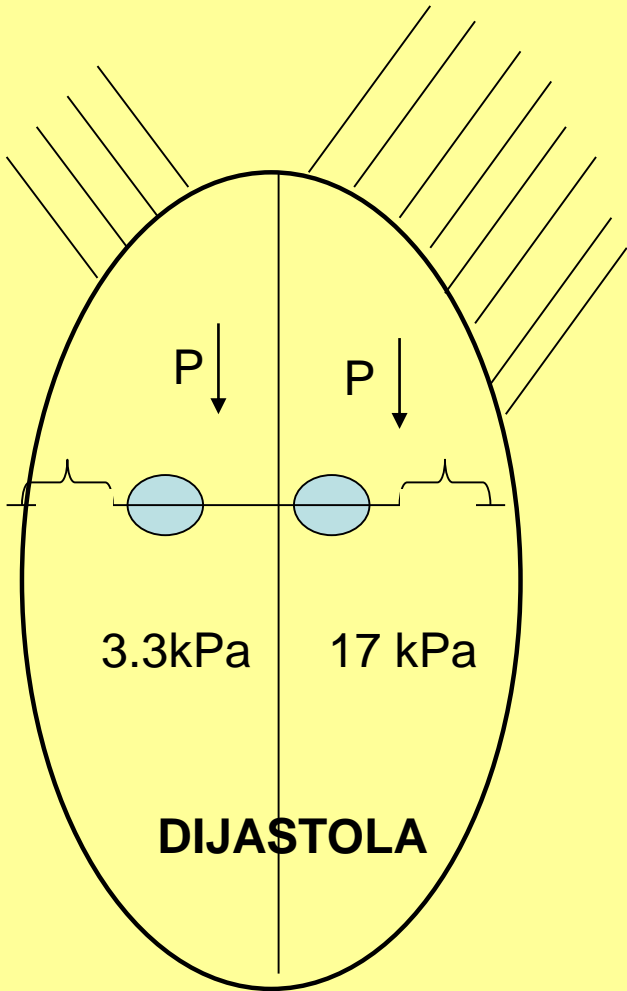

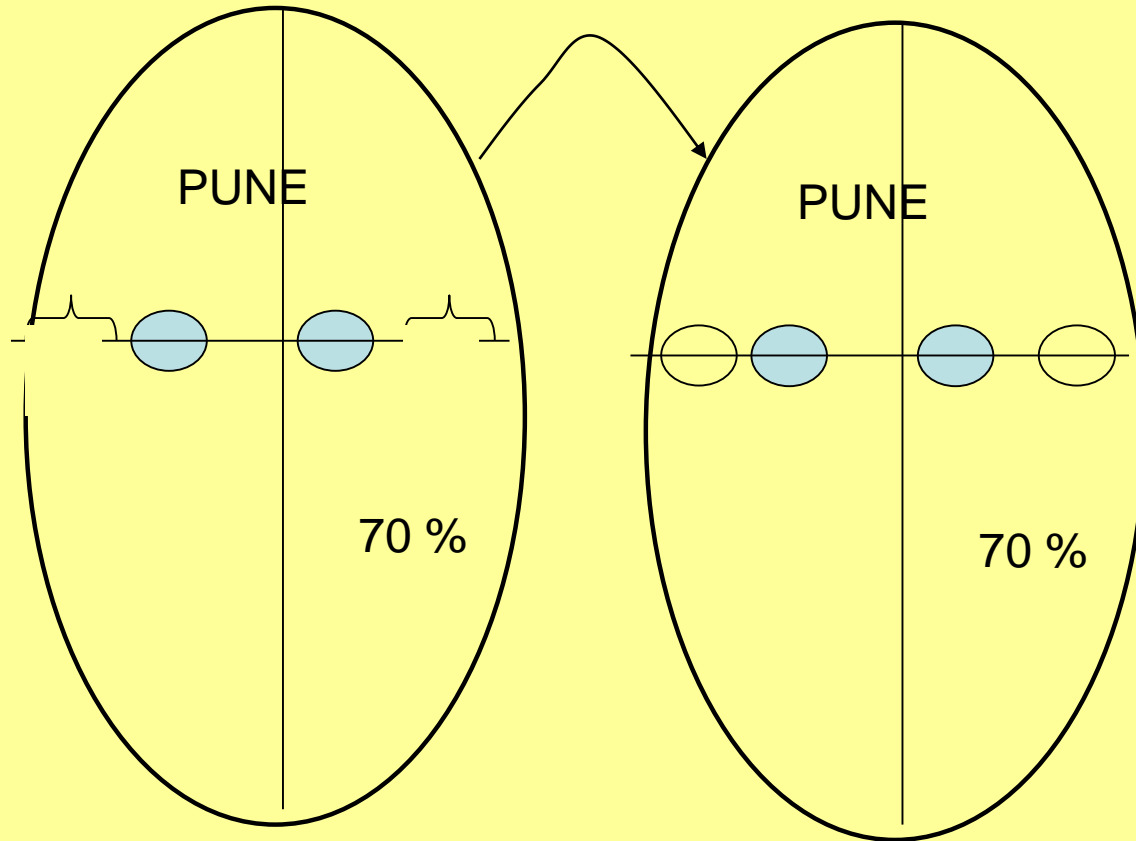
SRČANA REVOLUCIJA - sistola komora

2. Izotonusna faza

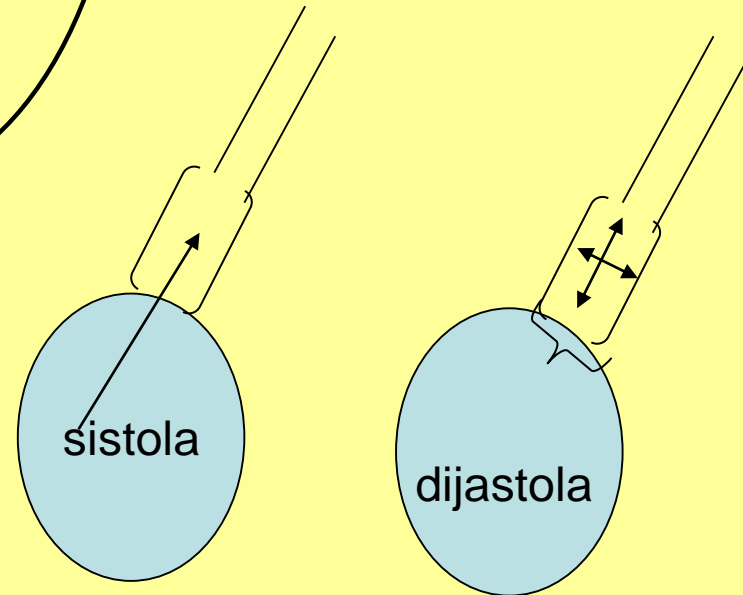
Kv izlazi, AV valvule se spuštaju, usisavanje krvi u PK
Komore izbace 60 % krvi a u radu do 90 %.

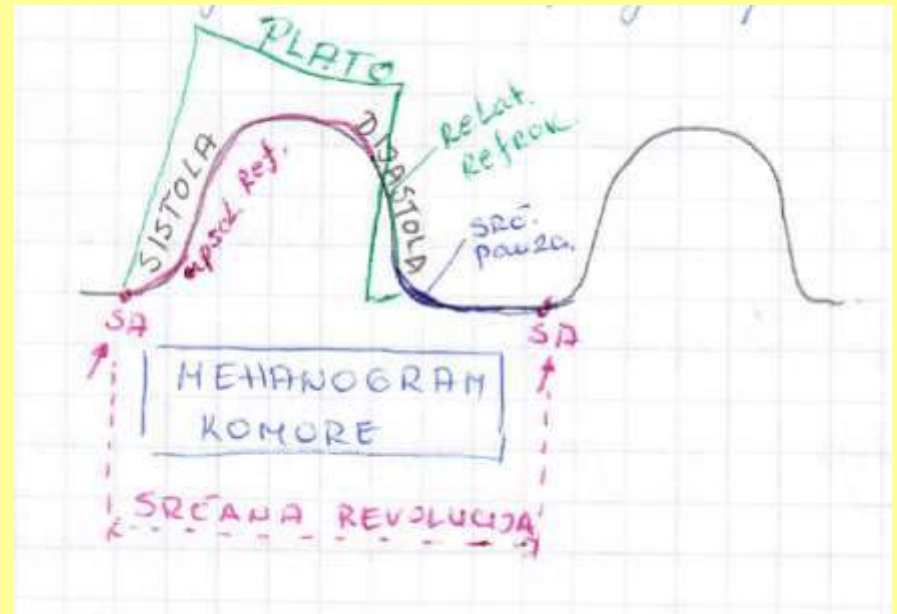
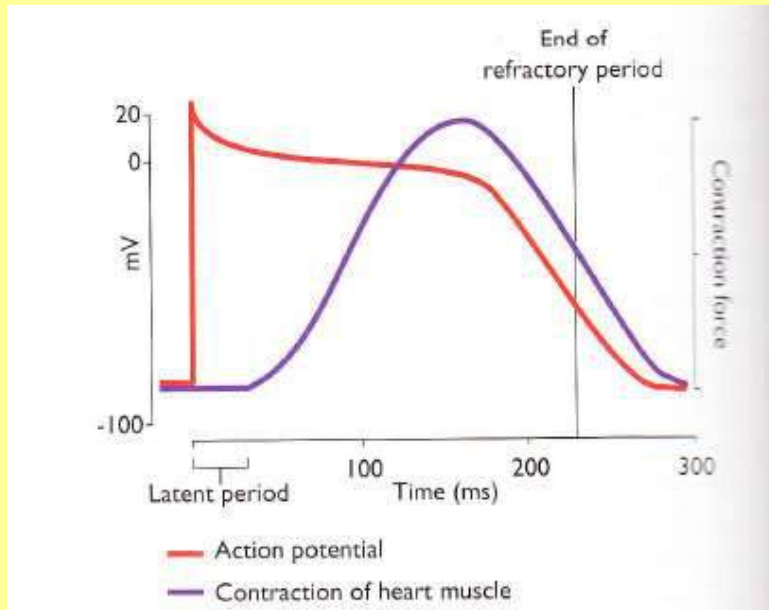
SRČANA REVOLUCIJA - dijastola komora

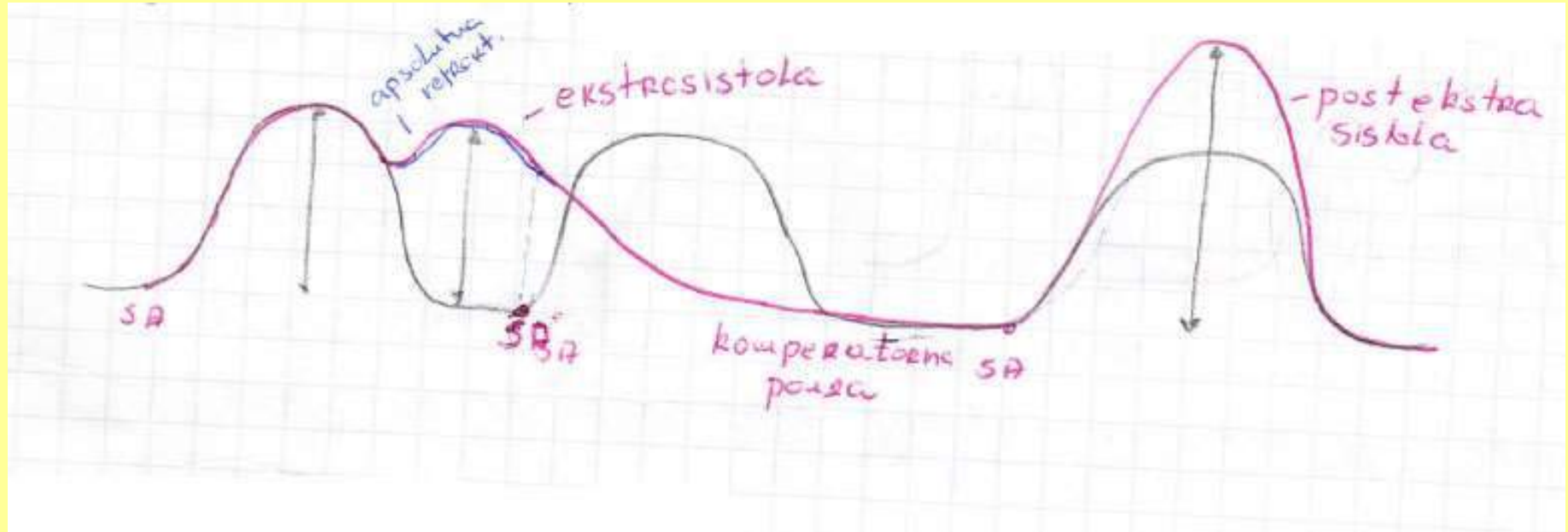
Faza brzog punjenja
Faza sporog punjenja
Sistola PK

MEHANOGRAM SRČANOG RADA

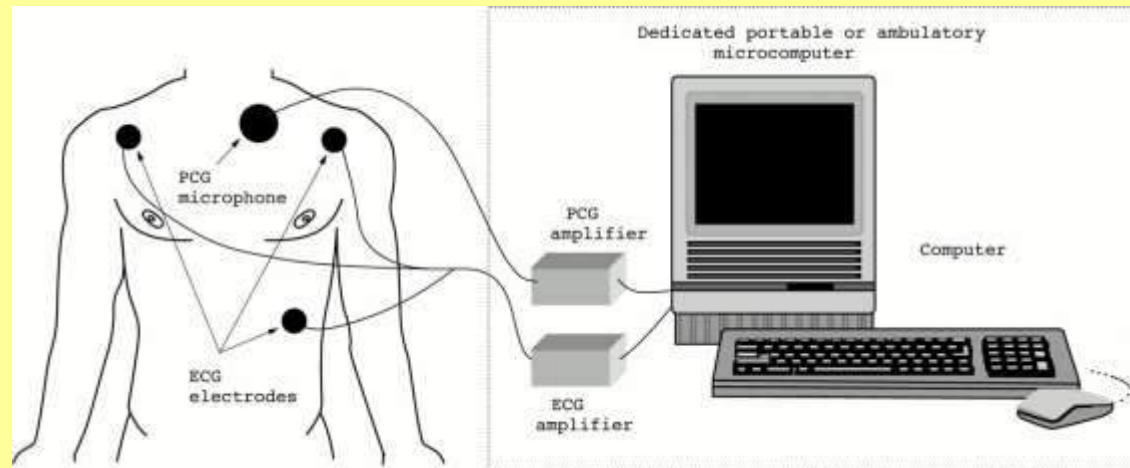
EKSTRASISTOLA

SRČANI TONOVI

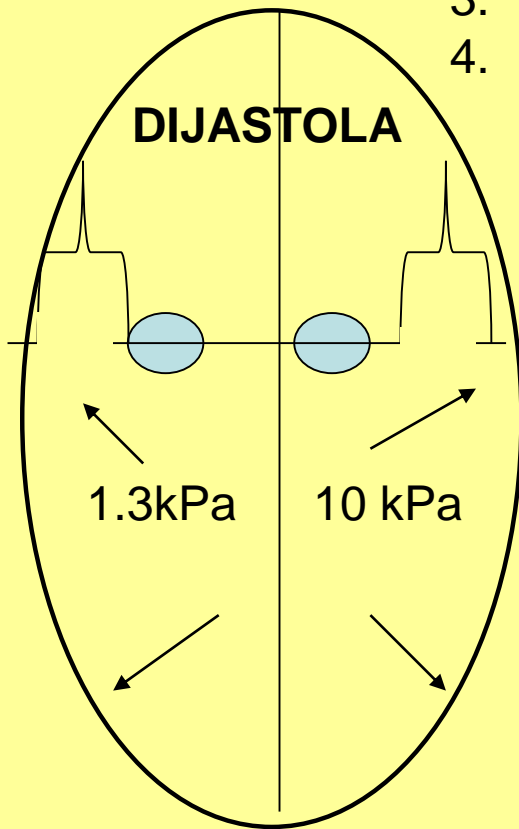
1. Prvi srčani ton – sistolni
2. Drugi srčani ton - dijastolni
3. Treći srčani ton – mezodijastoličan
4. Četvrti srčani ton - presistolničan

Auskultacija i fonokardiografija
PUNCTA OPTIMA s MAXIMA

SRČANI TONOVI

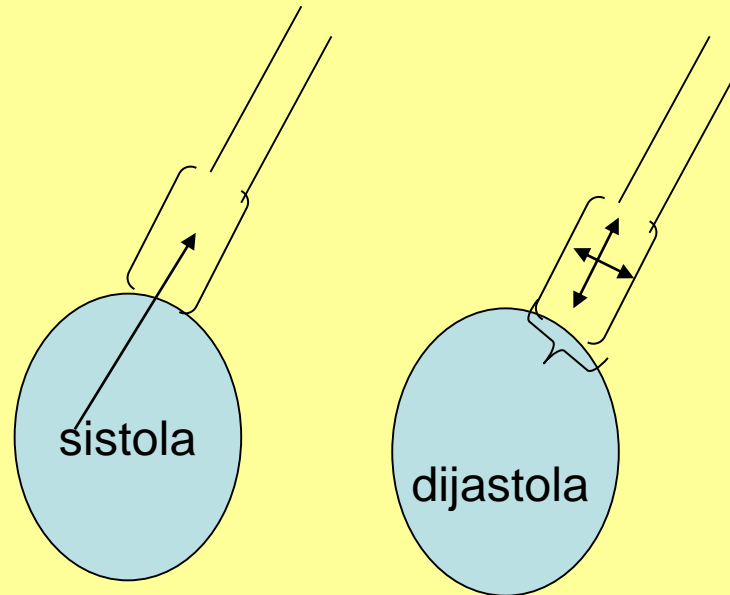
1. Prvi srčani ton – sistolni
2. Drugi srčani ton - dijastolni
3. Treći srčani ton – mezodijastoličan
4. Četvrti srčani ton - presistoličan

Auskultacija i fonokardiografija

SRČANI TONOVI

1. Prvi srčani ton – sistolni
2. **Drugi srčani ton - dijastolni**
3. Treći srčani ton – mezodijastoličan
4. Četvrti srčani ton - presistoličan

Auskultacija i fonokardiografija

SRČANI TONOVI

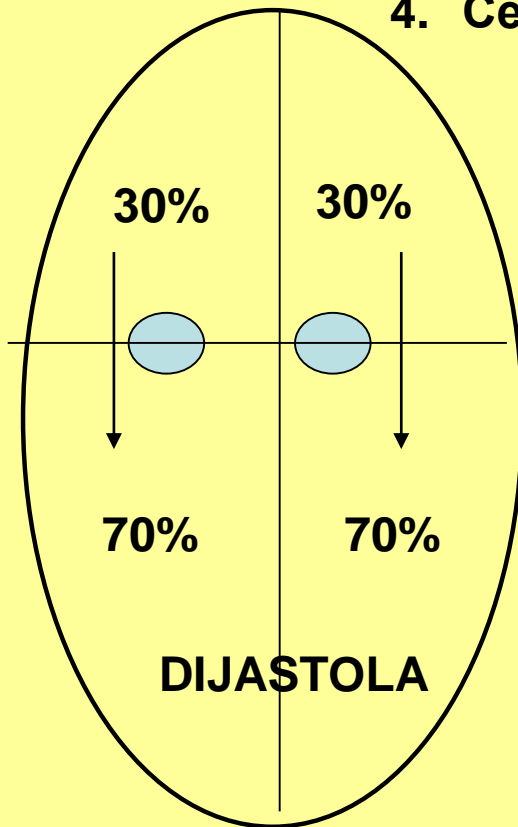
1. Prvi srčani ton – sistolni
2. Drugi srčani ton - dijastolni
3. **Treći srčani ton – mezodijastoličan**
4. Četvrti srčani ton - presistoličan

fonokardiografija

SRČANI TONOVI

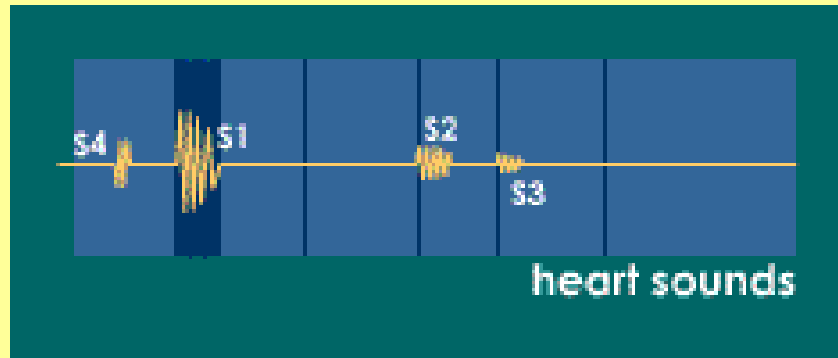
1. Prvi srčani ton – sistolni
2. Drugi srčani ton - dijastolni
3. Treći srčani ton – mezodijastoličan
4. **Četvrti srčani ton - presistoličan**

fonokardiografija

SRČANI TONOVI

1. Prvi srčani ton – sistolni
2. Drugi srčani ton - dijastolni
3. Treći srčani ton – mezodijastoličan
4. Četvrti srčani ton - presistoličan

Auskultacija i fonokardiografija
GALOPNI TONOVI

SISTOLNI VOLUMEN
MINUTNI VOLUMEN

FIZIOLOGIJA CIRKULACIJE

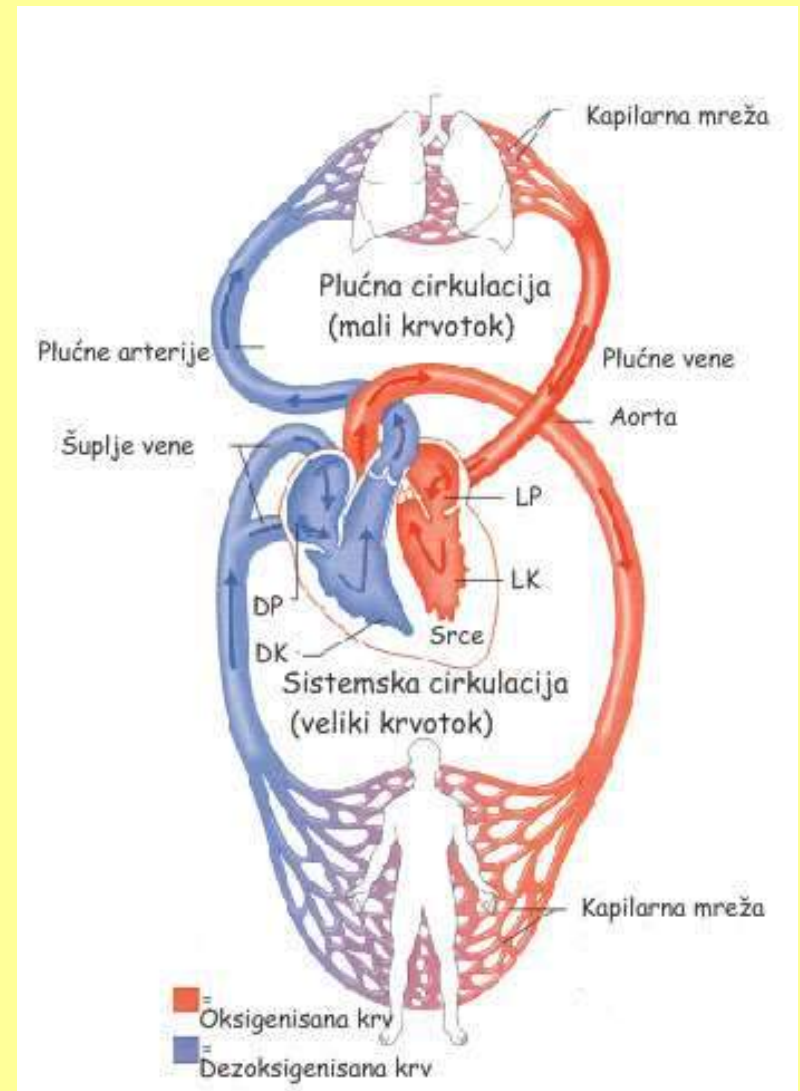
KRVOTOK - CIRKULACIJA

MALI KRVOTOK (PLUĆNA CIRKULACIJA)

mali pritisak i mala variranja pritiska
rastegljivi krvni sudovi - mali otpor

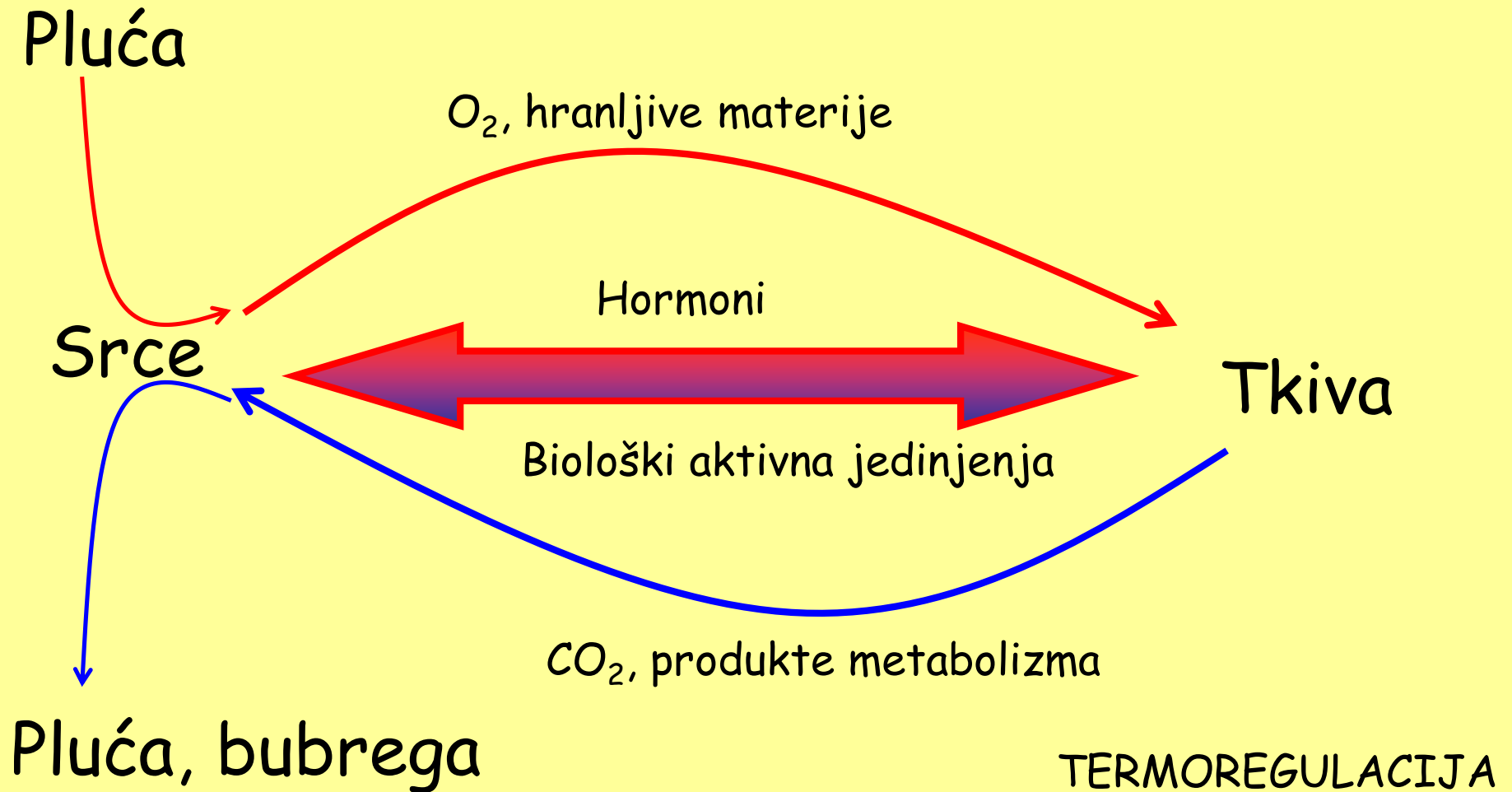
VELIKI KRVOTOK (SISTEMSKA CIRKULACIJA)

visok pritisak

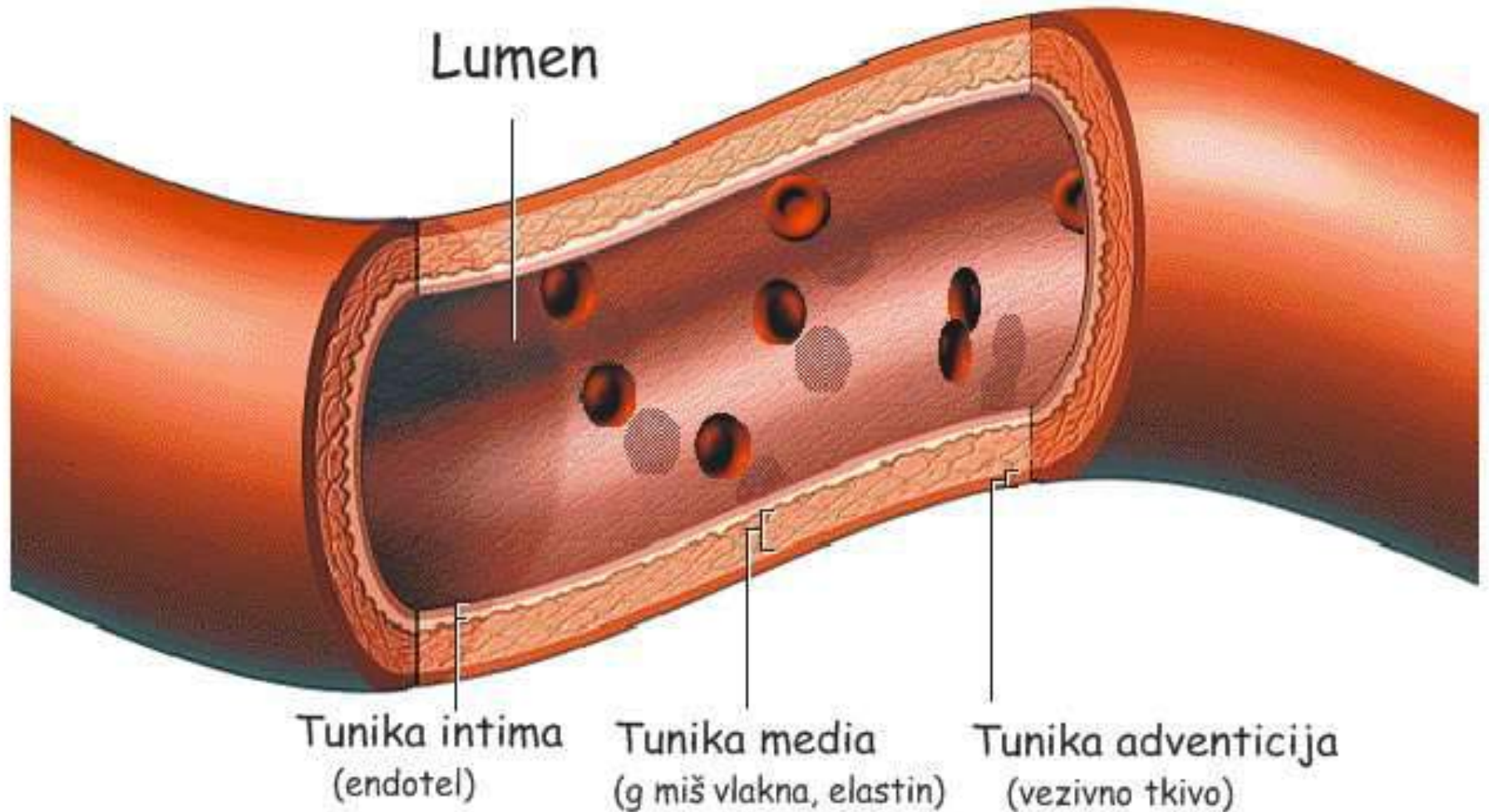
KRVOTOK - CIRKULACIJA

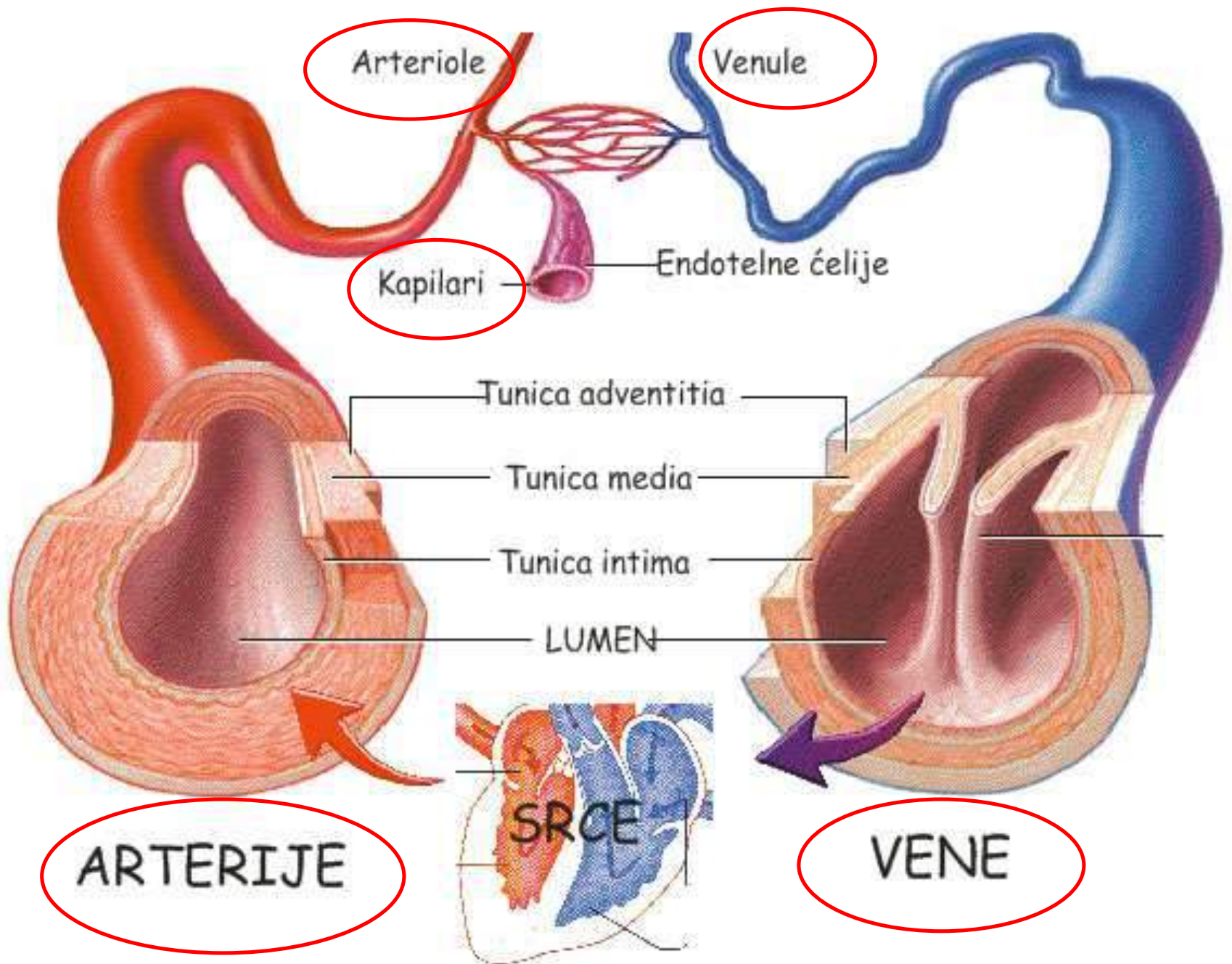
Transportni sistem unutar organizma

GRAĐA KRVNIH SUDOVA

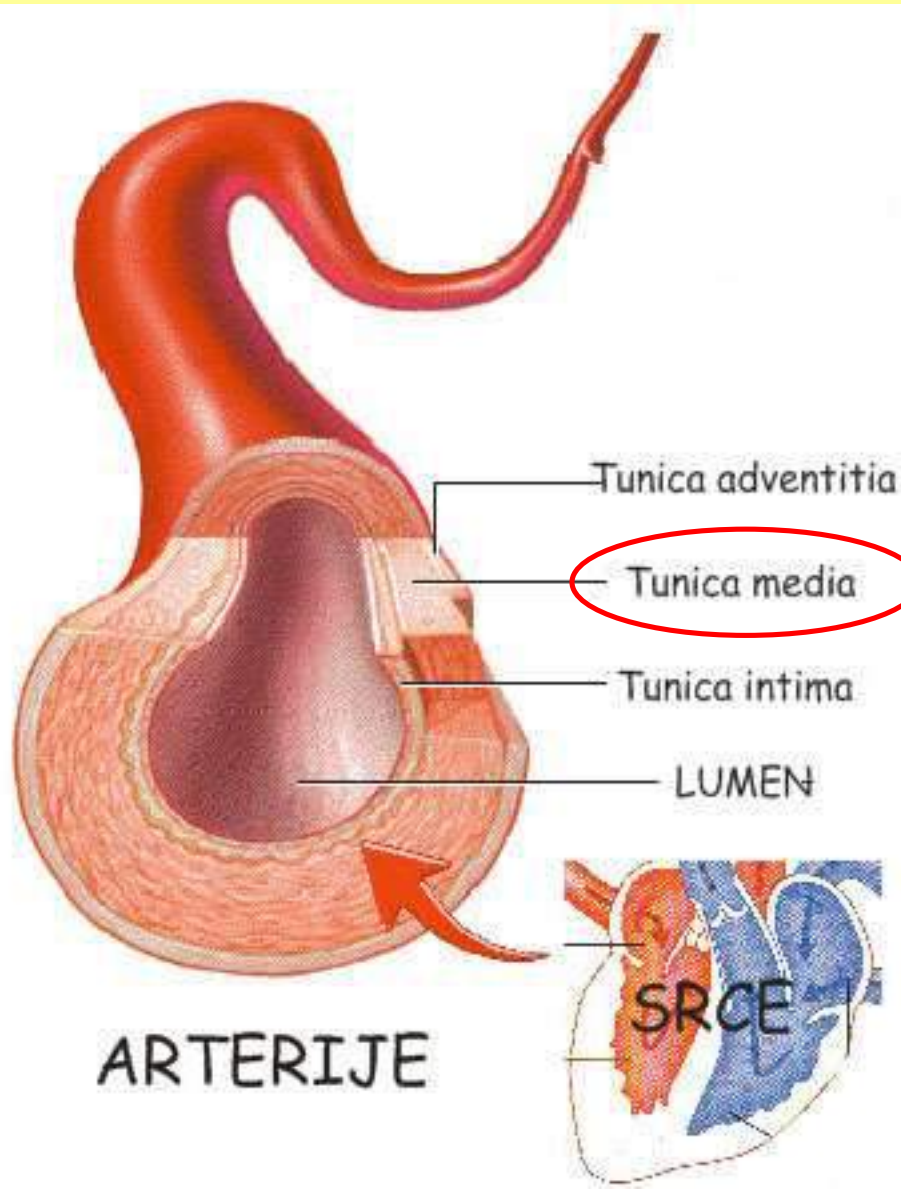
FIZIOLOGIJA

ARTERIJE

visok pritisak

Film CV4

elastični krvni sudovi

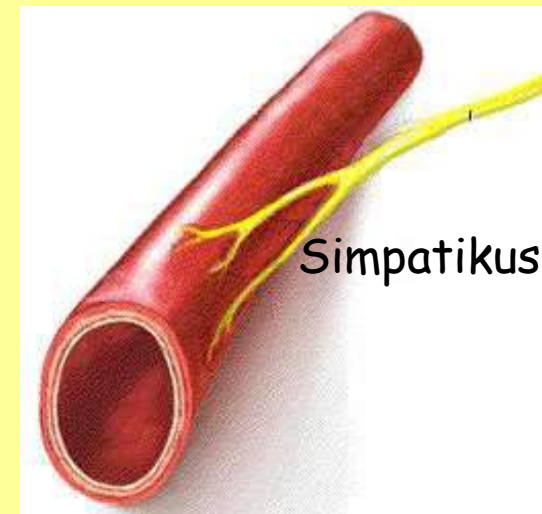
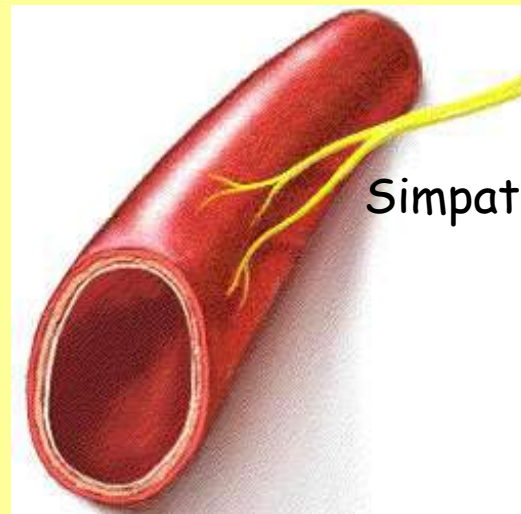
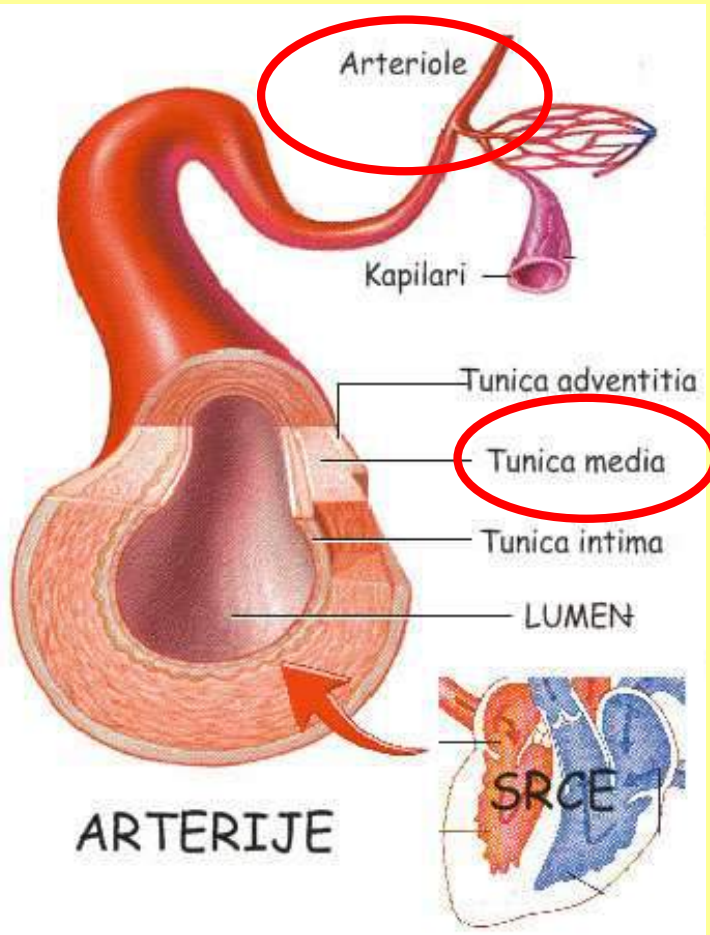
TRANSPORT KRVI

ARTERIOLE

Debeo mišićni zid

Dilatacija
VAZODILATACIJA

Kontrakcija
VAZOKONSTRIKCIJA

Vazomotori

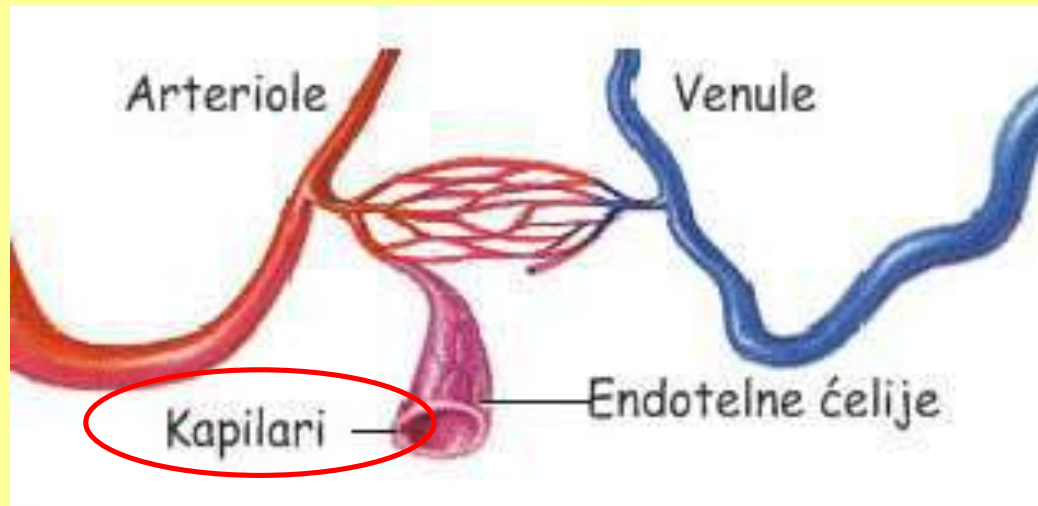
UTIČU NA KRVNI PRITISAK

KAPILARI

Funkcionalni deo krvotoka

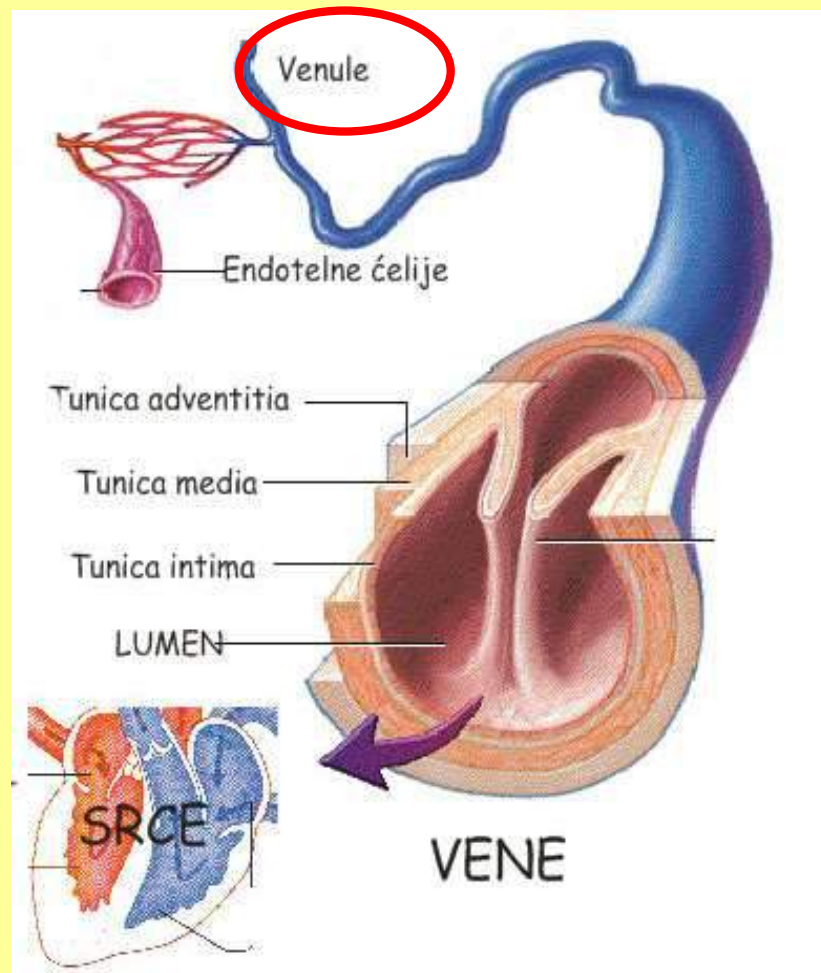
razmena materija

visoka permeabilnost

VENULE

Vazomotori
slabiji od arteriola

VENE

veći lumen a tanji zid od arterija

nizak pritisak

film CV5

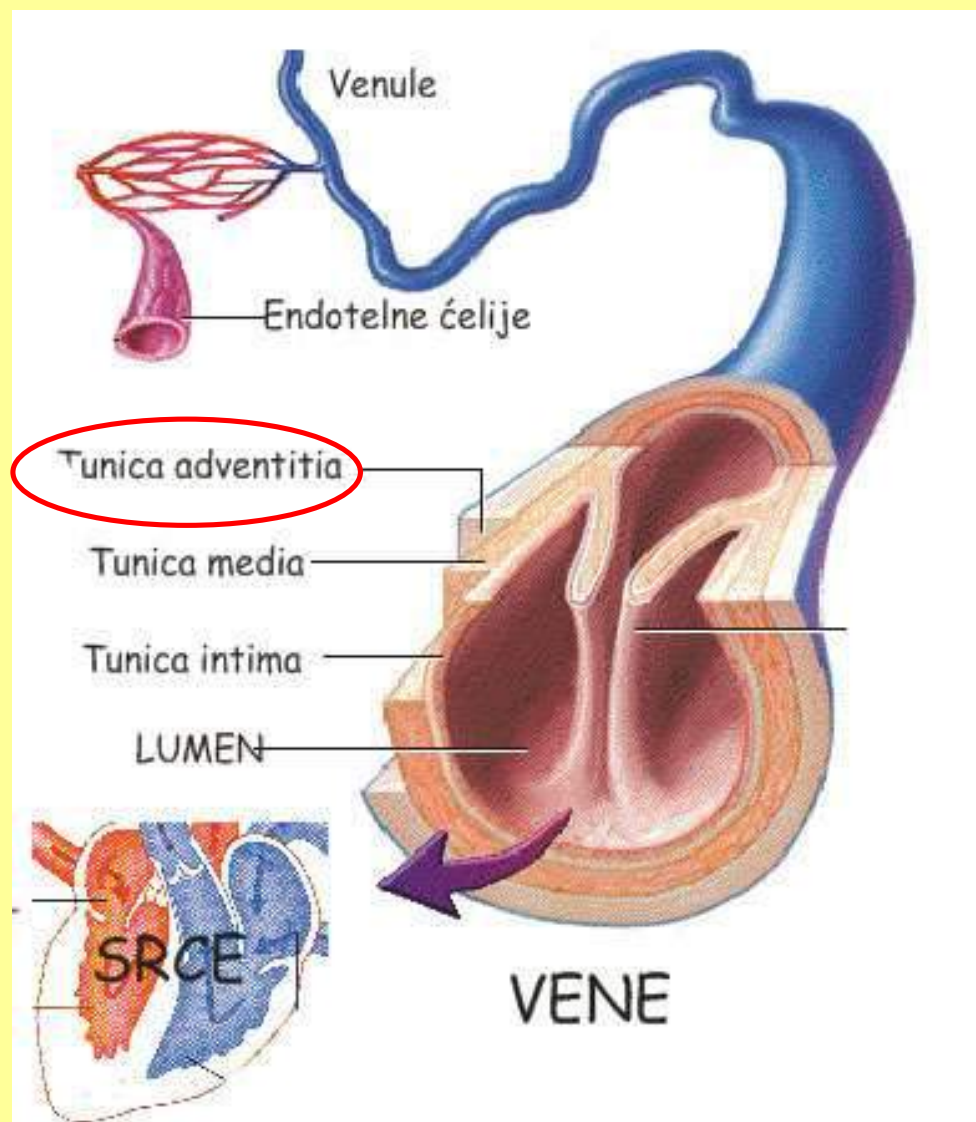
rastegljivi krvni sudovi

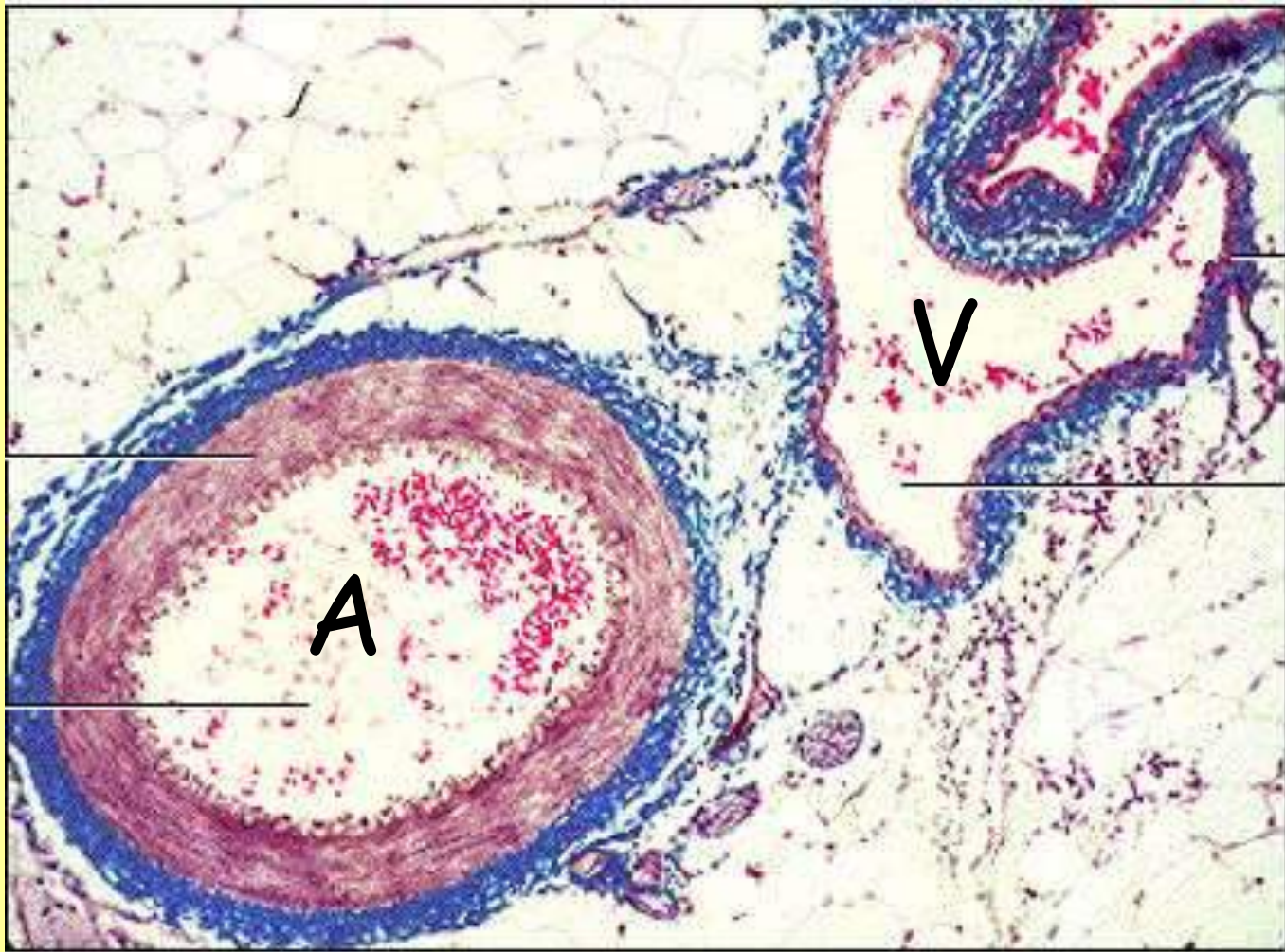
Rezervoar krvi

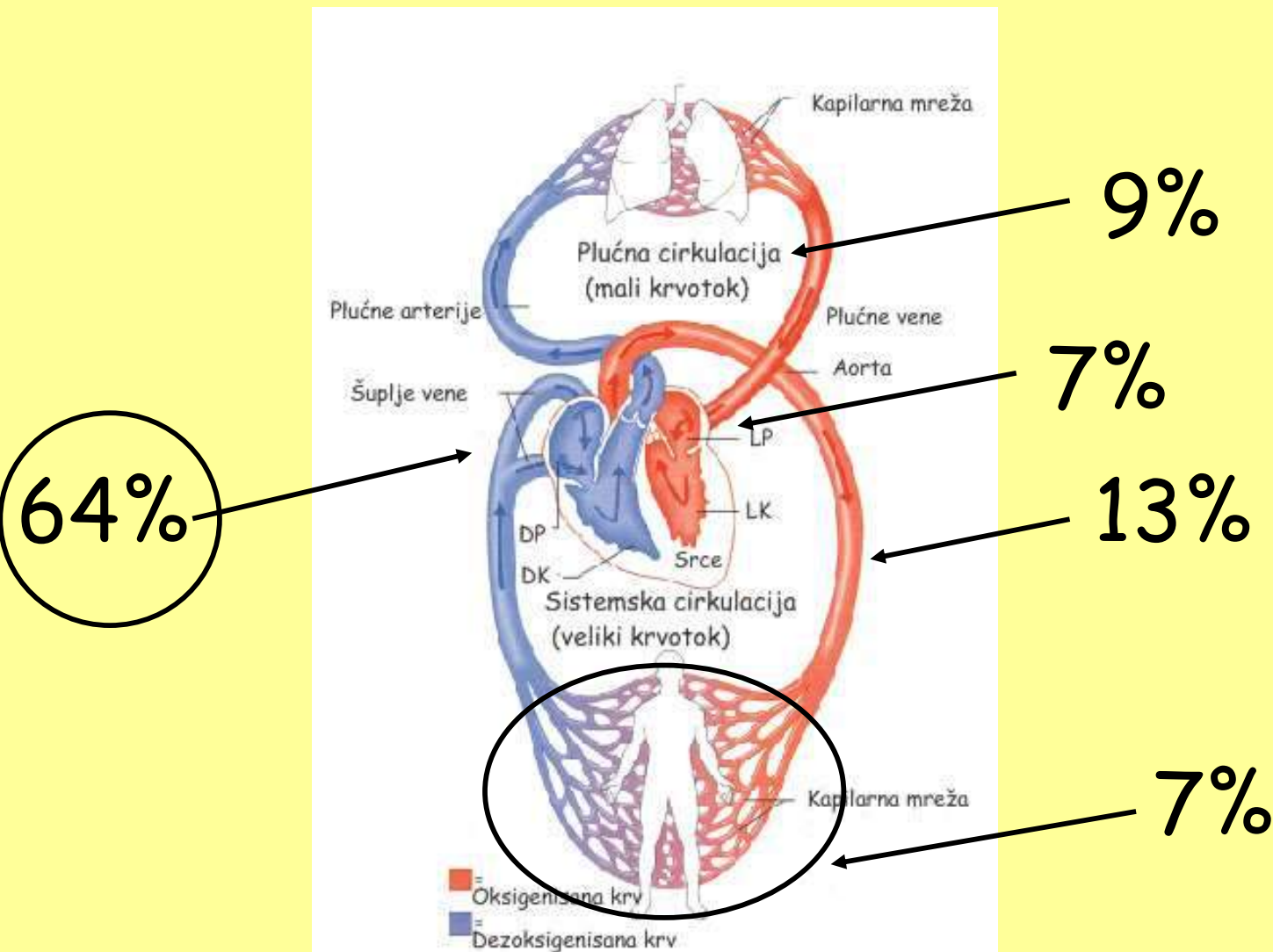
KAPACITATIVNI KRVNI SUDOVI

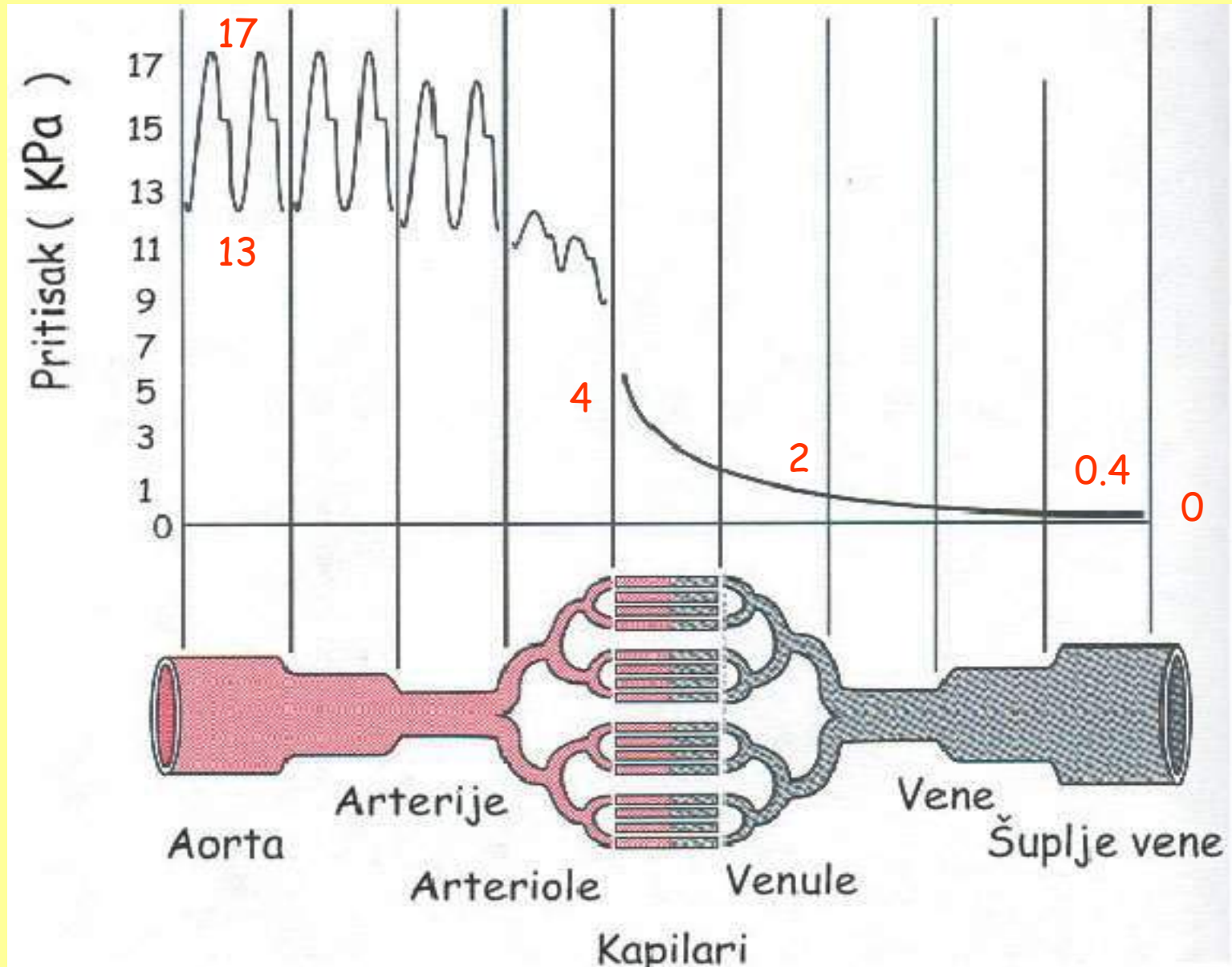
PORPEČNI PRESEK ARTERIJA I VENA

VOLUMEN KRVI U RAZLIČITIM DELOVIMA CIRKULACIJE

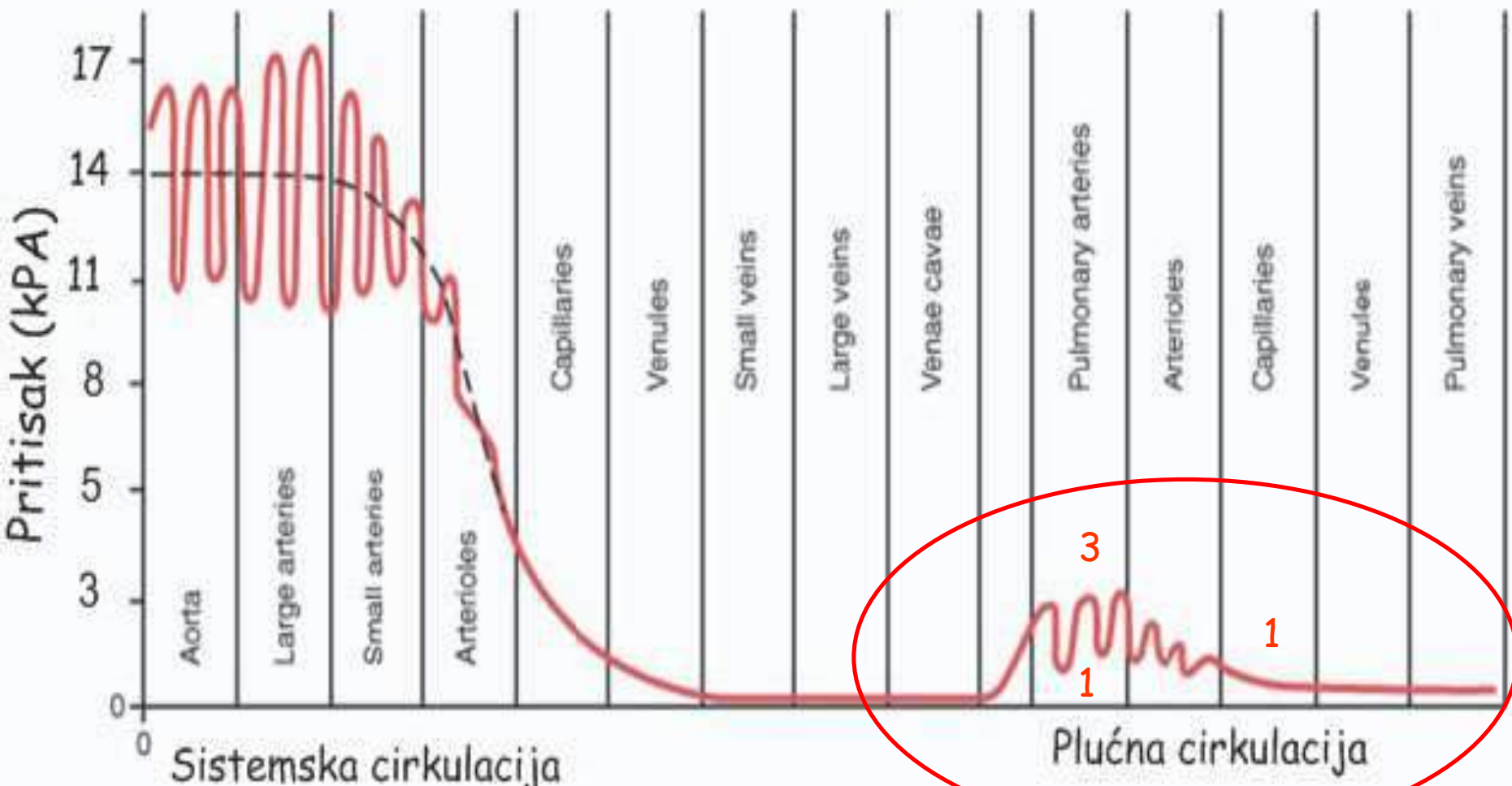

PRITISCI U SISTEMSKOJ CIRKULACIJI

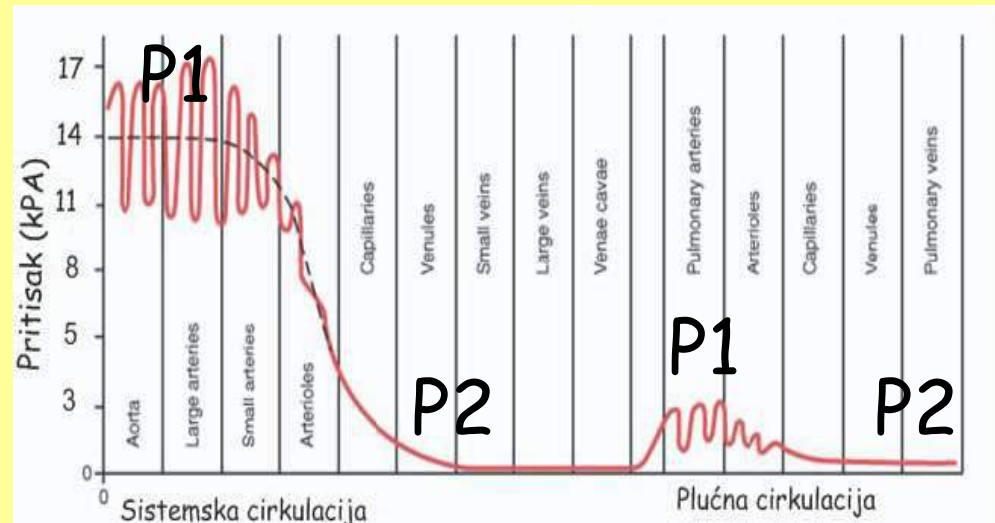
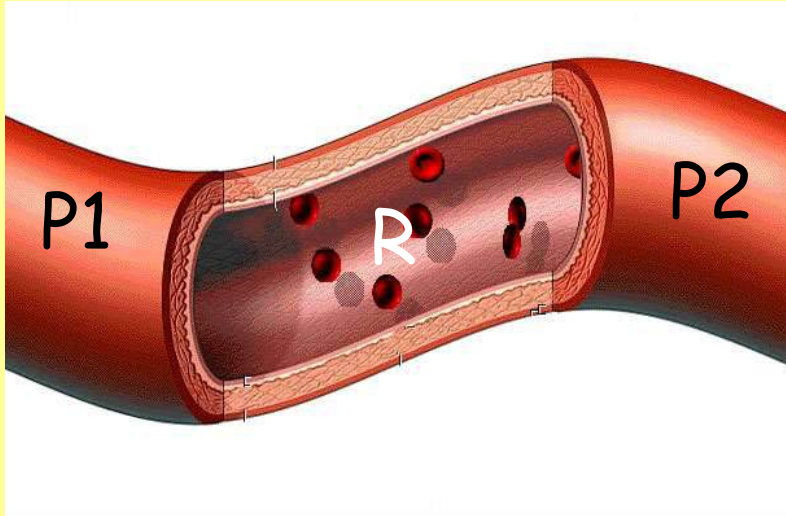

PRITISCI U PLUĆNOJ CIRKULACIJI

KRETANJE KRVI KROZ KRVNE SUDOVE

PROTOK (Q) – zapremina krvi koja prođe kroz krvni sud u jedinici vremena

$$\text{PROTOK (Q)} = \frac{P1 - P2 \text{ razlika u pritisku}}{R \text{ otpor}}$$

Const za ceo cirk.sistem
5000 ml/min (min vol srca)

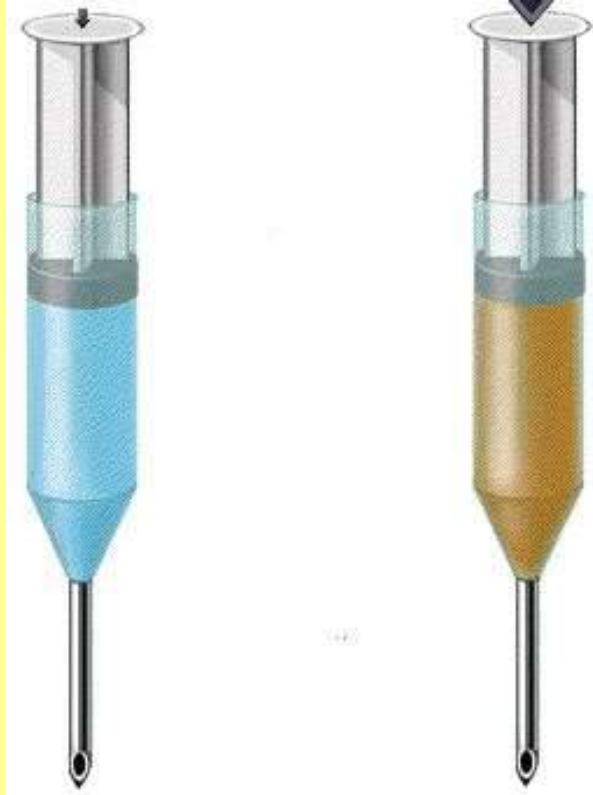
KRETANJE KRVI KROZ KRVNE SUDOVE

OTPOR (R)

$$\text{OTPOR (R)} = \frac{8\mu l}{\pi r^4}$$

viskoznost   dužina sistema

poluprečnik krvnog suda

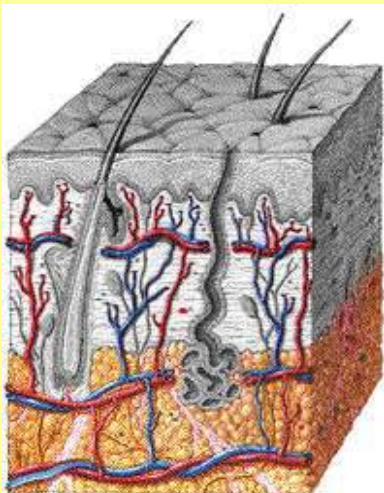

viskoznost

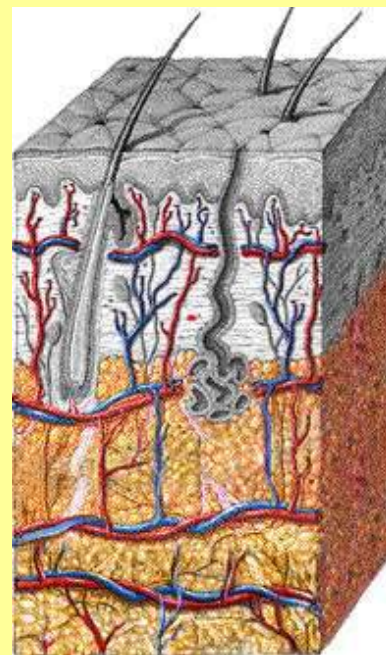

$$\text{OTPOR (R)} = \frac{8\mu l}{\pi r^4}$$

viskoznost (circled in red)   dužina sistema
 poluprečnik krvnog suda

dužina sistema

$$\text{OTPOR (R)} = \frac{8\mu l}{\pi r^4}$$

viskoznost

dužina sistema

poluprečnik krvnog suda

$$\text{OTPOR (R)} = \frac{8\mu l}{\pi r^4}$$

viskoznost   dužina sistema

poluprečnik krvnog suda

$$\text{PROTOK (Q)} = \frac{P_1 - P_2 \text{ razlika u pritisku}}{R \text{ otpor}}$$

$$\text{OTPOR (R)} = \frac{8\mu l}{\pi r^4}$$

Poiseuille-ov zakon

$$\text{PROTOK (Q)} = \frac{(P_1 - P_2) \pi r^4}{8\mu l}$$

KRETANJE KRVI KROZ KRVNE SUDOVE

LINERARNA BRZINA KRETANJA KRVI (V)

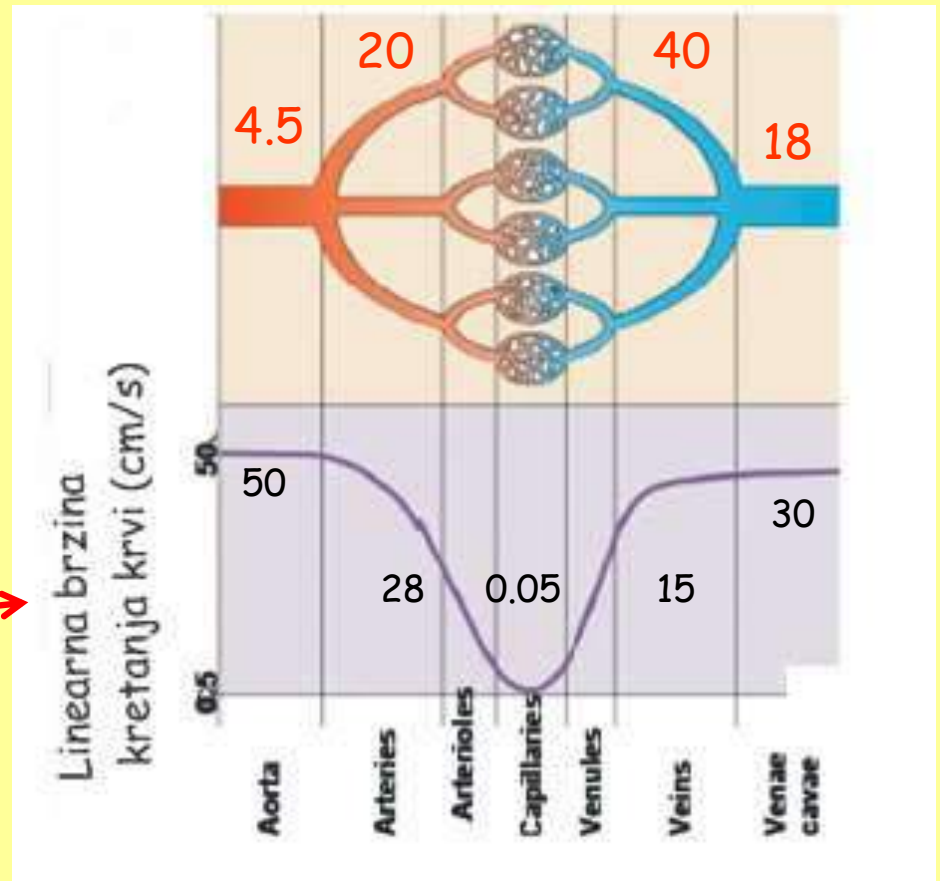
pomeranje krvi u jedinici vremena (cm/min)

$$V = \frac{Q}{A}$$

(veličina protoka krvi) **const**
(uk P pop pr krvnog suda)

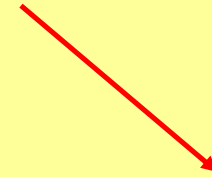
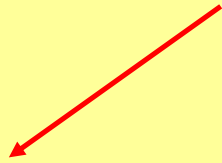
A - uk P presek ks (cm²)

4500

KRETANJE KRVI KROZ KRVNE SUDOVE

Laminarno (nečujano)

Turbulentno (čuje se)

Rejnoldsov broj

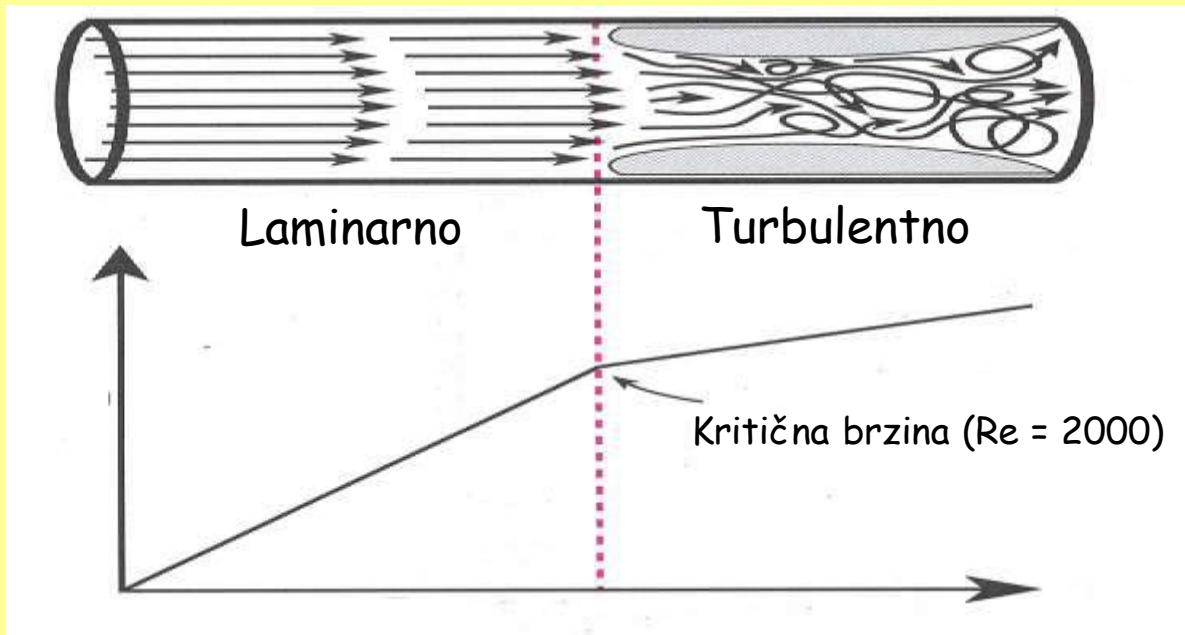
$$Re = \frac{r D V}{h}$$

r - gustina krvi

D - dijаметar krvnog suda

V - brzina kretanja krvi

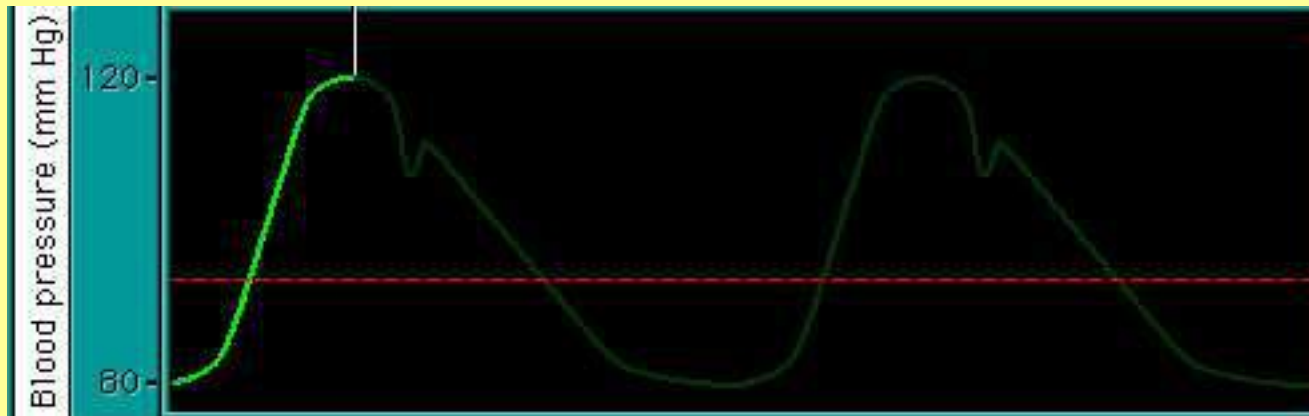
h - viskoznost krvi (anemija)

CIRKULACIJA U ARTERIJAMA

Krvni (arterijski) pritisak – omogućava protok krvi

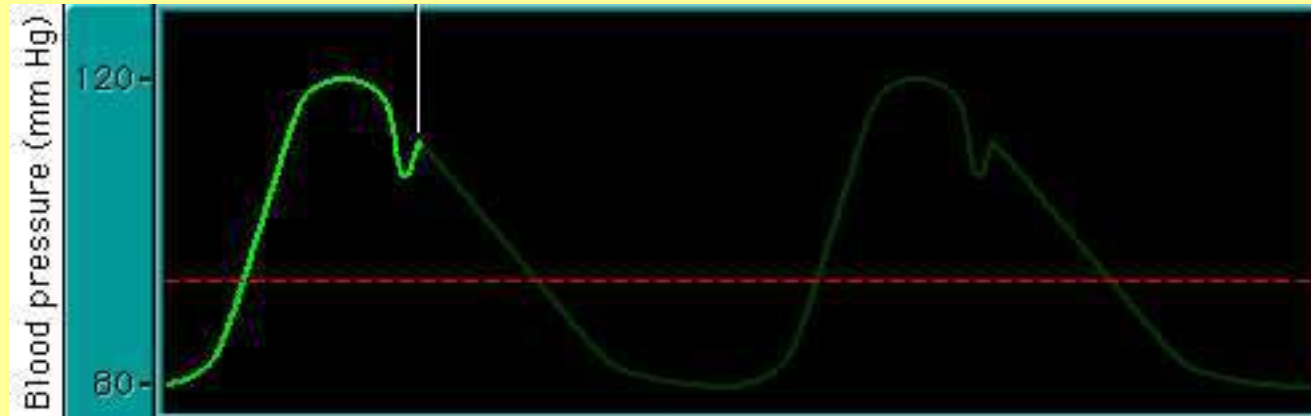
Sistolni pritisak

CIRKULACIJA U ARTERIJAMA

Krvni (arterijski) pritisak

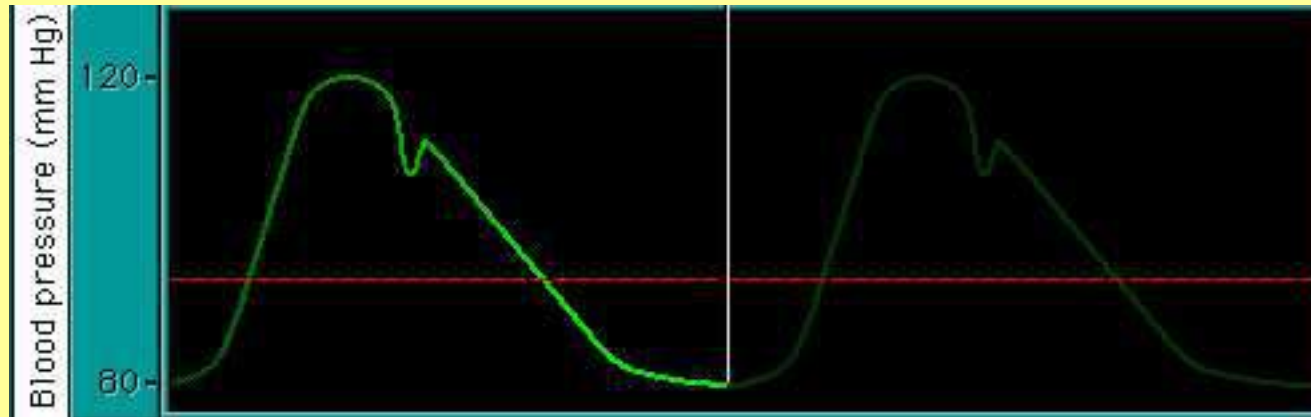
Dikrotni zubac

CIRKULACIJA U ARTERIJAMA

Krvni (arterijski) pritisak

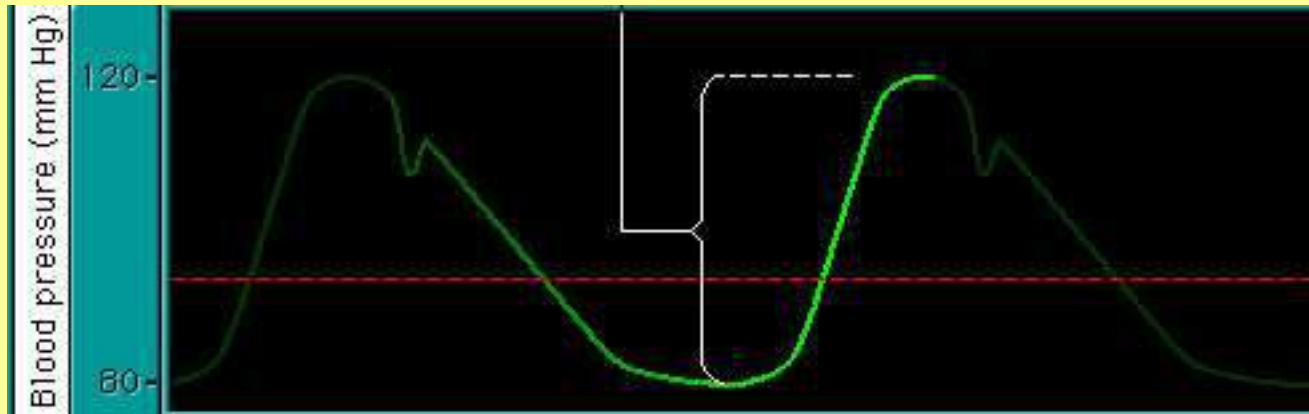
Dijastolni pritisak

CIRKULACIJA U ARTERIJAMA

Krvni (arterijski) pritisak

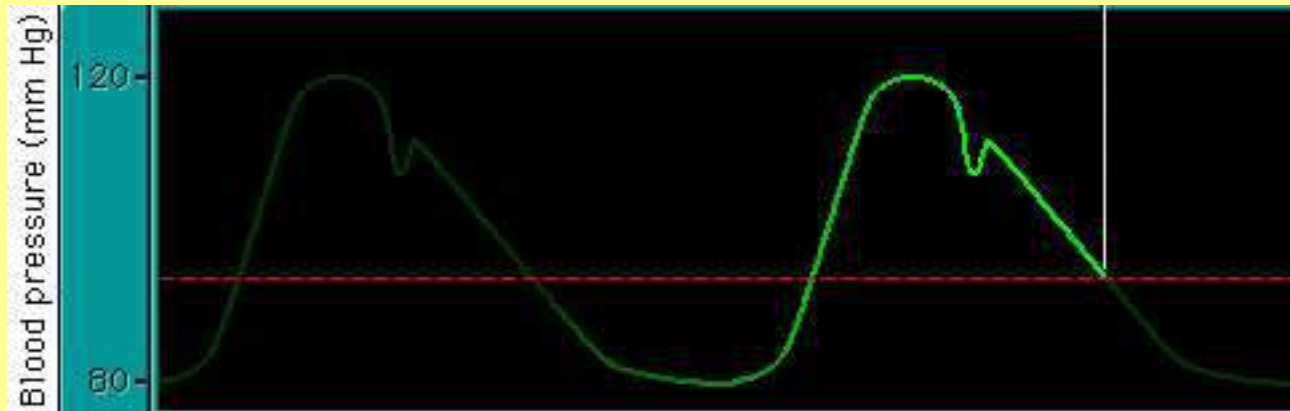
Pulsni pritisak

CIRKULACIJA U ARTERIJAMA

Krvni (arterijski) pritisak

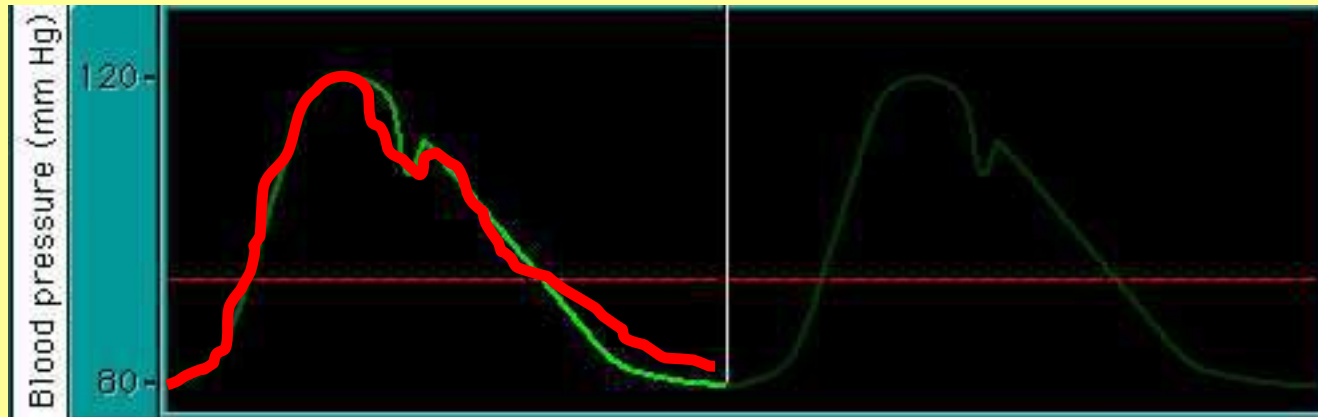
Srednji pritisak

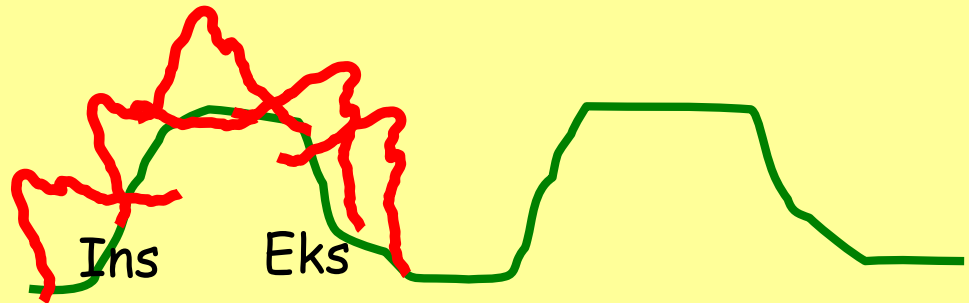
CIRKULACIJA U ARTERIJAMA

OSCILACIJE

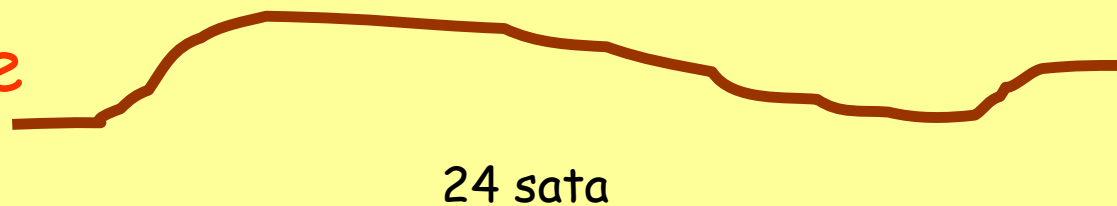
Pulsne oscilacije

Respiratorne oscilacije

Vazomotorne oscilacije

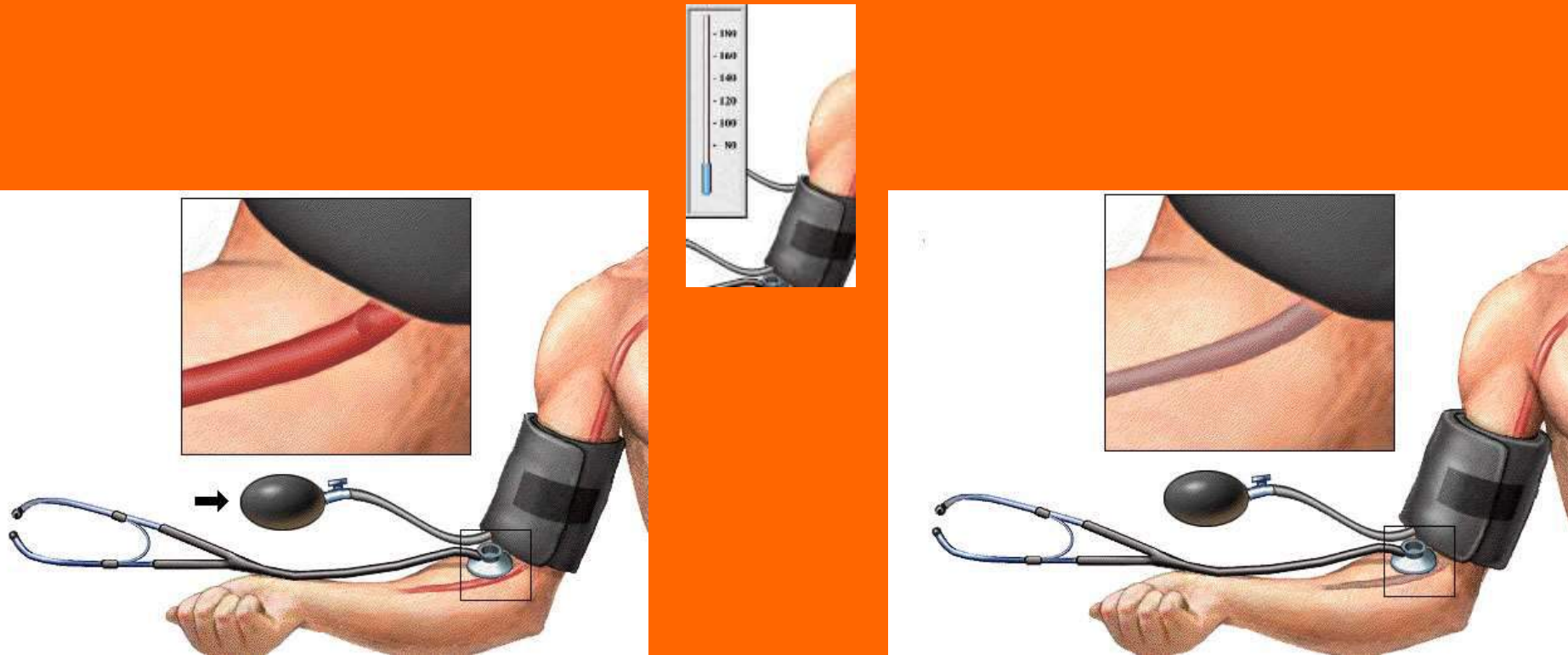

METODE MERENJA KRVNOG PRITISKA

Direktno merenje - eksperimentalno

Film VNYKUTYV.AVI

Indirektno merenje - kliničko

REGULACIJA ARTERIJSKOG KRVNOG PRITISKA

Sistem dugoročne regulacije

I - bubrezi

II - volumen telesne tečnosti

Sistem brze regulacije

I - nervni sistem - putem refleksnog luka

arterijski baroreceptori - barorecetorski refleks

arterijski hemoreceptori

ishemijska reakcija CNSa

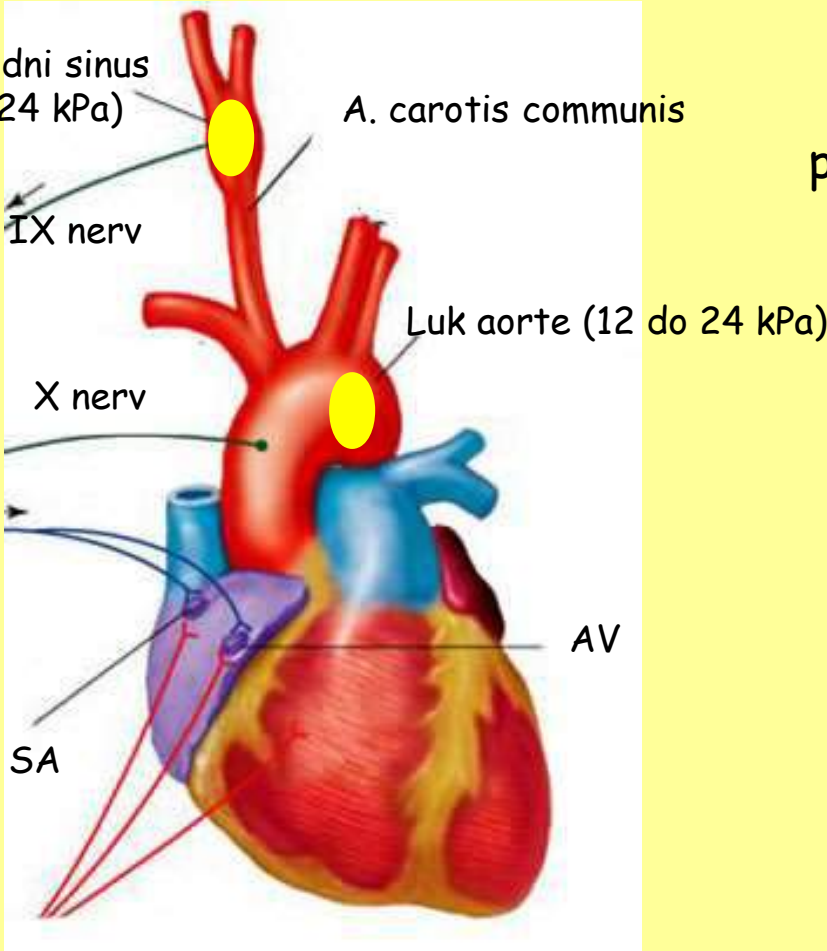
II - humoralni sistem

Hemijske materije

(vazokonstriktori i vazodilatatori)

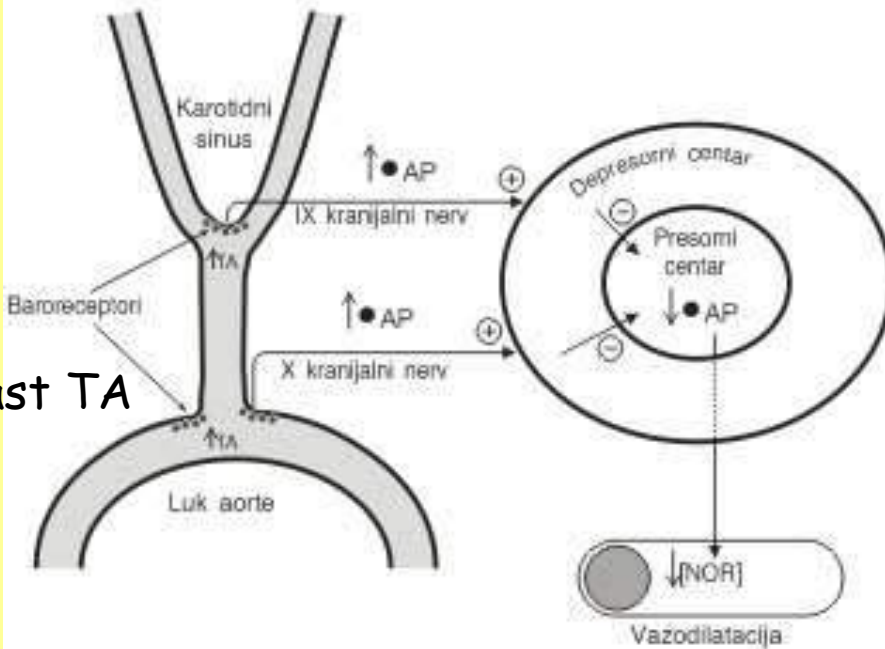
Arterijski baroreceptori

presoreceptori, streč receptori

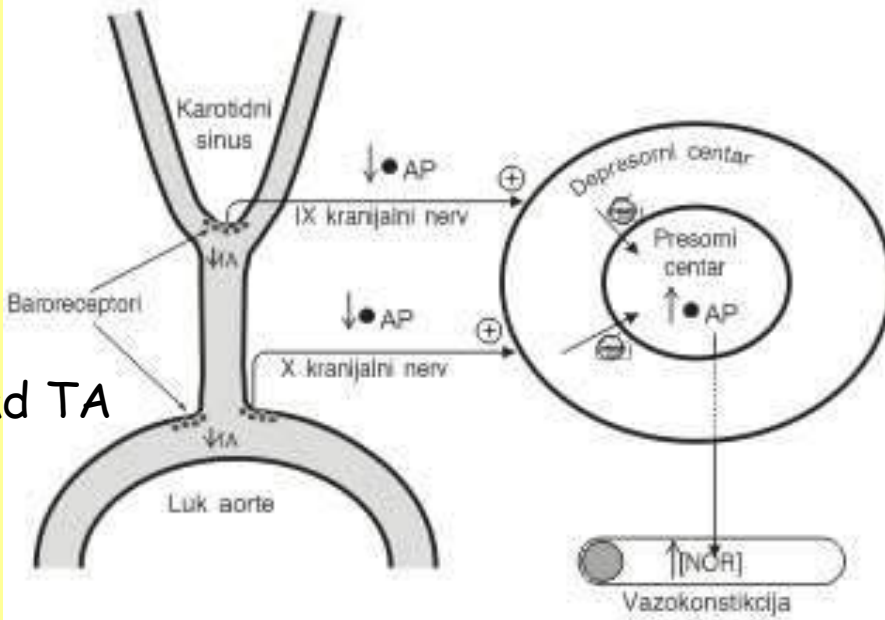

brza adaptacija

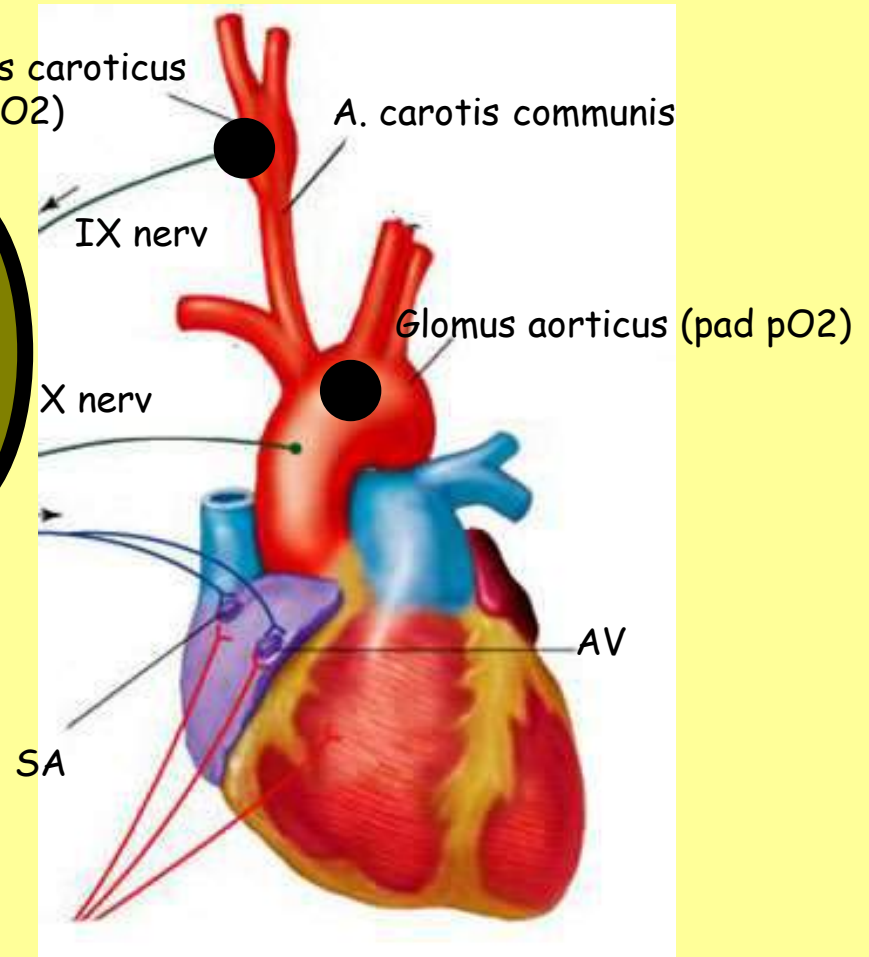
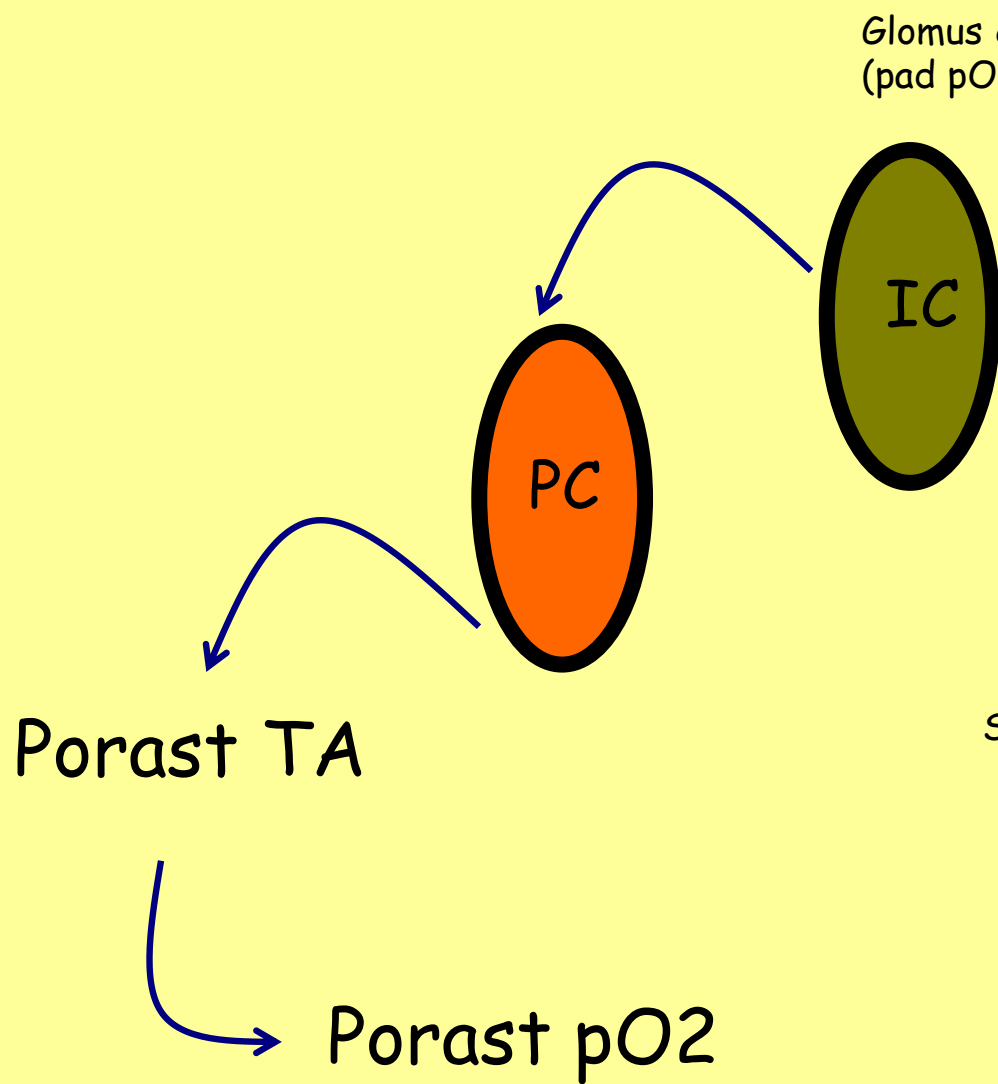
porast TA

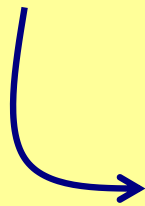
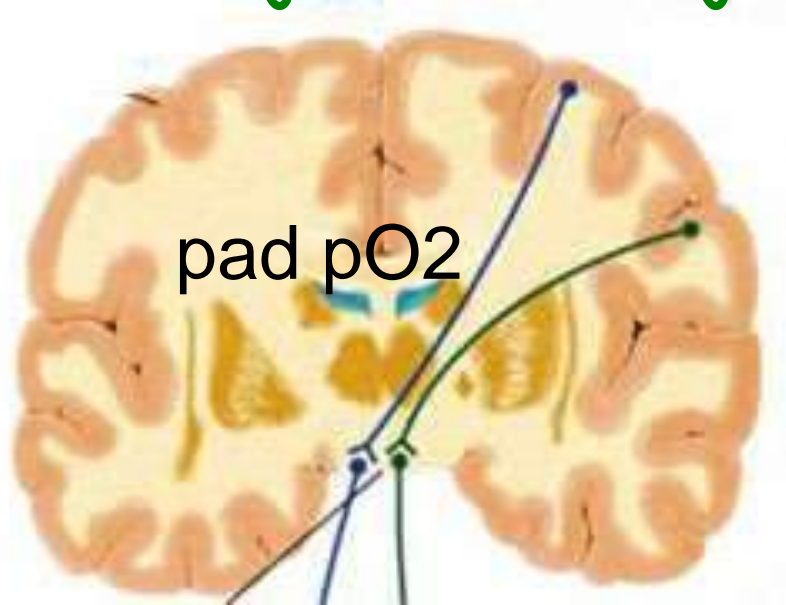
pad TA

Arterijski hemoreceptori

Ishemijska reakcija CNSa

aktivacija i porast TA

poslednji rov odbrane

Hemijske materije

Vazokonstriktori

Noradrenalin (preko $\alpha 1$)

Adrenalin ($\alpha 1$)

Endotelini - najjači vazokonstriktori

Angiotenzin II

ADH (vazopresin)

TXA2

Ca

u vazomotorima

Vazodilatatori

Adrenalin ($\beta 2$)

Ach

Histamin

Serotonin

Bradikinin

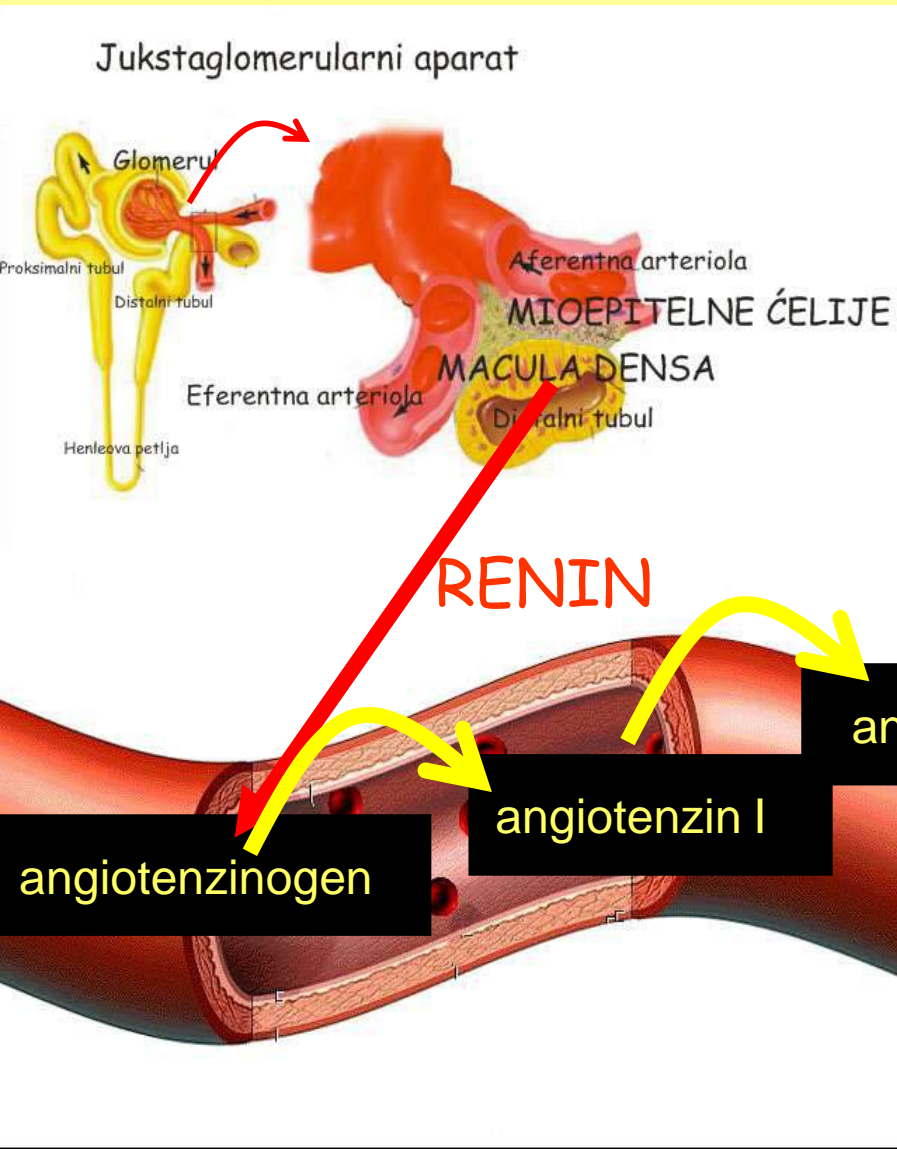
Acidoza - porast pH

CO₂, adenzin, K

Prostaciklini

Sistem dugoročne regulacije krvnog pritiska

RENIN-ANGIOTENZIN-ALDOSTERON SISTEM

VAZOKONSTRIKTOR

STIMULIŠE OSLOBAĐANJE
KATEHOLAMINA
IZ SRŽI NADBUBREGA

STIMULIŠE OSLOBAĐANJE
ALDOSTERONA
IZ KORE NADBUBREGA

POVEĆAVA SNAGU
KONTRAKCIJE
MIOKARDA

OSLOBAĐA
NORADRENALIN

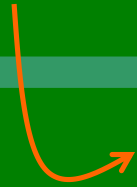
OSLOBAĐA
ADH

RENIN

angiotenzin II

STIMULIŠE OSLOBAĐANJE
ALDOSTERONA
IZ KORE NADBUBREGA

STIMULIŠE OSLOBAĐANJE
ANTIDIURETIČNOG HORMONA
IZ NEUROHIPOFIZE

ALDOSTERON

Stimuliše reapsorpciju Na u bubrezima
Na povlači vodu nazad u cirkulaciju
Raste krvni pritisak

**ANTIDIURETIČNI HORMON
II VAZOPRESIN**

1. Stimuliše reapsorpciju vode u bubrezima
Raste krvni pritisak

2. Izaziva vazokonstrikciju
Raste krvni pritisak

CIRKULACIJA U ARTERIJAMA

Film CVL 3

Arterijski puls – ritmičke oscilacije zida arterijskog krvnog suda (aorta 3-5 m/s, male arterije 35 m/s; smanjivanje amplitude)

čovjek – **a. metacarpica**

konj, goveda – **a. facialis** (incisura vasorum)

pas, mačka, mali preživar – **a. femoralis**

Visina, tvrdoća, ritam, frekvencija

SFIGMOGRAM – kriva arterijskog pulsa

FREKVENCIA PULSA

konj – 28-44/min

čovjek – 60-70/min

perad – 200/min

goveče – 60-80/min

pas, mačka – 80-100/min

Arterijski puls – ritmičke oscilacije zida arterijskog krvnog suda

FREKVENCA PULSA *pulsus frequens* - kod tahikardija
pulsus rarus - kod bradikardije

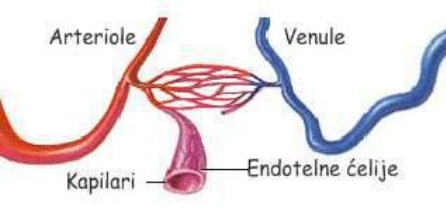
VISINA PULSA *pulsus magnus* - kod jače kontrakcije leve komore
pulsus altus - kod slabijeg punjenje leve komore

TVRDOĆA PULSA *pulsus durus* - kod visok TA
pulsus molis - kod niskog TA

RITAM PULSA *pulsus ritmicus*
pulsus aritmicus - kod srčanih aritmija

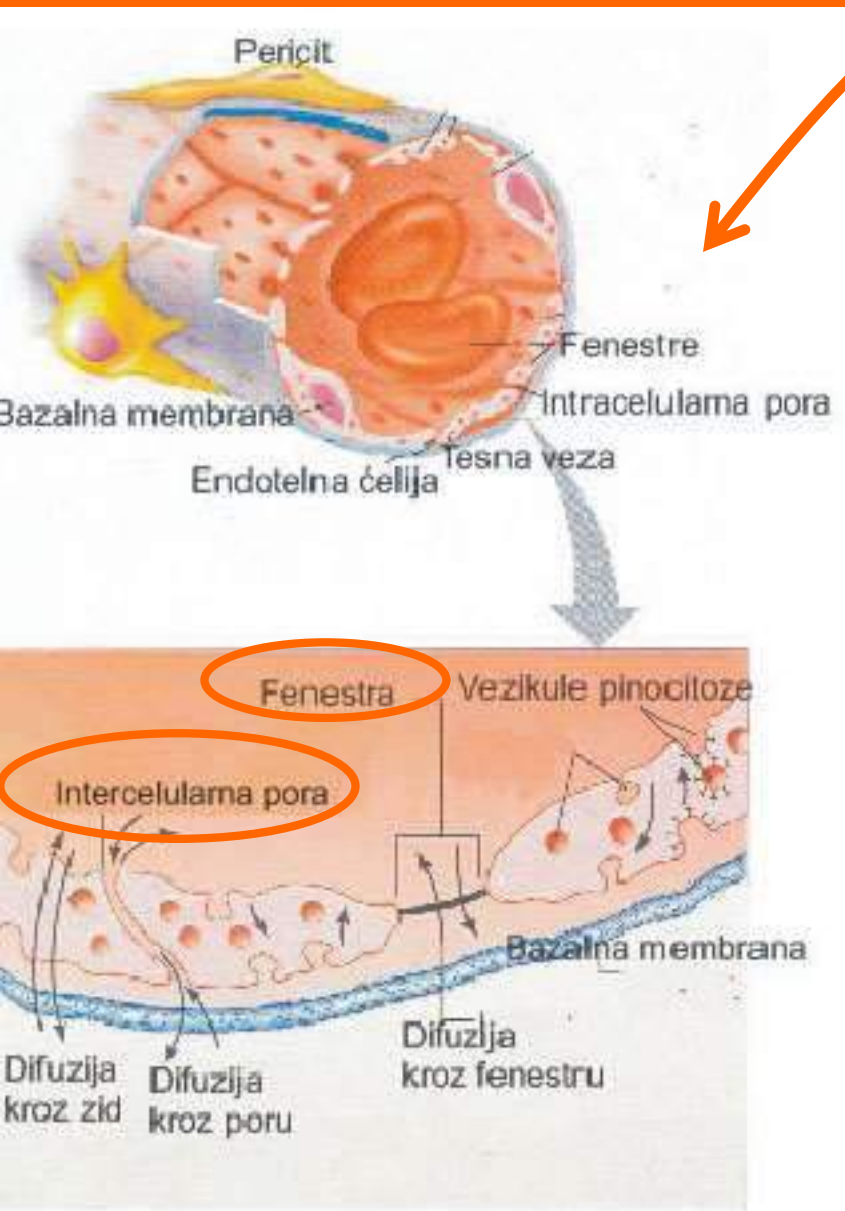
BRZINA PULSA *pulsus celer* (brzo nastane i brzo nestane pulsni talas) -
oštećenje semilunarnih zalistaka aorte

pulsus tardus (sporo nastane i sporo nestane pulsni talas) -
smanjena elastičnost arterijskih krvnih sudova

CIRKULACIJA U KAPILARIMA

(MIKROCIRKULACIJA-razmena materija)

Grada kapilarnog zida

Pericit - fagocitna uloga

dužina kapilara - 0.5 mm
prečnik kapilara - 8 μm
debljina zida - 0.3-0.5 μm

Podela kapilara na osnovu građe kapilarnog zida

Kontinuirani kapilari

Mišići, srce, pluća, poprečno - prugasti mišići

Disontinuirani kapilari - fenestrirani

Bubrezi, pljuvačne žlezde, endokrine žlezde

500 x propustljiviji od kontinuiranih

Disontinuirani kapilari - sinusoidni

Koštana srž, slezina, jetra

Intercelularne pore 6 - 7 nm

CIRKULACIJA U KAPILARIMA

Transport kroz kapilarni zid

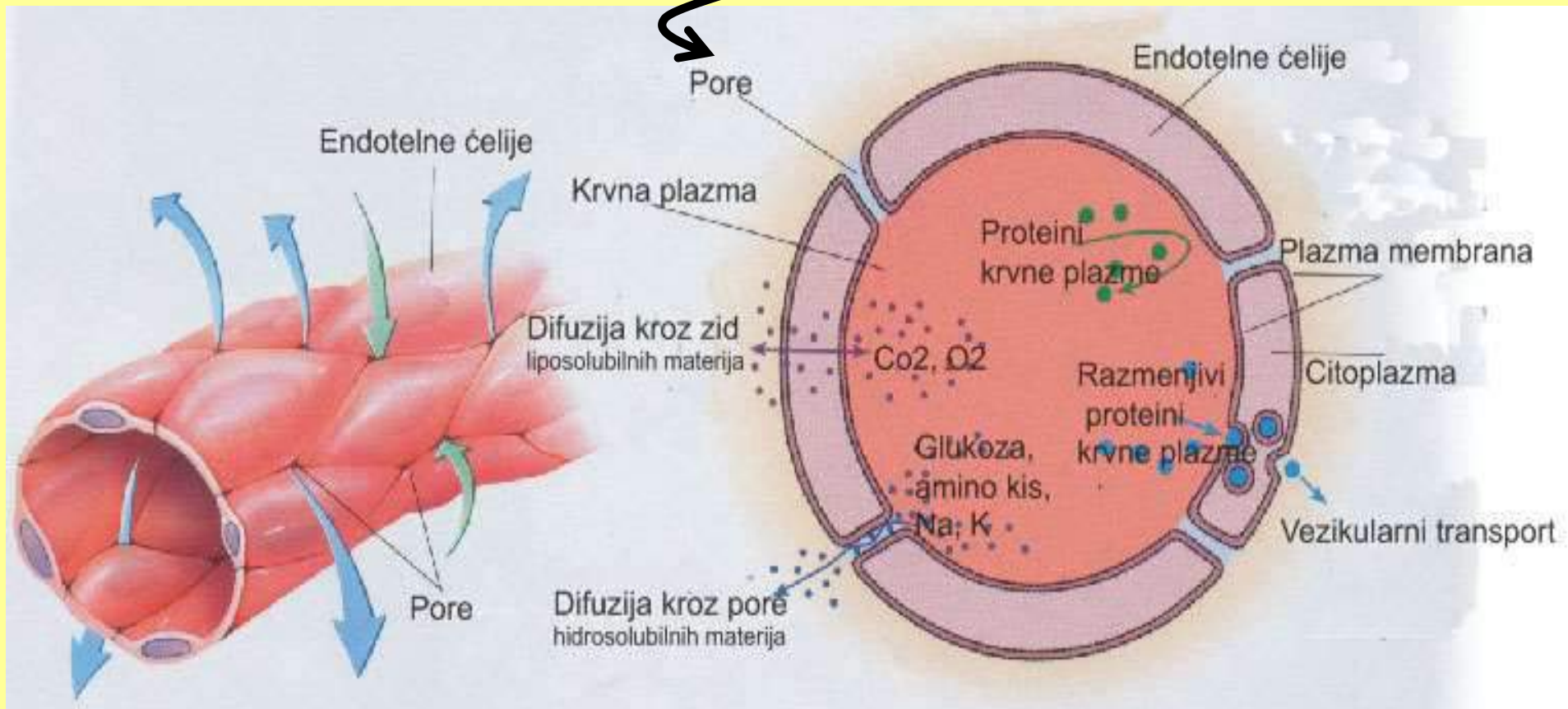
1 DIFUZIJA

NUTRITIVNE MATERIJE I PRODUKTI METABOLIZMA
.."individualni prolaz" - razlika u koncentraciji

2 VEZIKULARNI TRANSPORT

3 FILTRACIJA i resorpcija

VODA .."grupni prolaz" - pod uticajem Hp
voda i sve rastorene materije (sem proteina)

Transport kroz kapilarni zid

3. FILTRACIJA

Hidrostatski pritisak (H_p)

gura tečnost iz kapilara u tkivo

Gradijent H_p

$$\Delta H_p = H_p(k) - H_p(\text{tkiva})$$

Na početku kapilara

$$\Delta H_p = 4.9 \text{ kPa} - 0.1 \text{ kPa} = 4.8 \text{ kPa}$$

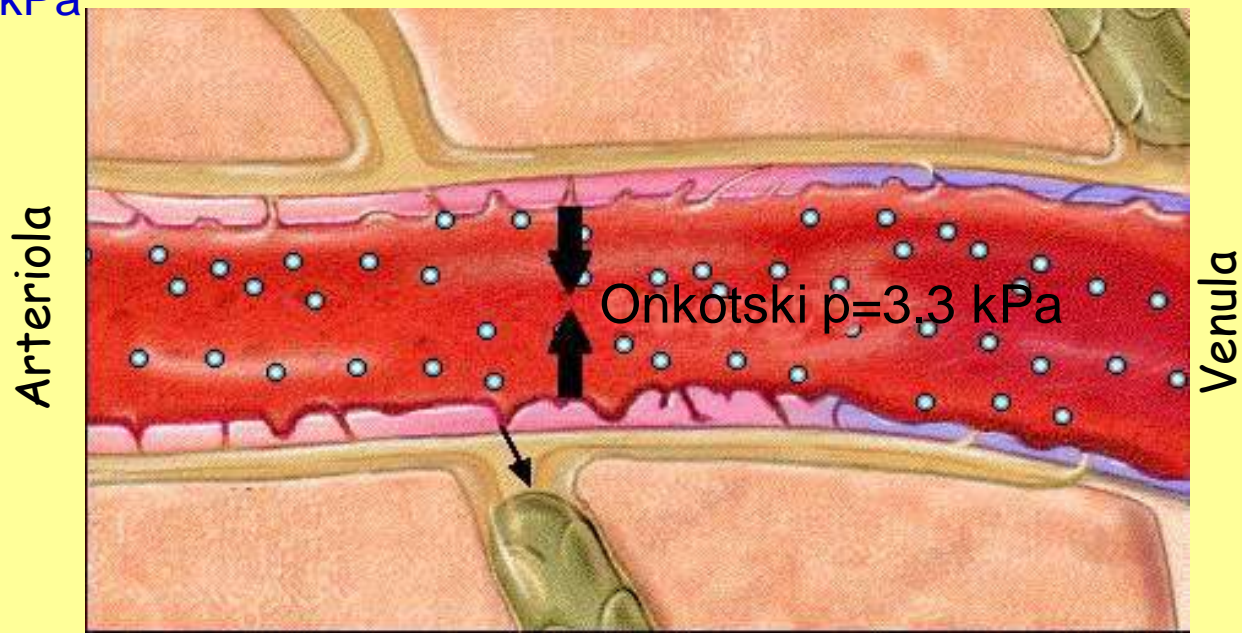
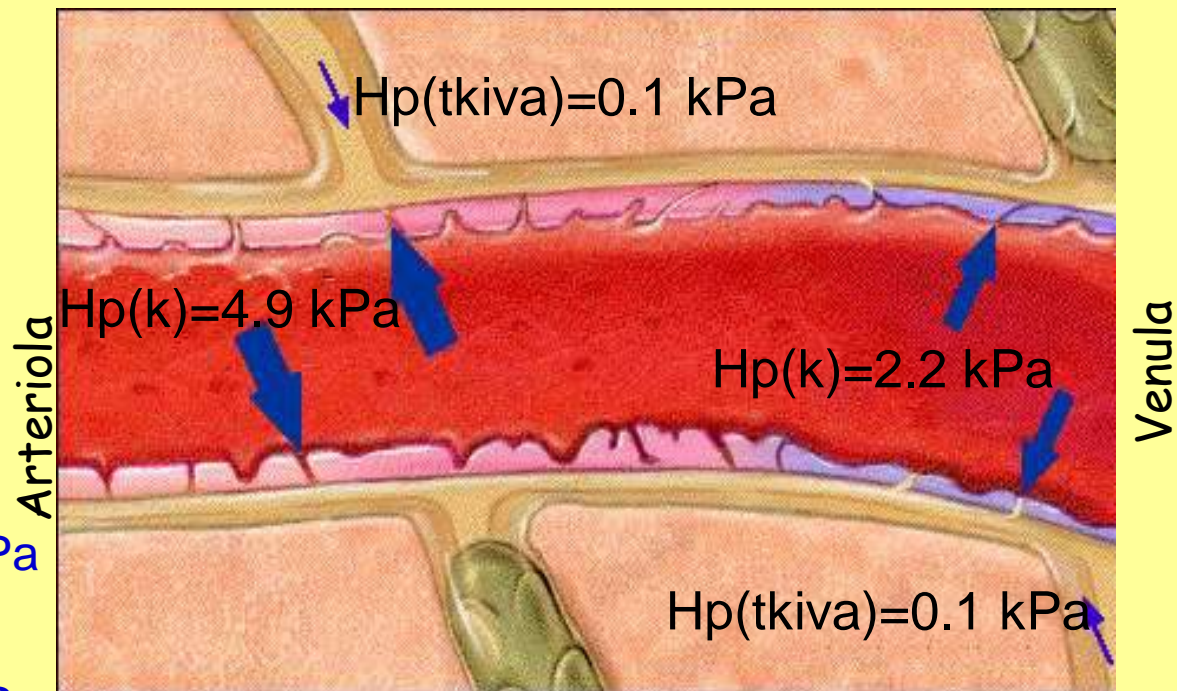
Na kraju kapilara

$$\Delta H_p = 2.2 \text{ kPa} - 0.1 \text{ kPa} = 2.1 \text{ kPa}$$

Onkotski pritisak (O_p)

zadržava tečnost u kapilarima

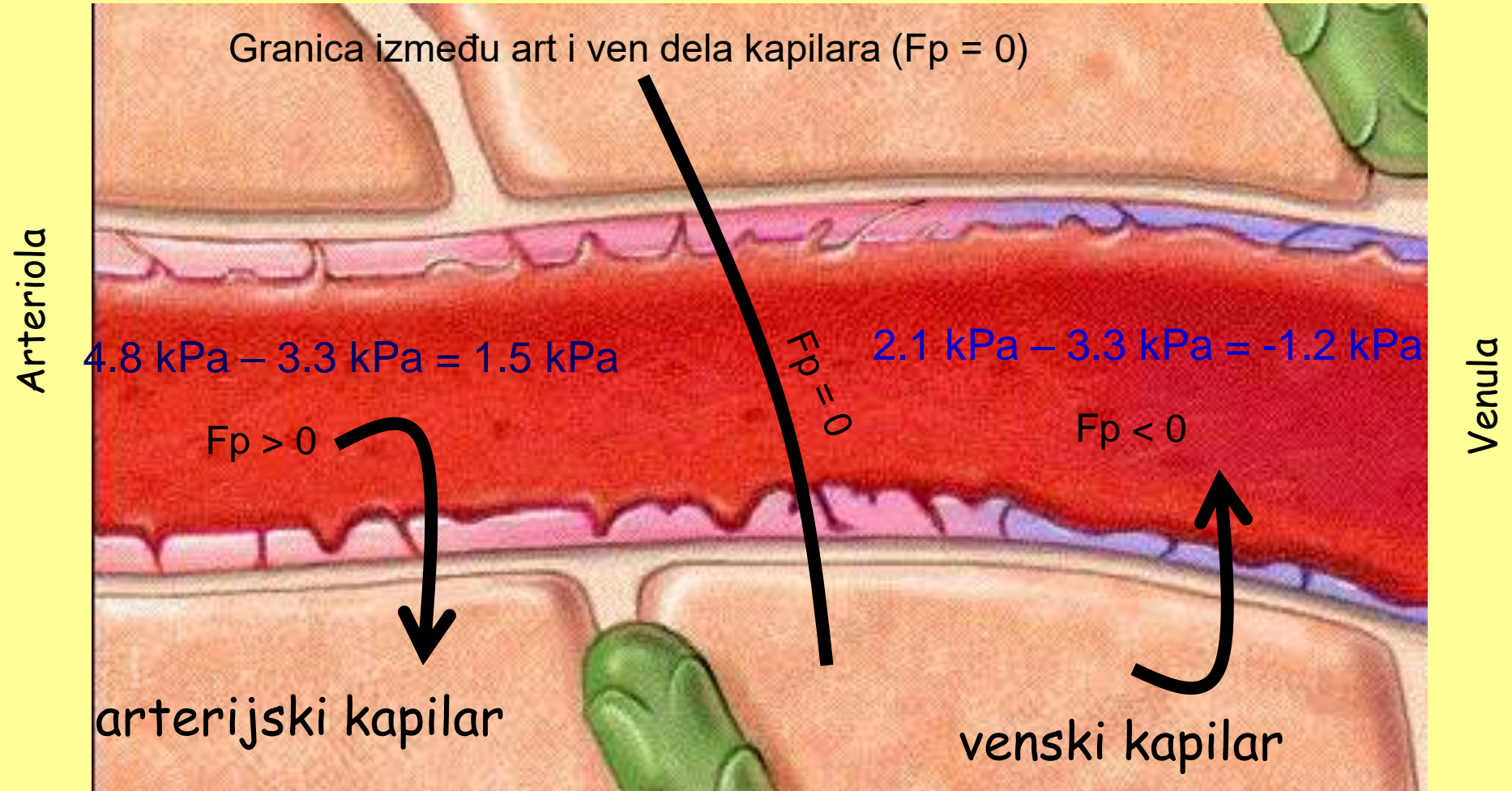
Onkotski p krvi = 3.3 kPa

Transport kroz kapilarni zid

3. FILTRACIJA

$$\underline{\Delta H_p} - \underline{O_p} = \text{FILTRACIONI PRITISAK (Fp)}$$

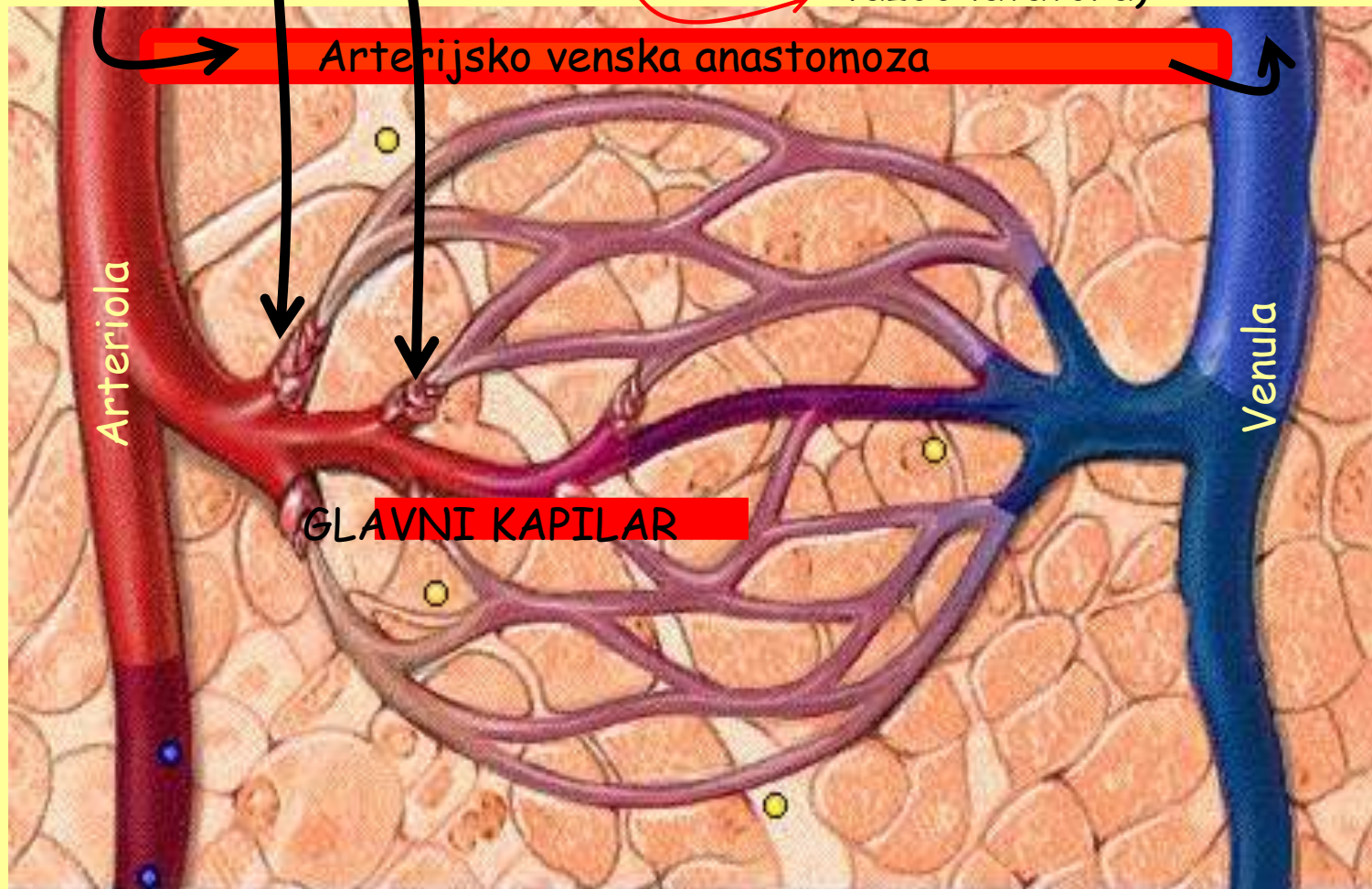
Filtracija značajna za održavanje volumena krvi –
iskrvarenje (dominira resorpcija) a povišen pritisak (dominira filtracija)

REGULACIJE CIRKULACIJE U KAPILARIMA

Prekapilarni sfingteri (vazomocija)

Otvoreni (rast CO_2 , pad O_2 rast vazodilatatora - H_2 , K, laktat, adenzin)

Zatvoreni (rast O_2 , pad vazodilatatora)

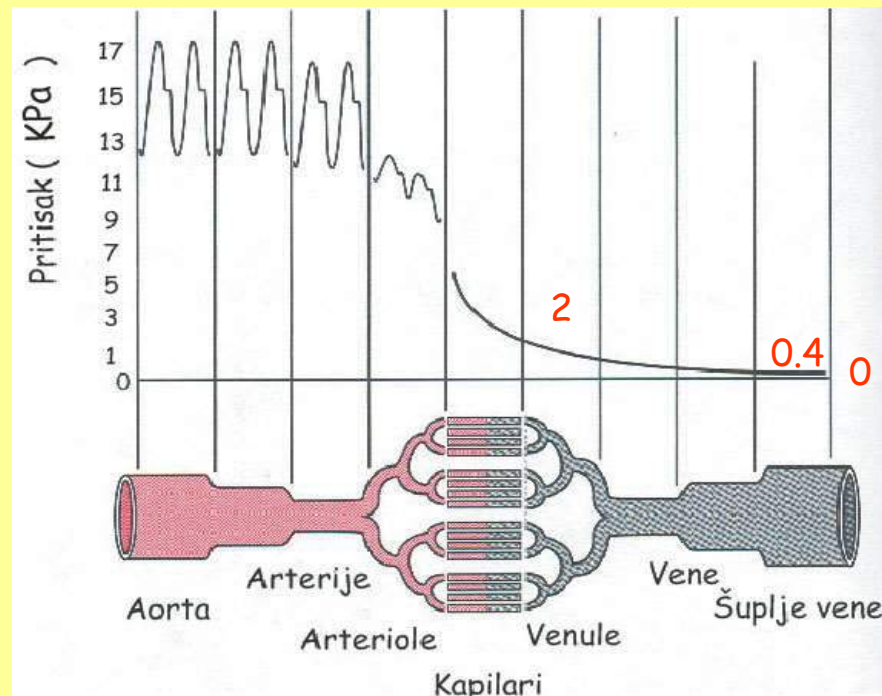
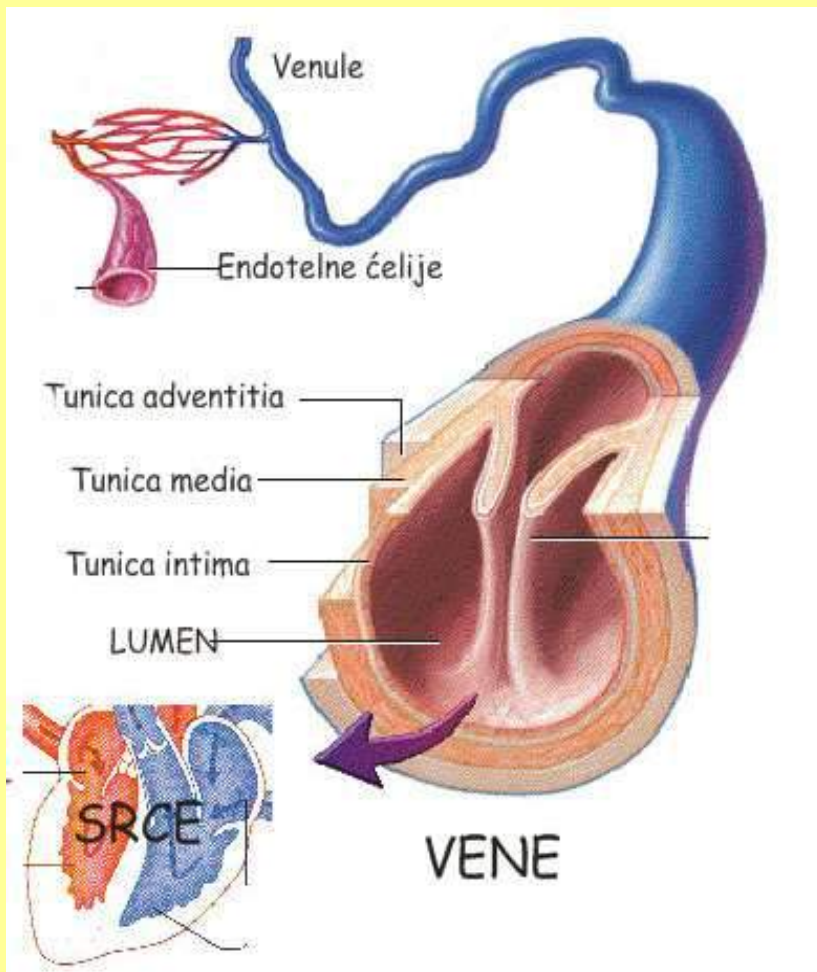
REGULACIJE CIRKULACIJE U KAPILARIMA

Prekapilarni sfingteri (vazomocija) - **KRATKOTRAJNA REGULACIJA**

ANGIOGENEZA - stvaranje novih krvnih sudova - **DUGOROČNA REGULACIJA**

CIRKULACIJA U VENAMA

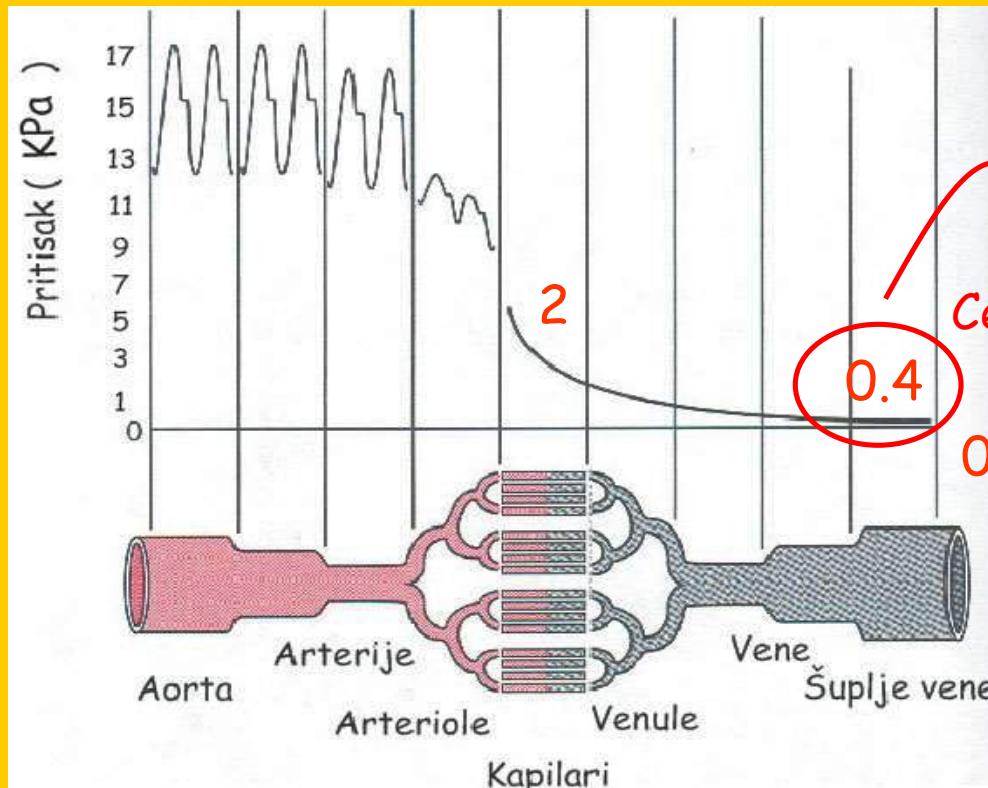
Faktori venske drenaže ?

Kapacitativni krvni sudovi

Faktori venske drenaže

1. Venski pritisak

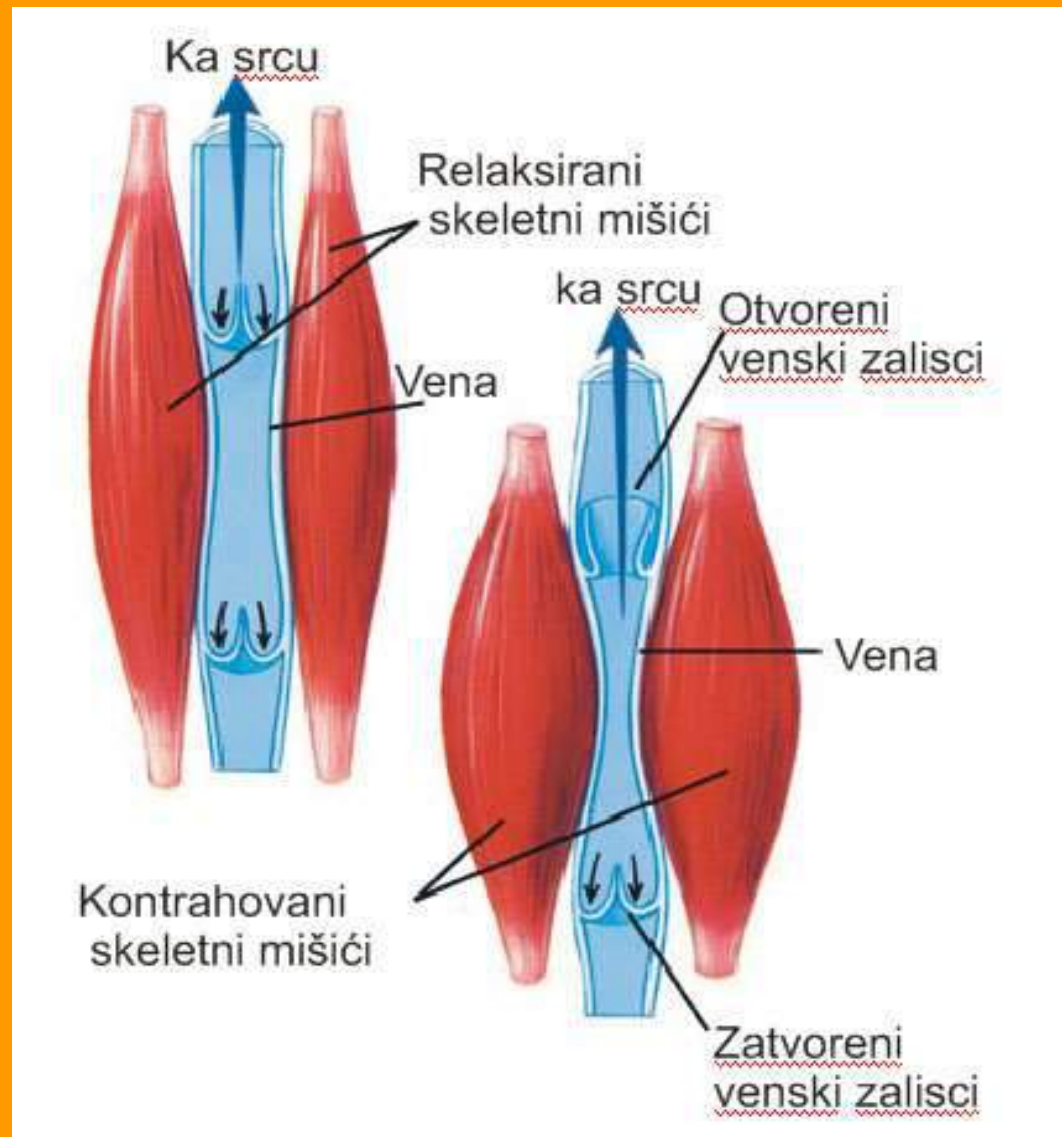
Gradijent pritiska:
 $2 \text{ kPa} - 0.4 \text{ kPa} = 1.6 \text{ kPa}$

Centralni venski pritisak

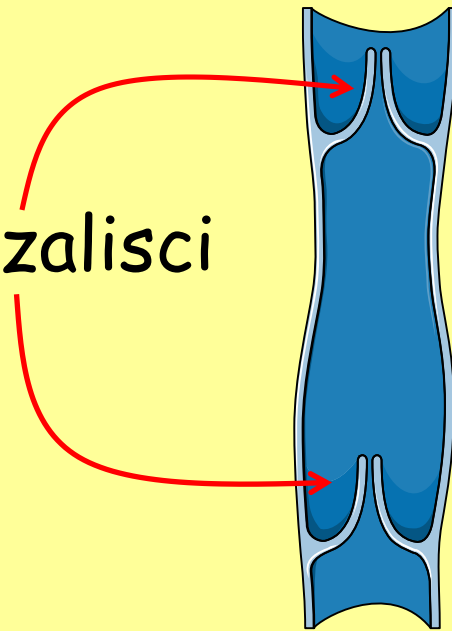
Faktori venske drenaže

2. Mišićna pumpa

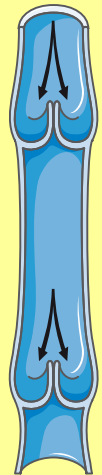

Faktori venske drenaže

3. Venski zalisci

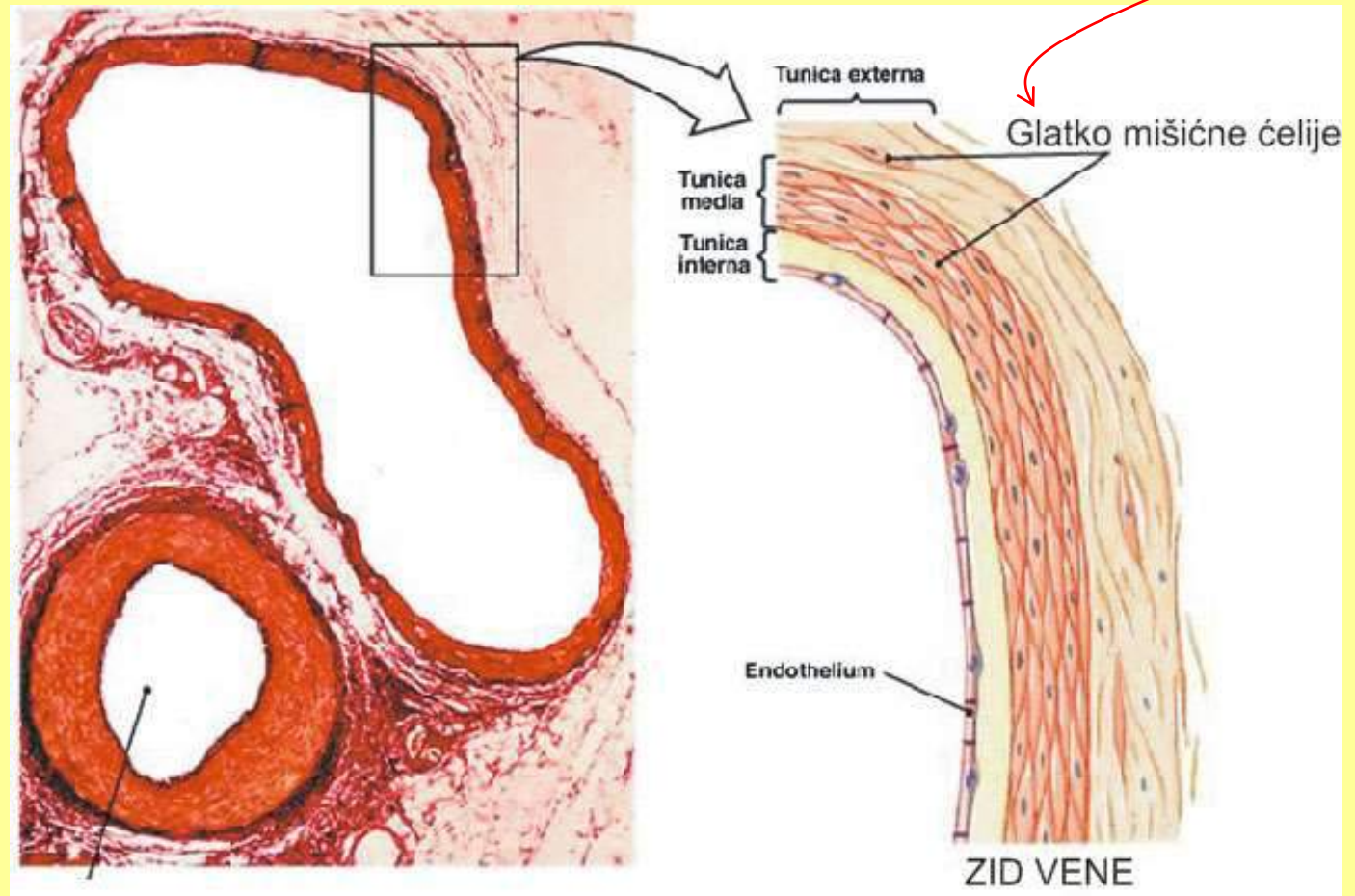
Zatvoreni

Otvoreni

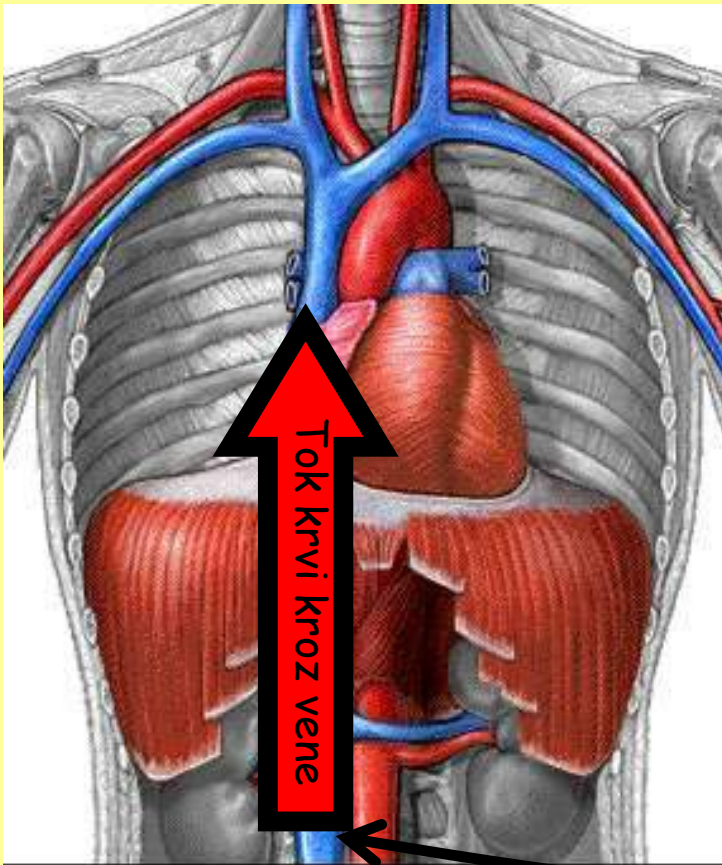
Faktori venske drenaže

4. Glatki mišići u zidu vena

Faktori venske drenaže

5. Toraklna pumpa

UDISAJ

Pad pritiska u torakalnoj duplji

+

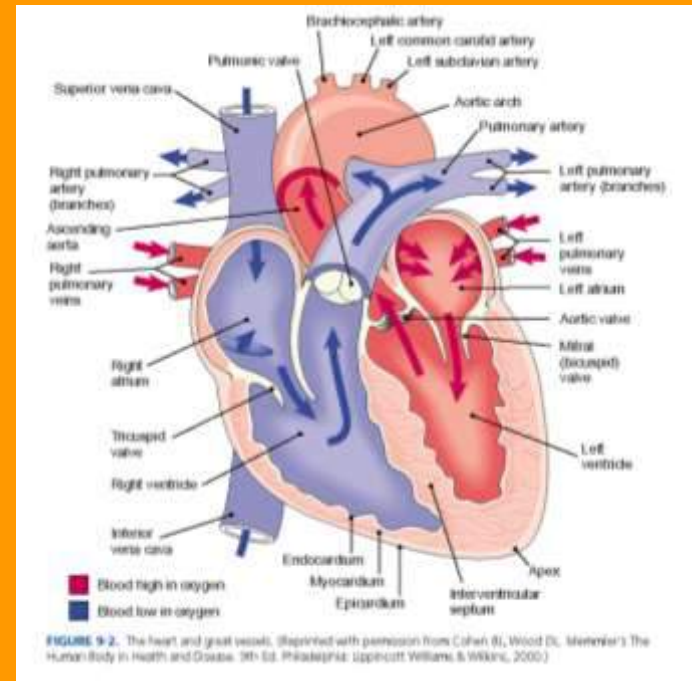
Porast pritiska u abdominalnoj duplji

Faktori venske drenaže

6. Izotonusna sistola komora

“Usisavanje krvi u srce”

Faktori venske drenaže

7. Koža

Debala koža domačih životinja

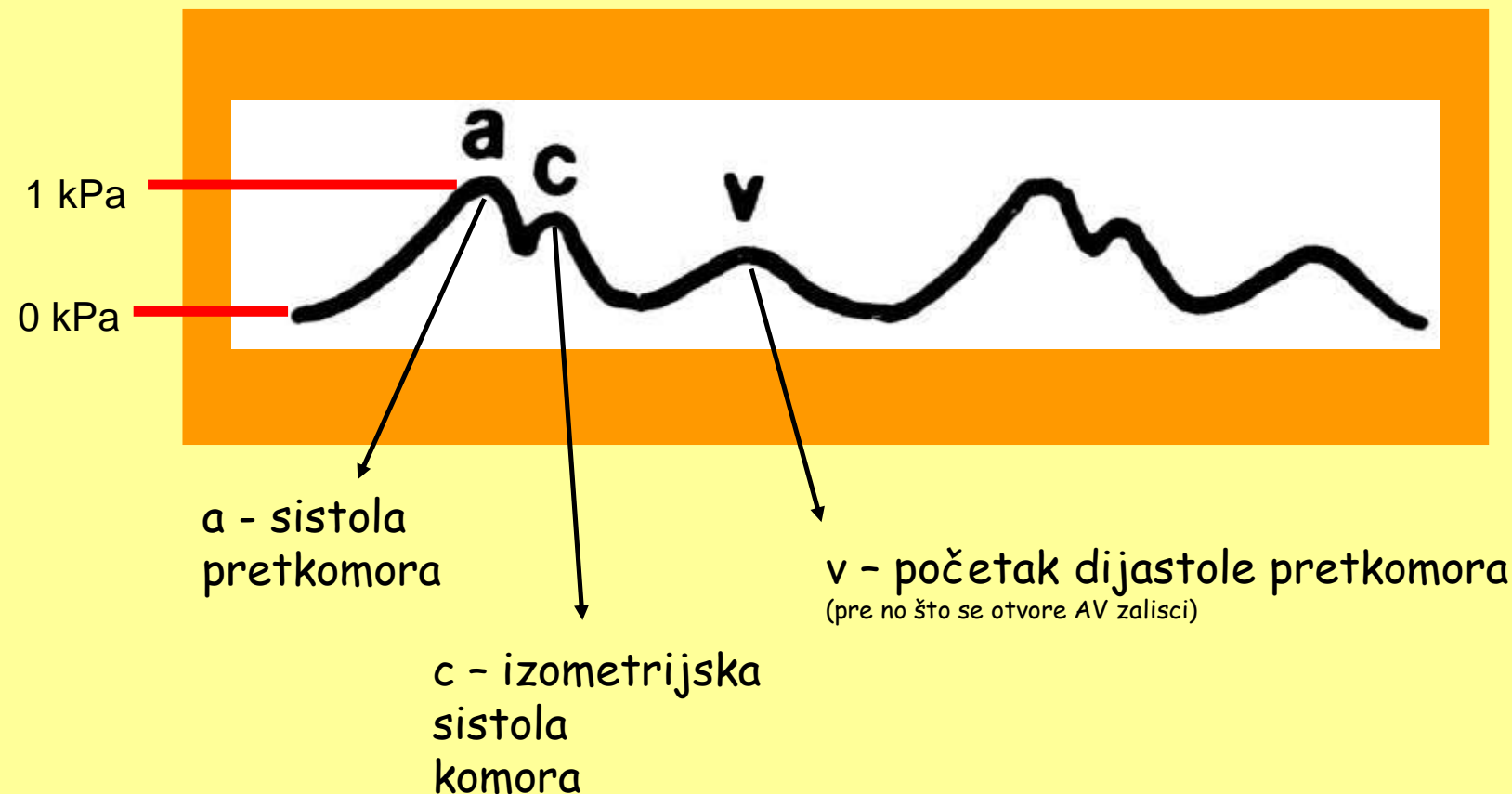

VENSKI PULS

ritmičke oscilacije torakalnih vena u skladu sa promenom pritiska desne pretkomore - ne prostire se mnogo

Registruje se direktnim putem - flebografom

FLEBOGRAM – kriva venskog pulsa

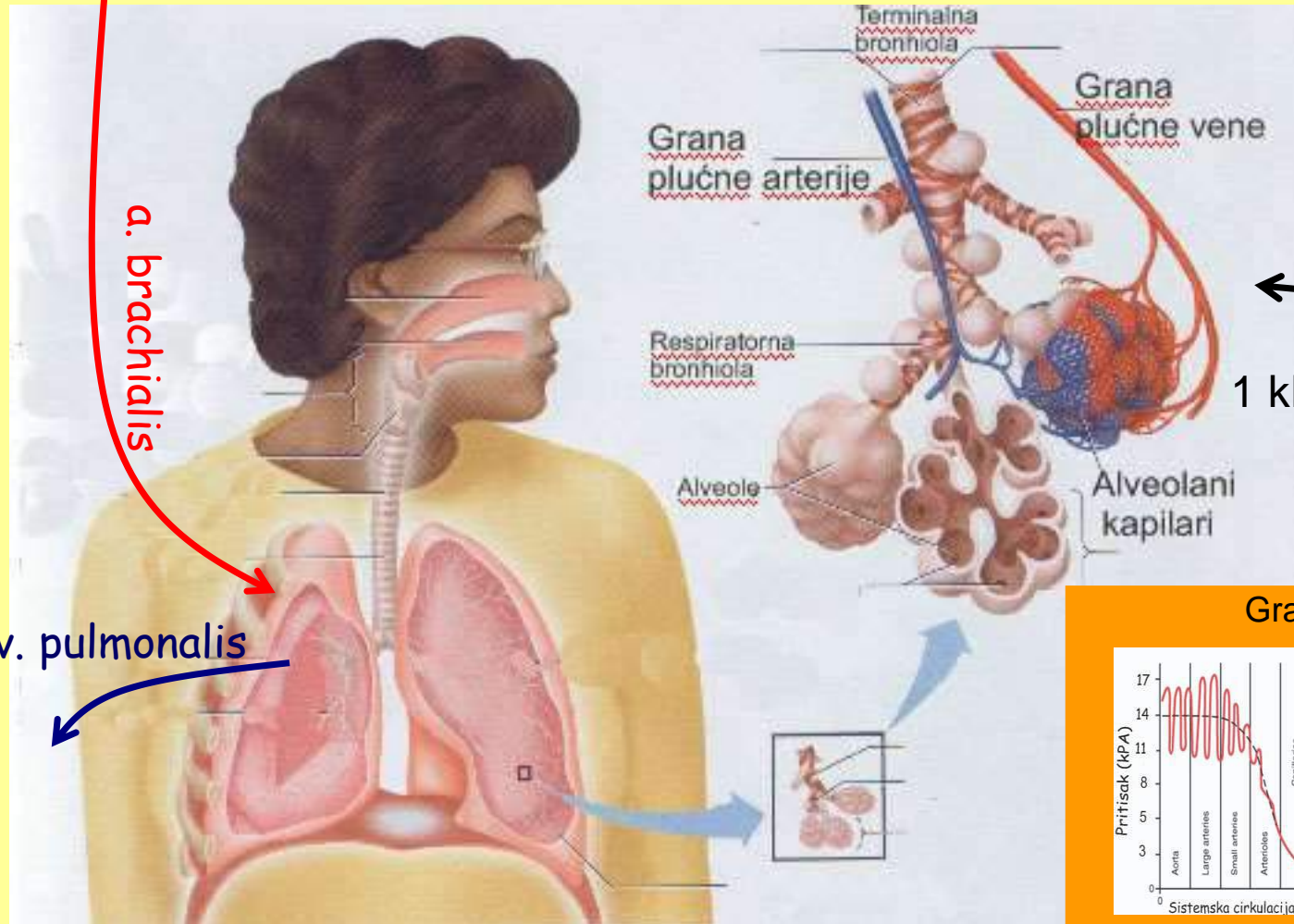

asinchron je sa arterijskim pulsom – **NEGATIVAN VENSKI PULS**

KARAKTERISTIKE PLUĆNOG - MALOG KRVOTOKA

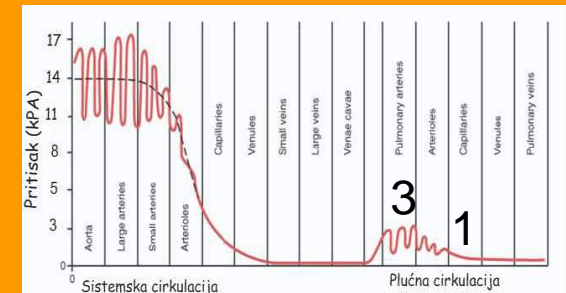
Nutritivni krvotok pluća

Funkcionalni krvotok pluća

1 kPa TA nizak TA

Gradijent pritiska:

KARAKTERISTIKE KRVOTOKA BUBREGA

Nutritivni krvotok bubrega

Funkcionalni krvotok bubrega

autoregulacija TA

Porast TA u sist. cirku

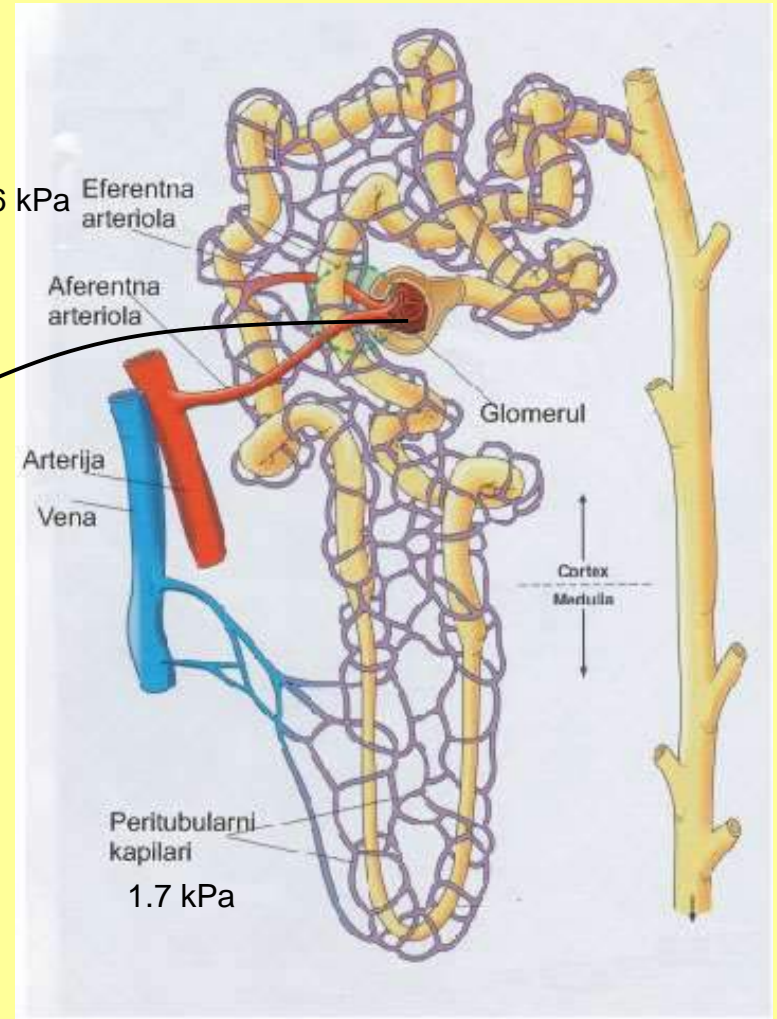
pad TA u sist. cirku

V.K vas afferens

V.D vas afferens

V.D vas efferens

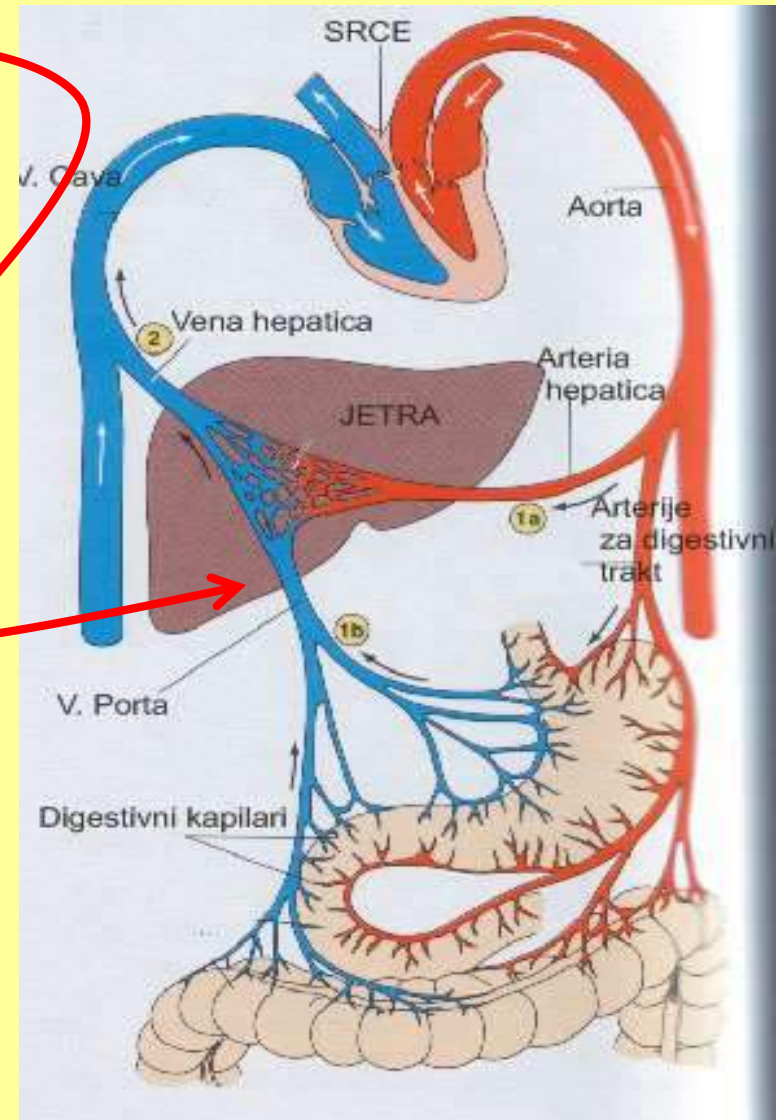
V.K vas efferens

KARAKTERISTIKE PORTALNOG KRVOTOKA

Krvni sud počinje i završava kapilarnom mrežom

1. jetra
2. hipotalamus-hipofiza
3. bubrezi

SLEZINA

SLEZINA

-depo krvi
(pri radu se kontrahuje)

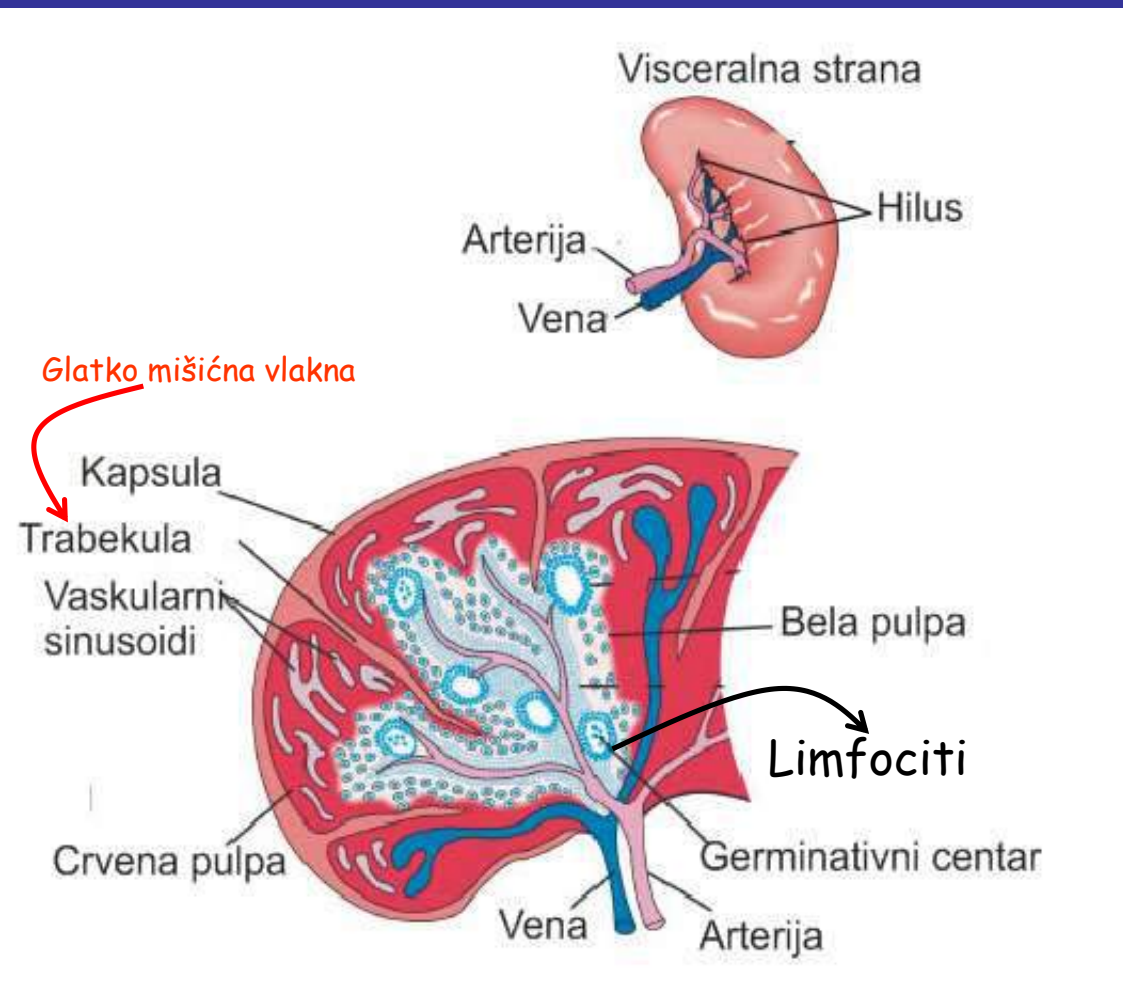
-mesto
intravitalne hemolize

-mesto
eritropoeze (kod fetusa)

-depo gvožđa

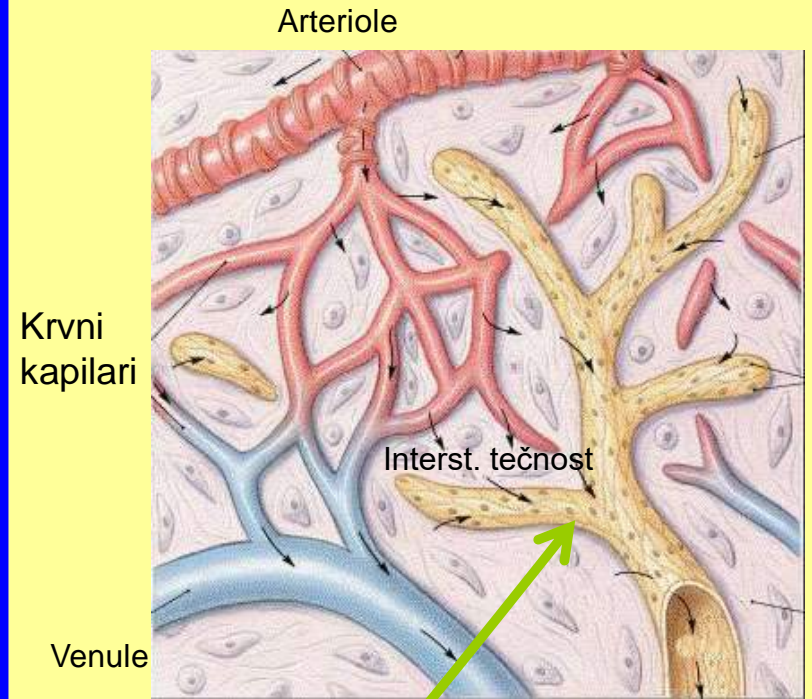
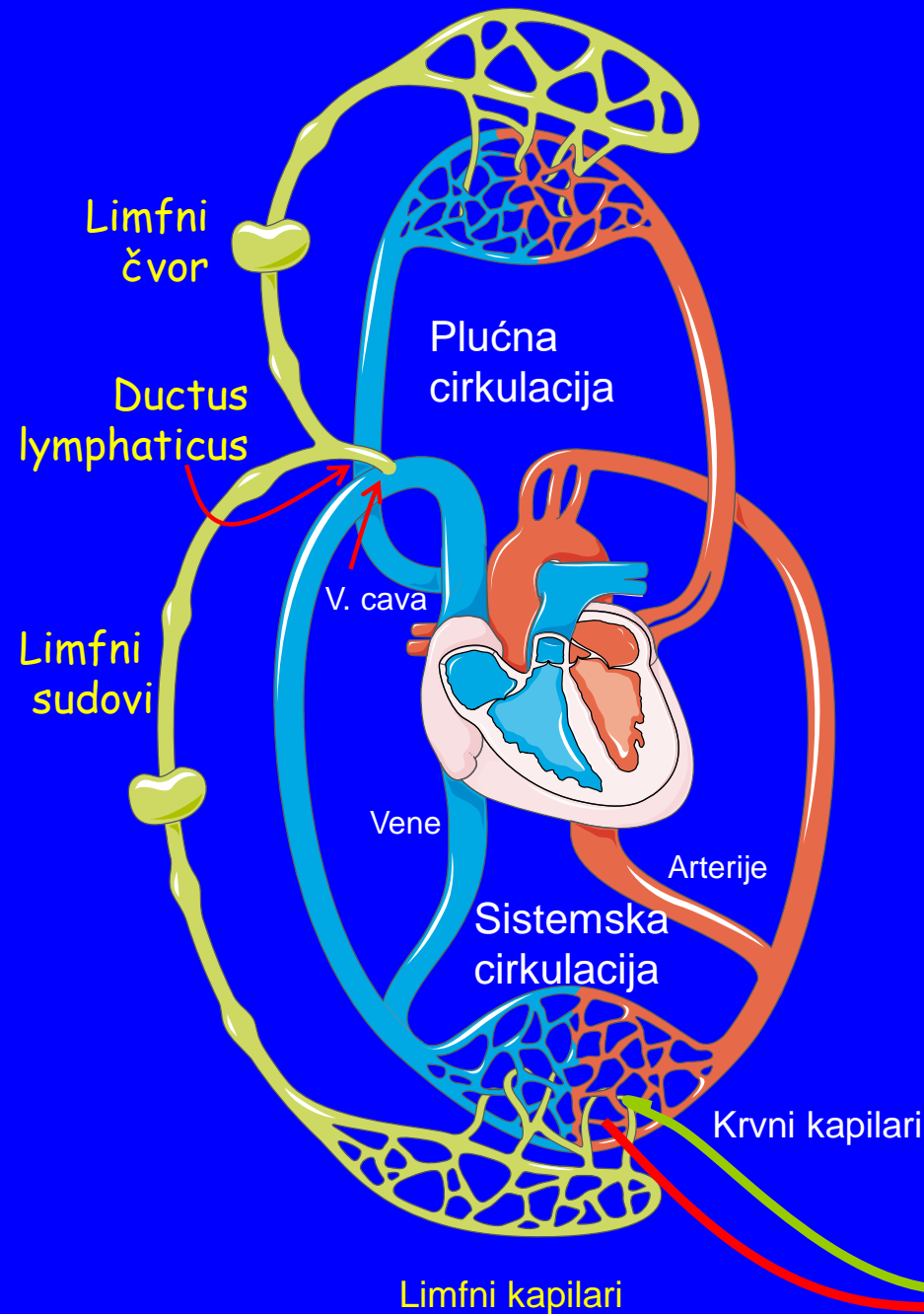
- PREČIŠČAVANJE KRVI –
sekundarni organ imuniteta
(kontakt antigena i limfocita)

Bez slezine je moguć život

LIMFA I LIMFOTOK

LIMFOTOK

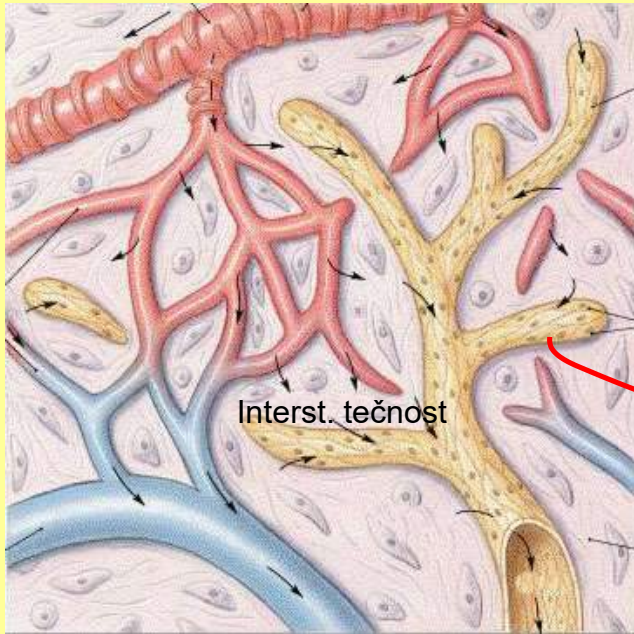

Limfni kapilari

90% se vraća u vene
10% ide u limfotok
Filtrira se 0.3% krvne plazme

Arteriole

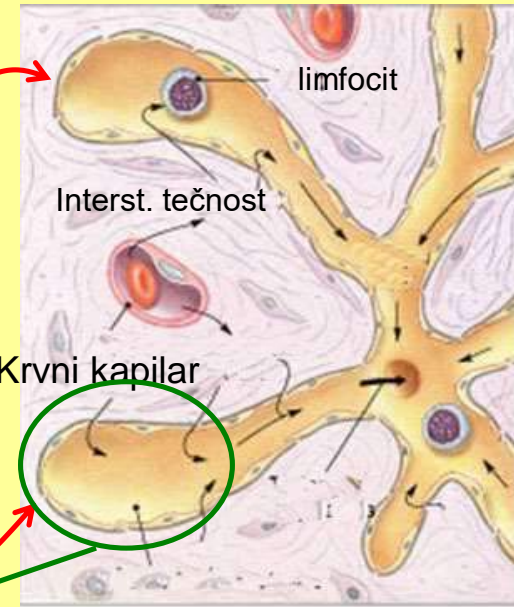

Krvni kapilari

Interst. tečnost

Venule

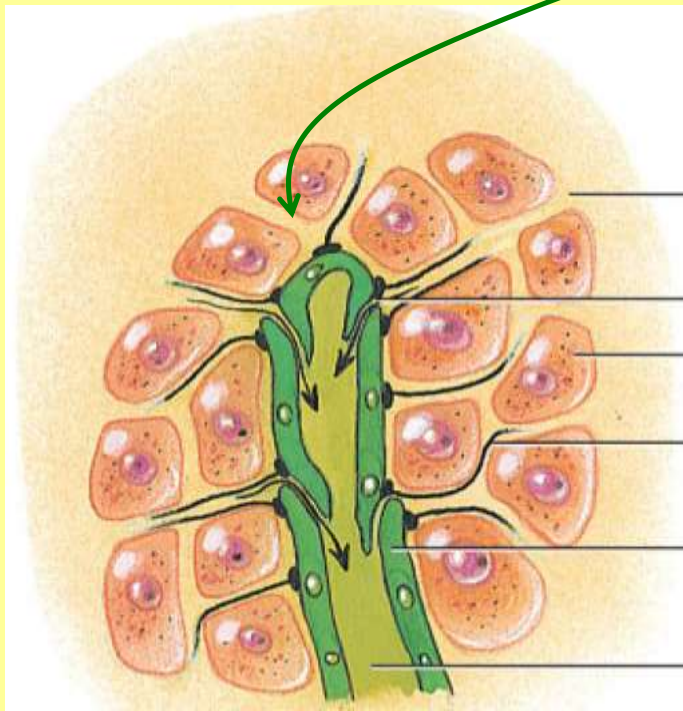
Limfni kapilari

limfocit

Interst. tečnost

Krvni kapilar

Intersticijalna tečnost

Zalisci (otvori)

Ćelije tkiva

Sidrene niti

Endotelne ćelije

Limfa

Limfa

pH 7.4 – 7.6

Sastav limfe

– u odnosu na krv nema eritrocite, trombocite i deo proteina
voda 95%

neorganske soli (Na, K, Ca..) 1%

belančevina 3% (30 – 40 g/l)

glukoza

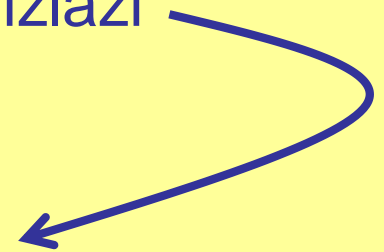
lipidi

amino kiseline

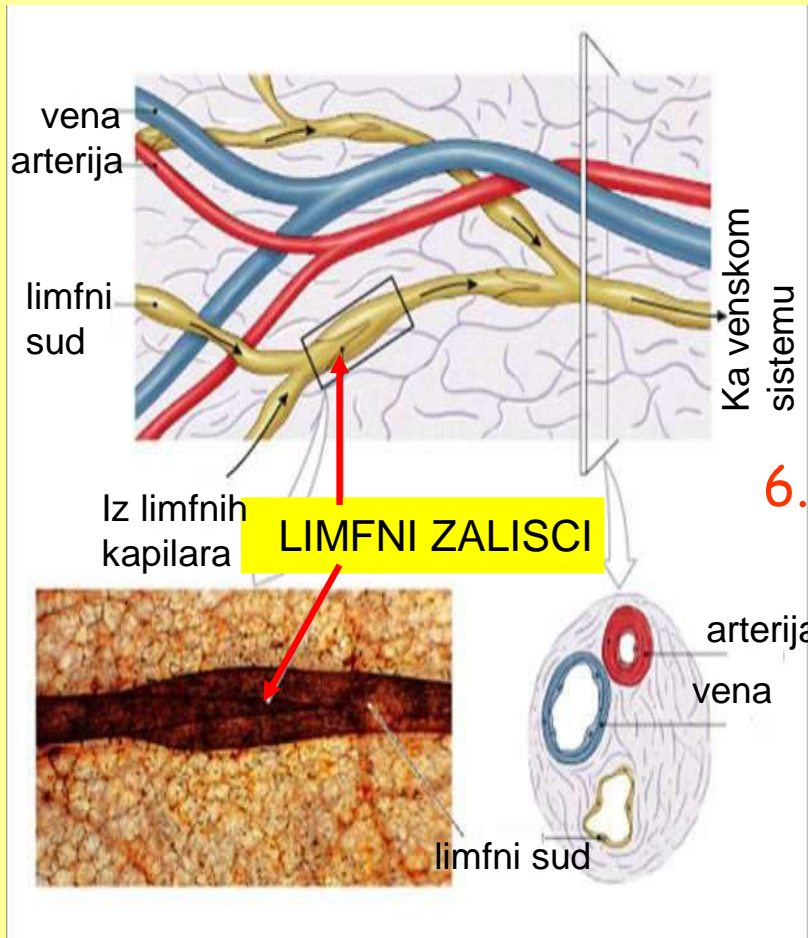
LIMFOCITA

– sastav varira u odnosu na organ iz koga izlazi

JEDNA KRV A VIŠE LIMFI U ORGANIZMU

FAKTORI LIMFNE DRENAŽE

1. LIMFNI ZALISCI - valvule

2. Glatki mišići u zidu vena

3. Kontrakcija poprečno prugastih mišića

4. Torakalna pumpa

5. Izotonusna sistola komora

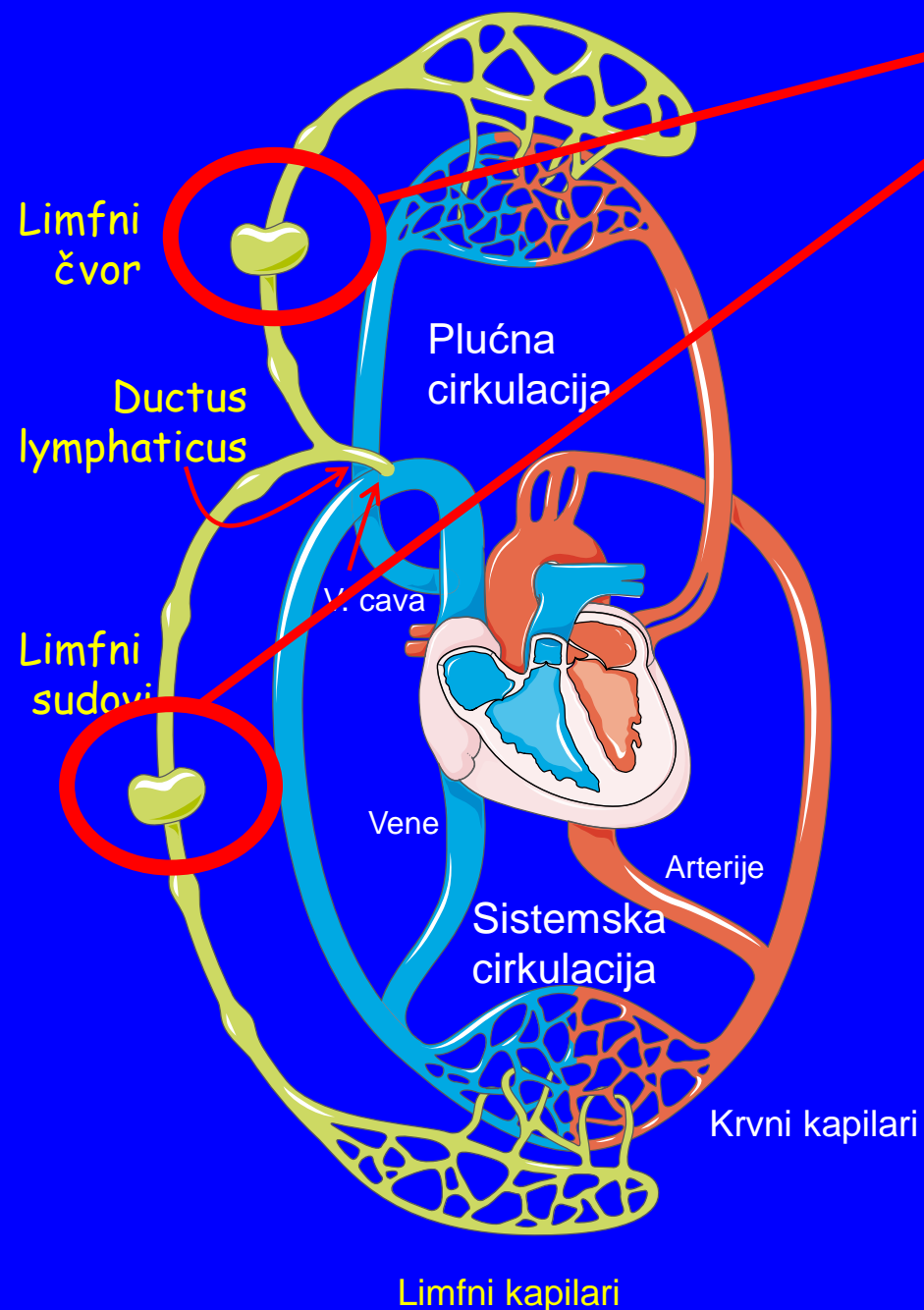
6. Pulzacija okolnih arterijskih krvnih sudova

LIMFNI ČVOROVI

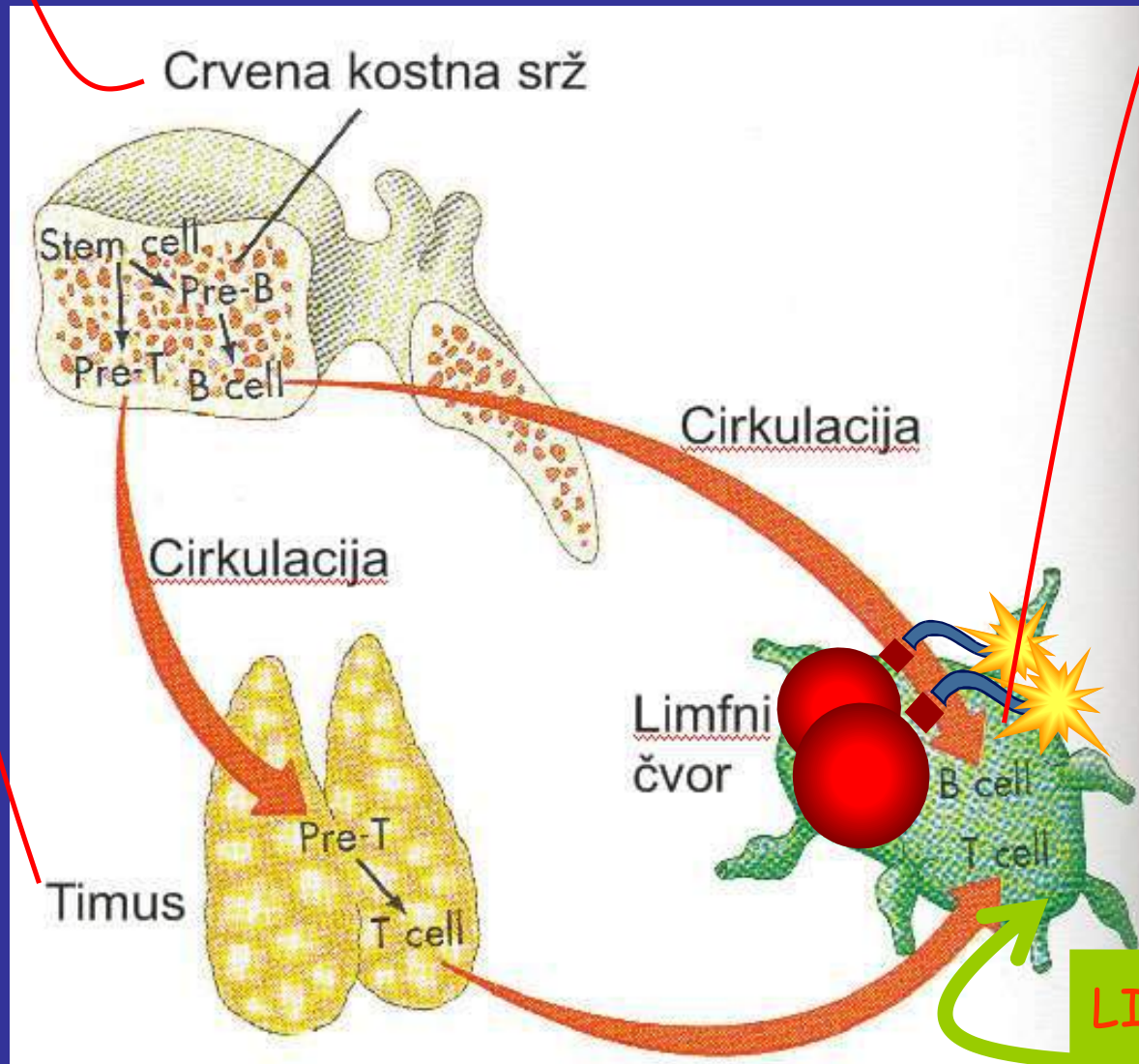
NALAZE SE NA PUTU LIMFE KA VENI

USPORAVAJU PROTOK LIMFE

PREČIŠČAVANJE LIMFE –
sekundarni organ imuniteta
(kontakt antigena i limfocita)

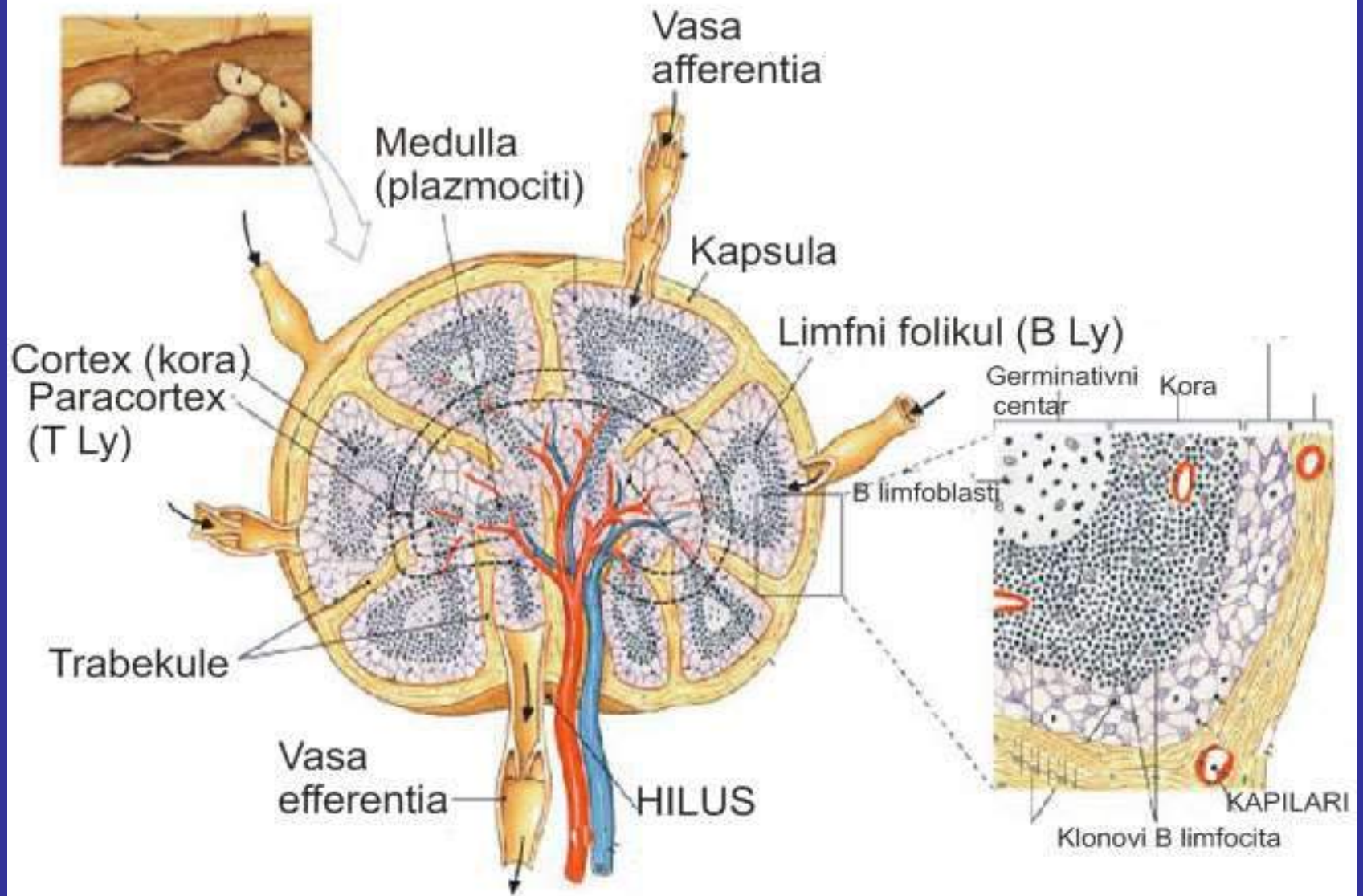
PRIMARNI ORGANI IMUNITETA
(imunokompetentni Ly)

SEKUNDARNI ORGANI IMUNITETA
(imunokomp. Ly + Ag)

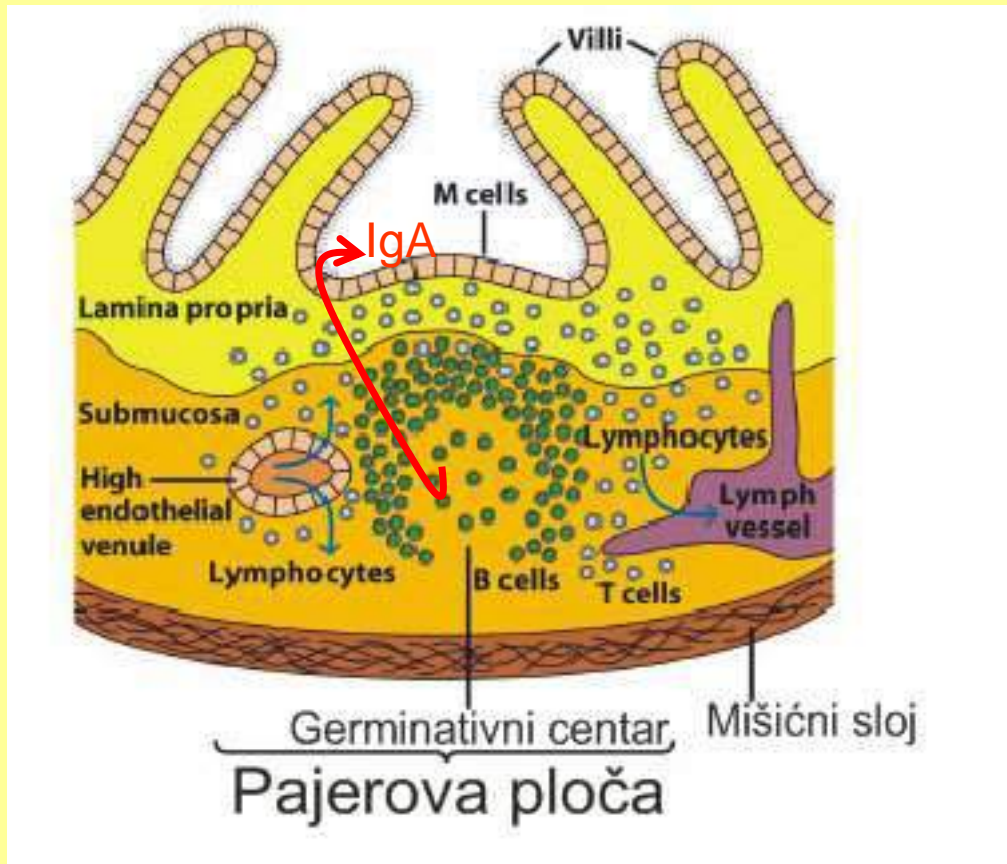
1. Limfni čvor
2. Slezina
3. Tonzile
4. MALT

LIMFNI ČVOROVI

MALT mucosal associated lymphoid tissue

GALT - gut associated lymphoid tissue
(Pajerove ploče)

ULOGA LIMFOTOKA

1. Prenos Ag iz tkiva do regionalnog limfnog čvora
2. Drenaža tkiva
3. Vraćanje filtrovanih proteina ponovo u krv

Pitanja :

Chicago, 2005